

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

VEJ nr 9471 af 21/06/2024 (Gældende)

Vejledning om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov (Delvejledning 2 af 6 til barnets lov)

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: Social-, Bolig- og Ældremin., j.nr. 2023-5541

Vejledning om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov

(Delvejledning 2 af 6 til barnets lov)

Indholdsfortegnelse

Afsnit I: Underretninger

Kapitel 1: Underretningspligt (barnets lovs §§ 132-135, 138 og 214)

Kapitel 2: Kommunens behandling af underretninger (barnets lovs §§ 136-137)

Afsnit II: Screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse

Kapitel 3: Screening af et barn eller en ungs behov for hjælp og støtte (barnets lovs § 18)

Kapitel 4: Afdækning af et eller flere forhold (barnets lovs § 19)

Kapitel 5: Børnefaglig undersøgelse (barnets lovs §§ 20-23)

Kapitel 6: Screening, afdækning eller undersøgelse af kommende forældre (barnets lovs §§ 24-27)

Kapitel 7: Indhentning af oplysninger, herunder fra andre kommuner, til brug for screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse

Afsnit III: Sagsbehandling og klageregler

Kapitel 8: Fuldbyrkelse af afgørelser og adgang til hjemmet (barnets lovs § 139)

Kapitel 9: Retten til advokatbistand, aktindsigt m.v. (barnets lovs §§ 140-141)

Kapitel 10: Børne- og ungeudvalgets afgørelser (barnets lovs §§ 142 og 143)

Kapitel 11: Klage til Ankestyrelsen (barnets lovs § 144-150)

Kapitel 12: Ankestyrelsens beføjelser uden der er indgivet en klage (barnets lovs §§ 151-153)

Afsnit IV: Særlig hjælp og støtte til børn, der har været udsat for overgreb

Kapitel 13: Særlig hjælp og støtte til børn, der har været udsat for overgreb (barnets lovs §§ 124-126)

1. Vejledningen omhandler regler om kommunens forpligtigelser, når der er grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte efter barnets lov, herunder når kommunen underrettes om et barn eller en ung. I vejledningen behandles også reglerne om screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges behov samt sagsbehandlings- og klageregler efter loven. Videre behandles kommunens forpligtigelser i forhold til særlig hjælp og støtte til børn, der har været udsat for overgreb.

Vejledningen beskriver gældende regler fra den 1. januar 2024.

Vejledningen indgår som en del af en samlet fremstilling af vejledningerne til barnets lov. Barnets lov og de tilhørende vejledninger kan findes på www.retsinformation.dk.

Til barnets lov foreligger følgende vejledninger:

- Vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov (Delvejledning 1 af 6 til barnets lov)
- Vejledning om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov (Delvejledning 2 af 6 til barnets lov)
- Vejledning om støttende indsatser til børn og deres familier efter barnets lov (Delvejledning 3 af 6 til barnets lov)
- Vejledning om anbringelse efter barnets lov (Delvejledning 4 af 6 til barnets lov)
- Vejledning om ungestøtte efter barnets lov (Delvejledning 5 af 6 til barnets lov)

– Vejledning om hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelse efter barnets lov (Delvejledning 6 af 6 til barnets lov)

samt

- Vejledning om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven

- Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Indledning

2. Det er vigtigt at være opmærksom på, om der efter offentliggørelsen af en vejledning er sket ændringer af eksempelvis lovgivning og Ankestyrelsens praksis, eller om Ankestyrelsen har udsendt nye principmeddelelser, der endnu ikke fremgår af vejledningen. Det vil fremgå af Retsinformations hjemmeside, www.retsinformation.dk, om der er sket ændringer af lovgivningen, og om der er udarbejdet nye og opdaterede vejledninger. Mens Ankestyrelsens principmeddelelser findes på www.ast.dk og på Retsinformation.

Det er også vigtigt at være opmærksom på, at vejledningen kan indeholde henvisninger til Ankestyrelsens principmeddelelser, der er truffet på baggrund af de tidligere gældende regler i serviceloven. Principmeddelelserne er medtaget som videreførelse af beskrivelse af praksis, men Ankestyrelsen vil løbende træffe nye principielle afgørelser om de nye bestemmelser i barnets lov og melde disse ud i nye principmeddelelser om barnets lov. Ankestyrelsens principmeddelelser findes på www.ast.dk og i Retsinformation.

Derudover kan der hentes faglig inspiration til tilrettelæggelsen af arbejdet efter loven hos Social- og Boligstyrelsen. Social- og Boligstyrelsen er en udviklings-, rådgivnings- og implementeringsvirksomhed for hele det sociale serviceområde. Social- og Boligstyrelsens udgivelser, herunder håndbog om barnets lov, kompetenceudvikling m.v. findes på www.sbst.dk

Hvem yder vejledning?

3. I forhold til vejledning og spørgsmål vedrørende regler i barnets lov er det som udgangspunkt kommunerne, der yder vejledning over for borgerne. Ankestyrelsen vejleder kommunernes medarbejdere om lovgivning under Social-, Bolig- og Ældreministeriets ressort på områder, hvor der er klageadgang til Ankestyrelsen. Undtaget herfra er vejledning om ny lovgivning, hvor Social-, Bolig- og Ældreministeriet i de første seks måneder efter en ny lovs ikrafttræden har vejledningsopgaven over for kommunerne.

Regelgrundlag

4. Denne vejledning beskriver reglerne i barnets lov, jf. lovebekendtgørelse nr. 83 af 25. januar 2024, med de ændringer, der følger af lov nr. 217 af 5. marts 2024 om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forskellige andre love.

Derudover kan der i vejledningen være henvisning til regler som følge af:

- Lov nr. 753 af 13. juni 2023 om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forskellige andre love (følgelov til barnets lov)

- Lov nr. 754 af 13. juni 2023 om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, lov om social service og forskellige andre love.

Afsnit I

Underretning

Kapitel 1

Underretningspligt

5. I dette kapitel beskrives underretningspligten, som er en personlig pligt, der gælder både for fagpersoner og den almindelige borger. Der er forskellige kriterier for, hvornår der skal underrettes alt efter, om man er en fagperson eller en almindelig borger, som gennemgås i kapitlet. Herudover beskrives regler om mellemkommunal underretning, anmeldelse til politiet og afværgepligt samt underretning til Grønland og Færøerne.

Mellemkommunal underretningspligt

6. Mellemkommunal underretningspligt omhandler kommunernes pligt til at underrette andre kommuner, når en familie flytter mellem kommunerne.

7. Det fremgår af § 132, stk. 1, i barnets lov, at flytter en familie med et eller flere børn under 18 år eller kommende forældre fra én kommune til en anden kommune, og finder fraflytningskommunen, at et eller flere børn eller de kommende forældre har behov for særlig støtte af hensyn til barnets eventuelle særlige behov for støtte efter fødslen, skal fraflytningskommunen underrette tilflytningskommunen herom.

8. Det fremgår af § 132, stk. 2, i barnets lov, at i forbindelse med en underretning efter § 132, stk. 1, skal fraflytningskommunen oversende nødvendigt sagsmateriale, herunder en opsummering af relevante vurderinger, som fraflytningskommunen har foretaget i sagen.

9. Med § 132, stk. 1, gælder underretningspligten den kommune, hvor forældremyndighedsindehaveren bor, idet det er denne kommune, der som udgangspunkt også er handlekommune for barnet og dermed har forpligtelsen til at iværksætte særlig støtte efter barnets lov. Det fremgår af § 9 a i retssikkerhedsloven.

§ 132, stk. 1, indebærer, at en fraflytningskommune har pligt til at underrette en tilflytningskommune, når der er tale om en familie med børn og unge, som kommunen finder, har behov for særlig støtte. Bestemmelsen indebærer videre en mellemkommunal underretningspligt, når der er tale om kommende forældre, hvor fraflytningskommunen finder, at det kommende barn kan have behov for særlig støtte efter fødslen.

Bestemmelsens stk. 1 omfatter familier, der flytter mellem danske kommuner, hvilket som udgangspunkt medfører, at handlekommunen, dvs. den kommune, som er forpligtet til at iværksætte støtte over for familien, skifter.

Bestemmelsen skal sikre, at den kommune som familien eller de kommende forældre flytter til (tilflytningskommunen) bliver opmærksom på, at et barn eller en ung eller kommende forældre kan have behov for særlig støtte og modtager de relevante oplysninger af fraflytningskommunen, med henblik på at sikre, at tilflytningskommunen får afdækket forholdene og hurtigst muligt kan iværksætte den nødvendige indsats over for barnet, den unge, familien eller de kommende forældre.

I mange tilfælde vil forældrene eller de kommende forældre selv tage kontakt til den nye kommune for at få hjælp til løsning af problemerne, men der ses også eksempler på, at forældre eller kommende forældre flytter til en anden kommune for at undgå iværksættelse af støtte, som den hidtidige handlekommune har påtænkt, men hvor der endnu ikke er truffet afgørelse herom. I sådanne tilfælde - og specielt hvis flytningen må antages at være forårsaget af en umiddelbart forestående anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet - kan det være af afgørende betydning, at fraflytningskommunen underretter tilflytningskommunen, så snart kommunen bliver opmærksom på, at familien flytter.

10. Underretningspligten omfatter alle oplysninger om forhold, der giver en formodning om, at familien har behov for særlig støtte. Såfremt fraflytningskommunen vurderer, at der er akut grund til at frygte

for barnets sundhed eller udvikling, evt. efter fødslen i forhold til kommende forældre, er det vigtigt, at kommunen angiver dette i underretningen.

11. Efter § 132, stk. 2, skal fraflytningskommunen i forbindelse med en mellemkommunal underretning oversende nødvendigt sagsmateriale.

Fraflytningskommunen skal af egen drift fremsende nødvendigt og relevant materiale til tilflytningskommunen, og der stilles krav om, at der samtidig hermed skal oversendes en kort opsummering af relevante vurderinger, som fraflytningskommunen har foretaget i sagen.

Bestemmelsen medfører ikke, at alt sagsmateriale skal oversendes. Fraflytningskommunen vil alene skulle oversende det, som kommunen vurderer, er relevant og nødvendigt for, at tilflytningskommunen vil kunne foretage en vurdering af barnets eller den unges, familiens eller de kommende forældres behov for hjælp og støtte.

Det vil eksempelvis kunne omfatte den seneste afgørelse, oplysninger, som har indgået i en screening, en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse efter §§ 18-20 i barnets lov samt §§ 24-26 i barnets lov om screening, afdækning og undersøgelse for kommende forældre, barnets plan efter § 91 eller en ungeplan efter § 108 eller andre vigtige vurderinger. Der vil også kunne være tale om nylige underretninger om familien.

Formålet er, at tilflytningskommunen hurtigt kan danne sig et overblik over fraflytningskommunens foreløbige vurdering af karakteren af familiens eller de kommende forældres sociale problemer, således at kommunen får et bedre grundlag for at bedømme, om der kræves akut handling i forhold til støtte til barnet, den unge, familien eller de kommende forældre.

Som udgangspunkt skal sagsakterne og herunder opsummeringen af de relevante vurderinger oversendes i forbindelse med underretningen. Der kan dog være gode grunde til, at materialet først eftersendes senere, f.eks. hvis familien flytter pludseligt, og det findes nødvendigt at foretage en underretning hurtigt. I så fald eftersendes sagsmaterialet hurtigst muligt.

I det omfang tilflytningskommunen har behov for yderligere oplysninger i den videre sagsbehandling, har kommunen adgang til at indhente de nødvendige oplysninger fra fraflytningskommunen efter retssikkerhedslovens § 11 c og forvaltningslovens kapitel 8, om nødvendigt også uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren.

12. Det bemærkes i øvrigt, at der er adgang til at aftale, at en tidligere handlekommune fortsat skal være handlekommune, hvis der foreligger særlige grunde. Dette forudsætter, at der foreligger samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år eller de kommende forældre. En sådan aftale kan f.eks. være hensigtsmæssig, hvis der er tale om en familie, der flytter meget. Der henvises i denne forbindelse til vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

13. Det skal bemærkes, at der desuden i medfør af barnets lovs § 214 er fastsat nærmere regler om mellemkommunal underretningspligt fra danske kommuner til færøske og grønlandske kommuner, når en familie flytter fra en rigsdal til en anden. Se punkt 36-38 nedenfor.

Reglerne herom findes i bekendtgørelse om døgnophold i tilbud i Danmark eller på Færøerne og bekendtgørelse om døgnophold i tilbud i Danmark og Grønland. Bekendtgørelserne kan findes på www.retsinfo.dk.

Der findes ligeledes regler om international underretningspligt ved flytning til udlandet. Læs mere herom på www.sm.dk, under fanen ”boernebortførelse.dk” – ”Internationale sociale sager”.

Anmeldelse til politiet og afværgepligt

14. Det er politiets og retsvæsenets opgave at tage sig af den strafferetlige efterforskning og vurderingen af strafferetlige forhold, herunder overgreb mod børn og unge.

Derfor er det også vigtigt, at politiet får at vide, hvis man som borger eller offentlig myndighed har mistanke om overgreb eller andre alvorlige forbrydelser. Politiet kan på baggrund af oplysningerne vurdere, om der er grundlag for at gå videre med sagen.

Efter straffeloven er der ikke en almindelig pligt til at anmelde forbrydelser, men det er efter straffelovens § 141 strafbart ikke at gøre, hvad der står i ens magt for at forebygge eller afværge en forbrydelse, der indebærer fare for menneskers liv eller velfærd, som man har kendskab til. Der er således en »afværgepligt«. Denne pligt kan f.eks. være til stede, hvis en begået forbrydelse kan tænkes at gentage sig - hvilket eksempelvis kan være relevant i forbindelse med overgreb på børn og unge. Afværgepligten gælder også for offentlige myndigheder.

En kommune, der har mistanke om voldelige eller seksuelle overgreb mod et barn eller en ung, skal således vurdere barnets eller den unges behov for hjælp i den enkelte sag.

Der kan i den sammenhæng også henvises til det beredskab, som alle kommunalbestyrelser skal udarbejde til sikring af forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager, hvor der er viden eller mistanke om, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb, jf. § 15, stk. 2, i barnets lov. Derudover har kommunerne efter § 15, stk. 3, pligt til at udarbejde et beredskab til forebyggelse, opsporing og håndtering af negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og ekstremisme blandt børn, unge og deres familier. Se evt. vejledning om generelle bestemmelser efter barnets lov for yderligere om kommunale beredskaber.

Det afgørende i kommunens vurdering er beskyttelsen af barnet eller den unge mod eventuelle (nye) overgreb. Den strafferetlige side af sagen overlades til politiet. Kommunen har en forpligtelse til at være opmærksom på barnets behov for særlig støtte på grund af overgrebene. Vurderingen af barnets eller den unges behov for støtte afhænger ikke af udfaldet af en evt. straffesag, da der ikke altid vil kunne ske domfældelse i denne type sager på grund af manglende beviser.

Skærpet underretningspligt

15. Den skærpede underretningspligt er den særlige forpligtelse, der gælder fagpersoner, når de bliver bekendt med oplysninger om et konkret barn, som giver anledning til bekymring.

16. Det fremgår af § 133 i barnets lov, at personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at:

- 1) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter barnets lov,
- 2) et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter barnets lov på grund af de kommende forældres forhold,
- 3) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter barnets lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten eller
- 4) et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

17. Det fremgår af § 133, stk. 2, i barnets lov at skoleledere på folkeskoler skal underrette kommunalbestyrelsen, når en elev har ulovligt skolefravær på 15 pct. eller derover inden for et kvartal.

18. Det fremgår af § 133, stk. 3, at social- og boligministeren kan fastsætte regler om underretningspligt for andre grupper af personer, der under udøvelsen af deres erhverv får kendskab til forhold eller grund til at antage, at der foreligger forhold, som bevirker, at der kan være anledning til indsatser efter barnets lov. Social- og boligministeren kan endvidere fastsætte regler om, at andre grupper af personer har underretningspligt efter stk. 1, nr. 2, i forbindelse med aktiviteter uafhængigt af deres erhverv.

Hvilke fagpersoner har skærpet underretningspligt?

19. Underretningspligten efter § 133 påhviler alle, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv.

Ved personer, der udøver offentlig tjeneste, forstås personer, som er ansat til at udfylde offentlige opgaver på vegne af offentlige myndigheder (f.eks. statslige myndigheder, dvs. ministerier, styrelser, politi, domstole samt regioner og kommuner), som udøver deres virksomhed i henhold til lovregler eller bestemmelser, der er fastsat med hjemmel i lov. Der vil f.eks. kunne være tale om offentligt ansatte læger, syge- eller sundhedsplejersker, skolelærere, skoletandlæger eller pædagoger ansat i daginstitutioner eller klubtilbud for børn og unge.

Med personer, der udøver offentligt hverv, forstås personer, som ikke er ansat til at udfylde offentlig tjeneste, men som i kraft af deres erhverv udøver tjeneste for en offentlig myndighed, som medfører visse handlebeføjelser udadtil. Der vil f.eks. kunne være tale om en privatansat læge, der efter anmodning tilser en beboer på et kvindekrisecenter, eller et kommunalbestyrelsesmedlem, som i udøvelsen af sit hverv får kendskab til et forhold vedrørende et barn eller en ung, der bør underrettes om efter denne bestemmelse.

I bekendtgørelse om underretningspligt over for kommunen efter barnets lov er der desuden fastsat regler om underretningspligt for andre grupper af personer, der under udøvelsen af deres erhverv m.v. får kendskab til forhold eller grund til at antage, at der foreligger forhold, som bevirker, at der kan være anledning til støtte efter barnets lov.

Retningslinjer for at foretage en underretning

20. Underretningspligten er en personlig pligt. Enhver er således ansvarlig for at reagere og handle på sin egen bekymring, hvis man bliver bekendt med et barn eller en ung, som kan have brug for hjælp og støtte. Man har dermed som enkeltperson pligt til at kontakte kommunens sociale myndigheder og videregive sin bekymring for barnet eller den unge.

I nogle kommuner har forvaltningen fastsat en procedure for underretning, der medfører, at en underretning altid skal gå gennem skolens eller institutionens ledelse, således at lederen på skolen, institutionen m.v. er den, der i alle tilfælde kontakter og underretter de sociale myndigheder. Sådanne aftaler og procedurer er ofte hensigtsmæssige, men man skal være opmærksom på, at de ikke fritager den enkelte fagperson for et ansvar, hvis lederen vælger ikke at underrette kommunen. Underretningspligten må således aldrig tilsidesættes.

Det er strafbart ikke at overholde sin underretningspligt. Dette følger af straffelovens § 156, som lyder, at når en person, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, nægter eller undlader at opfylde sin pligt, som tjenesten eller hvervet medfører, eller at efterkomme lovlig tjenstlig befaling, straffes han/hun med bøde eller fængsel indtil fire måneder. Straffen kan i særlige tilfælde forhøjes, hvis den pågældende tidligere er fundet skyldig i en efter det fyldte 18. år begået strafbar handling. Læs mere herom under punkt 14 om anmeldelse til politiet og afværgepligt.

21. Underretningspligten efter § 133, stk. 1, nr. 1-2, indebærer ikke, at der kræves et kendskab til barnets eller den unges eller de kommende forældres forhold med en sådan sikkerhed, at vedkommende med sikkerhed kan sige, at barnet eller den unge kan have behov for særlig støtte efter barnets lov. Derimod vil der skulle være tale om en antagelse, der er sagligt begrundet i barnets eller den unges eller de kommende forældres forhold, som har givet grund til bekymring for barnets eller den unges udvikling eller sundhed, der betyder, at barnet eller den unge kan have behov for særlig støtte, herunder umiddelbart efter fødslen når en underretning vedrører kommende forældre.

§ 133, stk. 1, nr. 1-2, indebærer, at når der er tale om vanskeligheder, der har en karakter, som reglerne i barnets lovs kapitel 4 eller kapitel 5 tager sigte på at løse, vil der være underretningspligt, uanset at den, der underretter, vil have mulighed for og fortsat vil kunne benytte de tilbud og midler til at støtte barnet eller den unge, som findes inden for vedkommendes regi. Det betyder f.eks., at skolen fortsat vil kunne søge dialog med forældre og tilbyde specialundervisning, uanset at der er foretaget en underretning om barnets eller den unges problemer.

Der vil ikke være underretningspligt i situationer, hvor barnets eller den unges vanskeligheder har en karakter, som reglerne om støttende indsatser efter kapitel 4 eller anbringelse efter kapitel 5 ikke tager sigte på at løse. Som eksempel kan nævnes forhold, der alene kan begrunde en særlig socialpædagogisk indsats efter folkeskolelovens regler.

Underretningspligten vil indtræde, uanset hvad der er årsagen til, at barnet eller den unge kan have behov for særlig støtte efter barnets lov. Den, der underretter, skal således ikke foretage en vurdering af, om barnet eller den unge vil kunne opnå særlig støtte. Denne vurdering foretages af kommunen.

Bestemmelsen indebærer ikke, at den, der underretter, skal indhente samtykke eller forsøge at indhente samtykke fra forældrene forud for en underretning, men den, der underretter, bør som udgangspunkt altid overveje, om forældrene vil skulle orienteres om, at underretningen foretages. Det kan være en fordel i forhold til det fremtidige samarbejde med familien at søge at få forældrene til at forstå, hvorfor man underretter i det konkrete tilfælde. Underretningspligten vil dog altid have forrang i forhold til den fare for brud på et tillidsforhold, som en underretning eventuelt kan medføre.

Det bemærkes, at såfremt underretningen drejer sig om en mistanke om overgreb begået af en eller begge forældre eller andre nærtstående familiemedlemmer, skal forældrene ikke orienteres om underretningen. Der henvises til punkt 23 om underretning ved mistanke om overgreb.

22. Det er et kommunalt anliggende at udarbejde de procedurer for håndtering af underretninger, som man ønsker internt i kommunen. Mange kommuner har vejledninger og retningslinjer for, hvordan man som fagperson bør håndtere en situation, hvor man vil foretage en underretning til kommunens sociale myndigheder. Disse vejledninger og retningslinjer vil ofte fremgå af den sammenhængende børnepolitik, som kommunalbestyrelsen har pligt til at udarbejde, vedtage og offentliggøre efter barnets lov § 15, eller de kommunale beredskaber, der skal udarbejdes efter § 15, stk. 2 og 3. Læs mere herom i vejledning om generelle bestemmelser efter barnets lov.

Underretning ved mistanke om overgreb

23. Med overgreb i § 133, stk. 1, nr. 4, forstås psykisk eller fysisk vold eller seksuelle overgreb, det vil sige sådanne strafbare handlinger mod et barn eller en ung under 18 år, som er omfattet af straffelovens kapitel 24-26 (seksualforbrydelser, forbrydelser mod liv og legeme, herunder groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, samt forbrydelser mod den personlige frihed) samt straffelovens §§ 210 og 213 om forbrydelser i familieforhold.

En ulovlig omskæring af en mindreårig dreng kan også være at anse som et overgreb i barnets lovs forstand, hvorfor fagpersoner, herunder sundhedspersonale, skal være opmærksomme på, at hvis de får kendskab til eller grund til at antage, at en mindreårig dreng har fået foretaget en ulovlig omskæring, skal dette også føre til en underretning til kommunen. Med ”ulovlig omskæring” henvises der til vejledning om ikke-terapeutisk omskæring af drenge.

Underretningspligten gælder i forhold til overgreb mod barnet eller den unge, der finder sted på vedkommendes sædvanlige opholdssted, herunder i hjemmet, i en plejefamilie eller på et børne- og ungehjem begået af personer, som barnet eller den unge sædvanligvis omgiver sig med på dette sted. Underretningspligten gælder også i forhold til vold eller andre overgreb, der sker i omgivelser, hvor barnet eller den unge tilfældigvis har sin gang, og i tilfælde hvor gerningspersonen ikke er en person, som barnet eller den unge sædvanligvis omgiver sig med.

Det bemærkes, at underretningspligten i den situation, hvor der er mistanke om, at barnet eller den unge overværer vold i hjemmet, vil falde under § 133, stk. 1, nr. 1.

Er der reel og kvalificeret mistanke om, at et barn eller en ung bliver seksuelt misbrugt, udsat for vold eller andre fysiske overgreb, bør underretteren i samarbejde med den kommunale forvaltning ligeledes rette henvendelse og/eller foretage en anmeldelse til politiet. Politiet får herved mulighed for at efterforske sagen. Der henvises i øvrigt til punkt 14 om anmeldelse til politiet og afværgepligt samt afsnit III om indsatsen i de regionale børnehuse for børn og unge, som er udsat for overgreb.

Det er især personalet i daginstitutioner, skoler, den kommunale forvaltning og på anbringelsessteder, som skal være særligt opmærksomme på tilfælde, hvor der er mistanke om seksuelle eller fysiske overgreb mod børn og unge, herunder hvis der er unge, der har en uhensigtsmæssig seksuel adfærd, så der kan træffes de fornødne indsatser til beskyttelse af barnet eller den unge. Den særlige opmærksomhed skal ligeledes rettes mod seksuelle overgreb, når barnet er anbragt.

Alle kommuner skal efter reglerne i § 15, stk. 2, i barnets lov, udarbejde skriftlige beredskaber til sikring af forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager, hvor der er viden eller mistanke om, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb. For nærmere herom se vejledning om generelle bestemmelser efter barnets lov (kapitel 1).

Underretning ved manglende opfyldelse af undervisningspligten eller ved ulovligt skolefravær

24. Med § 133, stk. 1, nr. 3, i barnets lov, er der underretningspligt i de tilfælde, hvor det må antages, at et bekymrende ulovligt skolefravær kan indikere, at der er vanskeligheder i barnets eller den unges forhold, som lovens regler om støtte til udsatte børn og unge og deres familier tager sigte på at løse.

Det bemærkes, at det kun er skoleledere på folkeskoler, der er omfattet af underretningspligten i § 133, stk. 2.

Ulovligt skolefravær betegner de tilfælde, hvor eleven har mange forsømmelser af kortere eller længere varighed eller meget lange fraværsperioder, som ikke skyldes f.eks. sygdom eller ekstraordinær frihed med skolelederens tilladelse. Ulovligt skolefravær kan også omfatte de tilfælde, hvor eleven har meget lange fraværsperioder i forbindelse med f.eks. udlandsophold, herunder selvbestaltet feriefravær. Det kan desuden være relevant at være opmærksom på, om der ved lange fraværsperioder kan være tale om, at barnet evt. er efterladt hos familie i udlandet, og om der i den forbindelse kan være en risiko for, at der er tale om en genopdragelsesrejse.

Der kan imidlertid også forekomme tilfælde, hvor der vil være grund til at underrette kommunalbestyrelsen, selvom elevens fravær ikke af skolen er kategoriseret som ulovligt fravær, men hvor fraværet er

kategoriseret som fravær på grund af elevens sygdom el.lign. Det drejer sig om tilfælde, hvor der er grundlag for at antage, at elevens sygdom eller lignende skyldes vanskeligheder i barnets eller den unges forhold, som reglerne i barnets lov om særlig støtte til børn og unge og deres familier tager sigte på at løse. Det drejer sig derimod ikke om kortere eller længere perioder med sygdom, hvor det er utvivlsomt, at barnets eller den unges sygdom ikke skyldes sådanne forhold.

Foruden tilfælde af ulovligt skolefravær bemærkes endvidere, at underretningspligten generelt set også omfatter tilfælde, hvor en elevs hyppige skoleskift giver grund til at antage, at barnet eller den unge har behov for særlig støtte.

25. Underretningspligten gælder uafhængigt af, at der fortsat er mulighed for at benytte den bistand, som findes inden for skolens regi, herunder eksempelvis støtte i regi af pædagogisk-psykologisk rådgivning eller specialundervisning. Skolen skal således fortsat varetage dialog med barnets eller den unges forældre, jf. reglerne herom i bekendtgørelse om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen, eller for eksempel tilbyde specialundervisning, uanset at kommunen er underrettet om barnets eller den unges eventuelle behov for særlig støtte. Det bemærkes, at det i den forbindelse vil være hensigtsmæssigt at samarbejde om og koordinere eventuelle samtidige tiltag.

Skolelederen er ansvarlig for, at registreringen og indberetningen af fravær sker efter reglerne i den gældende bekendtgørelse om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen, og at der foreligger den fornødne dokumentation for fraværet.

26. I de tilfælde, hvor kommunen modtager en underretning om ulovligt skolefravær, skal kommunen vurdere, om underretningen giver anledning til, at der sideløbende med afgørelsen om at standse børne- og ungedydsen efter § 134, som beskrives i punkt 32-34 nedenfor, er et behov for støtte hos barnet, den unge eller familien. Ulovligt skolefravær er bekymrende adfærd og kan være udtryk for, at barnet eller den unge har behov for støtte, og kommunen skal derfor vurdere underretningen med henblik på at afklare, om barnet eller den unge har behov for støtte, jf. reglerne om håndtering af underretninger i §§ 136 og 137.

§ 133, stk. 2, indskærper, at 15 pct. ulovligt skolefravær og derover er så bekymrende, at kommunen skal underrettes, uagtet om barnet eller den unge ellers vurderes at have behov for støtte efter barnets lov.

Tavshedspligt, anonymitet og underretning

27. Mange personer er underlagt regler om tavshedspligt i forbindelse med deres arbejde, enten via lovgivning eller via interne regler. Eksempelvis er folkeskolelærere underlagt lovgivning om offentligt ansattes tavshedspligt, og sundhedspersoner er underlagt særlige regler om tavshedspligt efter sundhedsloven, mens f.eks. præster i andre trossamfund end folkekirken kan være underlagt interne etiske retningslinjer vedr. tavshedspligt. De nævnte faggrupper vil imidlertid være forpligtigede til at underrette kommunen i overensstemmelse med §§ 133 og 135 i barnets lov, selv i de tilfælde hvor de ifølge lov eller andre regler har tavshedspligt. Reglerne om underretning vil således altid gå forud for andre regler om tavshedspligt, og der kan derfor ikke henvises til f.eks. interne regler om tavshedspligt som begrundelse for ikke at underrette kommunen efter barnets lov.

Sundhedspersoner vil kunne underrette kommunen i medfør af §§ 133 og 135 i barnets lov, samtidig med at sundhedslovens regler om tavshedspligt overholdes. Det skyldes, at bestemmelserne om underretningspligt i barnets lov er pligtudleveringsbestemmelser som nævnt i sundhedslovens § 43, stk. 2, nr. 1, og at det ikke er en forudsætning for at videregive oplysninger efter pligtudleveringsbestemmelser, at sundhedspersonen forinden videregivelse forsøger at indhente samtykke. Sundhedspersoner skal dog, som beskrevet ovenfor, i lighed med andre, der foretager underretning, overveje, om der kan være grund

til at orientere familien om underretningen, herunder af hensyn til det fremtidige samarbejde med familien. Såfremt underretningen drejer sig om en mistanke om overgreb begået af en eller begge forældre, må forældrene dog ikke orienteres om underretningen. Der henvises til punkt 23 om underretning ved mistanke om overgreb.

28. For så vidt angår de situationer, hvor en fagperson bliver bekendt med forhold, der giver anledning til at underrette – men fagpersonen ikke kender barnets identitet – vil fagpersonen skulle underrette i det omfang, det er muligt. Dette kan fx være aktuelt for børn, der ledsager deres anonymt indskrevne forælder på et krisecenter. Fagpersonen er derved fortsat forpligtet til at underrette kommunen i det omfang, den pågældende er bekendt med oplysninger, som kan identificere barnet.

Det bemærkes, at underretningspligten er konstant og ikke ophører – og fagpersonen derfor fortsat er forpligtet til at underrette kommunen, hvis forælderen under opholdet på krisecenteret vælger at ophæve sin anonymitet, og barnets identitet derfor ikke længere er ukendt.

Orientering af den, der underretter efter § 133

29. Efter barnets lov § 138, stk. 2, skal kommunen som udgangspunkt orientere den person, der har foretaget en underretning efter § 133, om hvorvidt underretningen har givet kommunen anledning til at iværksætte en afdækning, undersøgelse eller indsatser efter barnets lov.

I de tilfælde, hvor der foreligger særlige forhold, kan kommunen af hensyn til barnets bedste undlade at orientere den, der har foretaget en underretning efter § 133, om, hvorvidt den har iværksat en undersøgelse eller indsats vedrørende det barn eller den unge, som underretningen vedrører, jf. § 138. Det kan eksempelvis være i tilfælde, hvor familiens tillidsforhold til de offentlige myndigheder er af en sådan karakter, at det vil skabe unødige barrierer for det videre samarbejde mellem parterne. Det kan endvidere være i tilfælde, hvor der eventuelt eksisterer en konflikt mellem den konkrete fagperson og familien m.v.

Orienteringen til underretteren har til hensigt at bekræfte, at kommunen behandler sagen på behørig vis, f.eks. i tilfælde hvor fagpersonen overvejer at underrette Ankestyrelsen om sin bekymring, jf. barnets lov § 152. Samtidig får den person, der har foretaget underretningen, mulighed for i tilrettelæggelsen af det videre arbejde med barnet eller den unge at tage højde for, at der er iværksat en afdækning, børnefaglig undersøgelse eller indsatser efter barnets lov. Der kan alene videregives oplysninger om, hvorvidt der er iværksat undersøgelser eller indsatser efter barnets lov vedrørende det barn eller den unge, som underretningen vedrører, efter § 138, stk. 2.

30. Derimod kan der efter § 138, stk. 3, på baggrund af et konkret skøn, videregives oplysninger vedrørende type og varighed af en given indsats til den fagperson, der underretter, såfremt det skønnes at have væsentlig betydning for den støtte, som den pågældende under udøvelsen af hvervet eller tjenesten kan yde for barnet eller den unge. Det bemærkes i den forbindelse, at det som udgangspunkt vil være fagpersoner i for eksempel dagtilbud, skole og sundhedspleje, som vil være omfattet af bestemmelsen. Eksempelvis vil en pædagog i et dagtilbud kunne bakke op om en iværksat familiebehandling, der har til hensigt at afhjælpe udadreagerende adfærd. Den endelige vurdering af, hvorvidt den pågældende fagperson vil kunne medvirke til at kvalificere effekten af en given indsats, vil afhænge af et konkret skøn.

Mulighed for at underrette direkte til Ankestyrelsen

31. Hvis man som fagperson har indgivet en underretning om et barn eller en ung eller et kommende barn til den kommunale forvaltning, men har en oplevelse af at kommunen ikke iværksætter indsatser, eller at barnet eller den unge ikke får tilstrækkelig hjælp, kan der underrettes direkte til Ankestyrelsen

efter reglerne i § 152 i barnets lov. Modtager Ankestyrelsen en underretning efter denne bestemmelse, skal Ankestyrelsen inden otte uger fra modtagelsen beslutte, om sagen skal tages op til behandling efter § 151. Efter barnets lovs § 151, stk. 1, 2. pkt., har Ankestyrelsen mulighed for at pålægge kommunen at foretage de fornødne sagsbehandlingsskridt eller at træffe de fornødne afgørelser. Se yderligere herom i kapitel 12 nedenfor om Ankestyrelsens beføjelser, uden der er indgivet en klage.

Standsnings af børne- og ungeydelsen

32. Det fremgår af § 134, i barnets lov, at når kommunalbestyrelsen modtager en underretning om, at en elev på en folkeskole har ulovligt skolefravær på 15 pct. eller derover inden for ét kvartal, jf. § 133, stk. 2, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen. Afgørelsen er gældende for ét kvartal.

33. Efter § 134 skal kommunalbestyrelsen, inden der træffes afgørelse om at fratage forældremyndighedsindehaverne børne- og ungeydelsen for ét kvartal, partshøre forældremyndighedsindehaverne samt den unge over 10 år, jf. reglerne i forvaltningslovens kapitel 5. Partshøringen af forældremyndighedsindehaverne samt den unge skal afklare, om der er tale om fejlregistreringer, og/eller om der er undskyldelige omstændigheder.

Reglerne om ulovligt skolefravær er fastsat i bekendtgørelse om elevers fravær fra folkeskolen.

34. § 134 indebærer, at kommunen efter omstændighederne skal kontakte skolelederen med henblik på at få bekræftet, at eleven rent faktisk har 15 pct. eller derover i ulovligt skolefravær. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor partshøringen har givet anledning til at formode, at der er tale om fejlregistrering af fraværet på skolen. Kontakten til skolelederen kan ligeledes være relevant, hvis partshøringen giver anledning til at formode, at der er tale om undskyldelige omstændigheder.

Hvis der ikke er tale om fejlregistrering eller undskyldelige omstændigheder for fraværet, indebærer § 134, at kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen og herefter meddele Udbetaling Danmark, at der skal ske en standsning af børne- og ungeydelsen for ét kvartal.

En afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen gælder for ét kvartal og kan ikke forlænges. En ny afgørelse om standsning af børne- og ungeydelsen på grund af 15 pct. eller derover i ulovligt skolefravær kræver således, at kommunen modtager en ny underretning efter § 133, stk. 2, i barnets lov.

Almen underretningspligt

35. Det fremgår af § 135 i barnets lov, at den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældrenes eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer barnets eller den unges sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.

Underretningspligten efter § 135 omfatter ubetinget enhver.

Bestemmelsen indebærer ikke, at den person, der underretter, bliver part i sagen, eller bliver berettiget til at klage over de skridt, som kommunen vælger at foretage eller ikke at foretage. Underretteren kan dermed ikke få oplysninger om sagens videre udvikling, herunder om vedkommendes bekymring for barnet var begrundet, om underretningen fører til, at kommunen iværksætter en afdækning eller børnefaglig undersøgelse af barnet eller den unges forhold eller iværksætter støtte til barnet eller den unge.

En underretning medfører ikke, at kommunen bliver forpligtet til at iværksætte indsatser.

Der kan ikke stilles formkrav til, hvordan en underretning skal finde sted. En underretning kan således både være skriftligt, telefonisk eller mundtligt mv. og kan herunder ske anonymt.

Mulighed for at underrette til Grønland og Færøerne

36. § 214, stk. 2, i barnets lov, giver personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, og personer, der udfører opgaver på børne- og ungeområdet for det offentlige, mulighed for at underrette den kompetente myndighed i Grønland eller på Færøerne, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år, der har bopæl i Grønland eller på Færøerne, kan have behov for særlig støtte eller har været udsat for overgreb, eller at et barn umiddelbart efter fødslen i Grønland eller på Færøerne kan få behov for særlig støtte på grund af de kommende forældres forhold.

§ 214, stk. 2, indebærer, at personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv i Danmark, samt personer, der udfører opgaver på børne- og ungeområdet for det offentlige, har adgang - men ikke pligt - til at underrette de relevante grønlandske og færøske myndigheder. Det gælder, når personen under udøvelsen af sin tjeneste eller hverv får kendskab til forhold eller grund til at antage, at der foreligger forhold, som bevirker, at der kan være anledning til at iværksætte nødvendige indsatser om særlig støtte til et barn eller en ung under 18 år, som opholder sig i Grønland eller på Færøerne, at et barn eller en ung under 18 år, der har bopæl i Grønland eller på Færøerne har været udsat for overgreb, eller at et barn umiddelbart efter fødslen i Grønland eller på Færøerne kan få behov for særlig støtte på grund af de kommende forældres forhold.

Hvilke fagpersoner kan underrette til Grønland og Færøerne?

37. § 214, stk. 2, i barnets lov indebærer, at offentligt ansatte som f.eks. fagpersoner i skoletandplejen, pædagoger og lærere i folkeskolen eller i kommunale daginstitutioner kan underrette en grønlandsk eller færøsk kommune, hvor et barn eller en ung i Grønland eller på Færøerne kan have behov for særlig støtte. Bestemmelsen indebærer også, at personer, der udfører opgaver på børne- og ungeområdet, herunder læger, der ikke er offentligt ansatte eller i offentligt hverv, personer, der er beskæftigede i selvejende institutioner på dag- eller fritids- eller klubtilbudsområdet, private dagplejere, ansatte ved frie grundskoler, efterskoler og frie fagskoler samt personer, der er beskæftiget ved opholdssteder, familiepleje, krisecentre, behandlingstilbud eller andre private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver rettet mod børne- og ungeområdet, vil være omfattet af adgangen til at underrette relevante myndigheder i Grønland eller på Færøerne.

Personkredsen, der er omfattet af adgangen til at underrette myndigheder i Grønland eller på Færøerne efter § 214, stk. 2, følger personkredsen for § 133, stk. 1, i barnets lov.

Tavshedspligt og beskyttelse er personoplysninger ved underretning til Grønland og Færøerne

38. § 214, stk. 2, indebærer, at adgangen til at underrette går forud for fagpersonens tavshedspligt, og indebærer dermed, at fagpersonen får samme adgang til at udveksle oplysninger efter databeskyttelsesloven og databeskyttelsesforordningen som efter underretningspligten.

I forhold til overførsel af personoplysninger til Grønland bemærkes, at dette skal ske efter de gældende databeskyttelsesregler, og beror på en konkret vurdering i den enkelte sag. Det bemærkes, at EU-Kommissionen ikke har truffet en tilstrækkelighedsafgørelse vedrørende Grønland efter artikel 45 i databeskyttelsesforordningen. Derfor er Grønland i relation til overførsel af personoplysninger at betragte som et usikkert tredjeland efter databeskyttelsesforordningen. En overførsel af personoplysninger kræver således iagttagelse af reglerne i kapitel V i databeskyttelsesforordningen. Det fremgår bl.a. af forordningens

artikel 49, stk. 1, litra d, at der kan ske overførsel af personoplysninger, hvis overførelsen er nødvendig af hensyn til vigtige samfundsinteresser. Endvidere kan der ske overførsel af personoplysninger efter artikel 49, stk. 1, litra F, hvis overførslen er nødvendig for at beskytte den registrerede eller andre personers vitale interesser.

I forhold til overførsel af personoplysninger til Færøerne bemærkes, at dette ligeledes skal ske efter de gældende databeskyttelsesregler, og vil bero på en konkret vurdering i den enkelte sag. EU-Kommissionen har truffet en tilstrækkelighedsafgørelse vedrørende Færøerne, som derfor er et sikkert tredjeland i relation til overførsel af personoplysninger, jf. artikel 45, stk. 1, i databeskyttelsesforordningen. Behandling og overførsel af personoplysninger til Færøerne kan således ske inden for reglerne i kapitel II i databeskyttelsesforordningen.

Kapitel 2

Kommunernes behandling af underretninger

39. I dette kapitel beskrives, hvordan kommunerne skal håndtere og behandle underretninger efter reglerne i barnets lov.

Rettidig og systematisk vurdering

40. Det fremgår af § 136, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal sikre, at der iværksættes en rettidig og systematisk vurdering af alle underretninger efter §§ 132, 133 og 135 med henblik på at afklare, om barnet eller den unge har behov for særlig støtte. Kommunalbestyrelsen skal foretage central registrering af underretningerne med henblik på at understøtte tilrettelæggelsen af indsatser.

41. Det fremgår af § 136, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen senest 24 timer efter modtagelsen af en underretning efter § 136, stk. 1, skal vurdere, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte indsatser for barnet eller den unge.

42. Med § 136, stk. 1, er kommunen forpligtet til at organisere sagsbehandlingen af indkomne underretninger på en måde, som sikrer, at kommunen følger rettidigt og systematisk op på alle indkomne underretninger.

§ 136 indebærer ikke nærmere regulering af, hvordan kommunen skal udarbejde og gennemføre proceduren for behandling af underretninger. Det er dog eksempelvis hensigtsmæssigt, at en underretning bliver behandlet centralt og inden for en nærmere afgrænset tidsperiode, sådan at det vil blive sikret, at kommunalbestyrelsen hurtigst muligt får klarhed over, hvorvidt der er tale om et barn eller en ung, som kan have behov for hjælp. Det er således afgørende, at kommunens procedurer for behandling af underretninger så vidt muligt underbygger en hurtig vurdering af, om en given underretning giver anledning til at iværksætte en afdækning efter § 19 eller en børnefaglig undersøgelse efter § 20 af barnets eller den unges forhold.

Det vil endvidere være hensigtsmæssigt, at kommunen sørger for, at behandlingen af underretninger gennemføres systematisk og baseres på et socialfagligt grundlag med henblik på, at der sikres en tilstrækkelig belysning af den pågældende bekymring for barnet eller den unge. Dette kan også omfatte måden, hvorpå en eventuel overlevering af sagen fra en børne- og ungerådgiver til en anden foregår, således at det sikres, at alle relevante oplysninger fremgår af sagen, også i de tilfælde hvor sagen skifter hænder.

Der er med bestemmelsen ikke tale om, at kommunens behandling af en underretning skal antage samme omfang som en børnefaglig undersøgelse efter § 20. Kommunen skal derimod vurdere, om der er grundlag for at iværksætte en afdækning eller en undersøgelse på baggrund af en vurdering af

konkrete relevante forhold, som kan belyse de forhold, underretningen bygger på. Der vil være tale om indledende screening, som har til formål at vurdere, om der er behov for at få barnets eller den unges støttebehov belyst nærmere, og hvis det er tilfældet, hvor omfattende en undersøgelse der så er behov for. Se evt. kapitel 3, hvor screening efter § 18 i barnets lov beskrives nærmere.

Som udgangspunkt skal forældrene orienteres om indholdet af en underretning, som kommunen modtager. Efter en konkret vurdering kan kommunen dog undlade at oplyse om indholdet af en underretning, hvis den registreredes, f.eks. forældrenes, interesse i at få kendskab til oplysningerne findes at burde vige for afgørende hensyn til private interesser, herunder til den pågældende selv, jf. databeskyttelseslovens § 22. Se også punkt 23 om underretning ved mistanke om overgreb og punkt 27 om tavshedspligt og underretning.

43. § 136, stk. 1, 2. pkt., indebærer, at der skal foretages en central registrering af alle underretninger, kommunen modtager, således at der skabes overblik over antallet af modtagne underretninger i kommunen, hvor hurtigt underretningerne herefter behandles m.v.

Der er med bestemmelsen ikke fastsat specifikke krav til registreringen af underretningerne, og registreringen kan således tilrettelægges i overensstemmelse med kommunens øvrige procedurer på området, herunder for eksempel under hensyn til, om kommunen anvender DUBU eller et andet tilsvarende it-system.

Nøgledata vedrørende underretningerne skal indberettes efter reglerne i bekendtgørelse om dataindberetninger på socialområdet til brug for den landsdækkende statistik over underretninger fra fagpersoner og borgere til kommunerne om konkrete børn og unge, som de er bekymrede for.

Vurdering inden for 24 timer

44. Kommunalbestyrelsen skal efter § 136, stk. 2, i barnets lov, inden for 24 timer efter, at en underretning er modtaget, vurdere, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, således at der straks skal iværksættes en indsats.

Bestemmelsen retter sig mod de tilfælde, hvor kommunen modtager en underretning med en alvorlig bekymring, eksempelvis hvis et barn eller en ung har været udsat for overgreb. Sådanne bekymringer må antages at være af så alvorlig karakter, at barnet eller den unge kan risikere at lide alvorlig skade og have behov for akut hjælp. Bestemmelsen indebærer et krav om, at alle indkomne underretninger skal vurderes hurtigst muligt og senest inden for 24 timer med henblik på at afgøre, om der er behov for akut indsats for at hjælpe og beskytte barnet eller den unge. Hvis det vurderes, at der ikke er behov for en akut indsats, kan den pågældende underretning overgå til kommunens øvrige sagsgang for indkomne underretninger.

Kravet om, at alle underretninger skal vurderes, inden der er gået 24 timer, vil også omfatte weekender og helligdage m.v. Fristen gælder fra det tidspunkt, hvor underretningen er modtaget i den del af forvaltningen, som behandler underretninger. Ved underretninger, som indkommer uden for kommunens åbningstid, kan kommunens eksisterende beredskab benyttes. Kommunen kan i den forbindelse eventuelt vælge at oprette en særskilt mailadresse for akutte underretninger, som indgives uden for kommunens åbningstid. Kommunen kan endvidere vælge at sende automatisk svar på indkomne mails m.v., der angiver, hvor man skal henvende sig, hvis man ønsker at indsende en underretning, som kræver en akut indsats, således at kommunen ikke overser underretninger, som sendes til mailadresser, som ikke bliver anvendt uden for kommunens åbningstid.

Genvurdering på baggrund af en underretning

45. Det fremgår af § 137, stk. 1, i barnets lov, at når kommunalbestyrelsen modtager en underretning om et barn eller en ung, over for hvem kommunalbestyrelsen allerede har iværksat indsatser, skal kommunalbestyrelsen genvurdere sagen. En eller flere personer i den myndighed i kommunen, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, som ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, skal deltage i genvurderingen.

46. Det fremgår af § 137, stk. 2, i barnets lov, at der til brug for en vurdering af en underretning efter §§ 132, 133 og 135 kan finde en samtale sted med barnet eller den unge. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor, herunder når der er bekymring for, at barnet eller den unge kan være udsat eller i risiko for negativ social kontrol eller en æresrelateret konflikt.

47. Det fremgår af § 137, stk. 3, i barnets lov, at der ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal finde en samtale sted med barnet eller den unge. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung fra forældrenes side skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse.

48. Det fremgår af § 137, stk. 4, i barnets lov, at en samtale efter § 137, stk. 2 og 3, kan undlades, i det omfang barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod samtalens gennemførelse.

49. § 137, stk. 1, indebærer, at kommunen altid skal genvurdere en konkret sag, hvis der indkommer underretninger vedrørende et barn eller en ung, hvor kommunalbestyrelsen allerede har iværksat indsatser. Genvurderingen skal afklare, hvorvidt underretningen giver anledning til at revidere indsatsen over for barnet eller den unge og familien.

Der er ikke fastsat frister for genvurdering i lovgivningen, men genvurderingen bør ske inden for rimelig tid. I den forbindelse bemærkes, at kommunalbestyrelsen efter § 136 skal foretage en rettidig og systematisk håndtering af alle underretninger efter §§ 132, 133 og 135, herunder, jf. § 136, stk. 2, senest 24 timer efter modtagelsen af en underretning efter stk. 1 vurdere, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og der derfor er behov for at iværksætte akutte indsatser for barnet eller den unge.

Hvis underretningen modtages, mens der pågår en afdækning eller børnefaglig undersøgelse efter §§ 19 eller 20, eller en afdækning eller undersøgelse efter §§ 25 eller 26 om kommende forældre, skal den som et led i den almindelige sagsbehandling indgå som en del af afdækningen eller undersøgelsen, og kommunen skal i den forbindelse vurdere, om oplysningerne i underretningen giver anledning til at udvide afdækningen eller undersøgelsen. I disse tilfælde skal der således ikke indgå en genvurdering efter § 137, stk. 1.

Kommunalbestyrelsen skal som led i genvurderingen inddrage en eller flere andre personer, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, der ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen. Dette har til hensigt at fremme en fælles faglig drøftelse af den konkrete sag, således at det sikres, at den enkelte ansvarlige børne- og ungerådgiver får kvalificeret sparring og opbakning, herunder til at vurdere om den igangværende indsats er tilstrækkelig eller skal justeres i forhold til barnets eller den unges behov, eller om underretningen giver anledning til at undersøge andre aspekter af barnets eller den unges forhold og træffe afgørelse om nye indsatser.

Kommunalbestyrelsen kan selv vælge, hvilken person eller personer der skal inddrages i drøftelsen, herunder om drøftelsen for eksempel skal foregå i et fagligt team eller med en kollega eller en faglig leder. Det er dog afgørende, at den ansvarlige børne- og ungerådgiver sikres mulighed for at få kvalificeret sparring, således at der er mindre risiko for, at sagens forskellige aspekter overses eller fejltolkes. Drøftel-

sens karakter beror på et konkret skøn og kan være af kortere eller længere varighed. Det bemærkes, at genvurderingen antages at have karakter af et væsentligt sagsskridt, der bør noteres på sagen.

Samtale med barnet ifm. vurdering af en underretning

50. Med § 137, stk. 2, kan der til brug for en vurdering af en underretning efter §§ 132, 133 og 135 finde en samtale sted med barnet eller den unge. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor, herunder når der er mistanke eller viden om, at barnet eller den unge kan være udsat for eller er i risiko for negativ social kontrol eller en æresrelateret konflikt.

Kommunen skal forud for gennemførelsen af en samtale med barnet eller den unge, herunder særligt hvis samtalen gennemføres uden forældrenes tilstedeværelse, sørge for, at barnet eller den unge kender til sin ret til at medbringe en bisidder til samtalen, jf. barnets lov § 6. Kommunalbestyrelsen skal være særligt opmærksom på at afholde samtalen i tryghedsskabende rammer for barnet eller den unge. Det kan være i et børnevenligt indrettet lokale eller et sted uden for forvaltningen, hvor barnet eller den unge føler sig tryk, eksempelvis i barnets dagtilbud eller på barnets eller den unges skole.

For børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne kan der endvidere være særlige kommunikative eller kognitive vanskeligheder som følge af funktionsnedsættelsen, som der bør tages højde for ved gennemførelse af samtalen.

Kommunalbestyrelsen skal være særligt opmærksom på at søge at opretholde en konstruktiv dialog med barnets eller den unges forældremyndighedsindehaver. Der bør forsøges at opnå forældremyndighedsindehaverens forståelse for, hvorfor det ikke vil være hensigtsmæssigt, at vedkommende deltager i samtalen. Endvidere bør der efter samtalen være en konstruktiv dialog med forældremyndighedsindehaveren om samtalens formål m.v. Der kan læses mere om retten til bisidder efter § 6 og samtaler med barnet i vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov (kapitel 1).

51. Den sidste del af § 137, stk. 2, tydeliggør, at der er behov for at være særligt opmærksom på beskyttelse af barnet eller den unge og på familiens og netværkets eventuelle rolle i forhold til den unges sikkerhed ved overvejelser om inddragelse af familien i forbindelse med håndteringen af underretninger, hvor der er risiko for eller viden om en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol. For en nærmere definition af æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol henvises der til barnets lovs § 15 og vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov (kapitel 1) samt punkt 67-72 i indeværende vejledning.

52. Efter § 137, stk. 3, i barnets lov, skal der altid gennemføres en samtale med barnet eller den unge i forbindelse med underretninger om overgreb mod et barn eller en ung. Underretninger om overgreb omfatter de situationer, hvor der er et konkret tilfælde eller en konkret mistanke om overgreb mod et barn eller en ung. Såfremt underretningen omhandler bekymring for, at en eller begge forældre begår overgreb eller har begået overgreb mod barnet eller den unge, skal samtalen gennemføres uden forældrenes samtykke og tilstedeværelse.

Formålet hermed er at sikre, at barnet eller den unge høres og inddrages, og at forældrenes tilstedeværelse ikke udgør en barriere for, at barnet eller den unge uforbeholdent kan tilkendegive sine synspunkter. Kommunen skal i tilfælde af overgreb inddrage det børnehus, som kommunen samarbejder med efter bestemmelserne i §§ 124 og 125 i barnets lov.

Ved overgreb forstås vold eller seksuelle overgreb, det vil sige strafbare handlinger mod et barn eller en ung under 18 år, som er omfattet af straffelovens kapitel 24-26 om seksualforbrydelser, forbrydelser mod

liv og legeme, herunder groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, samt forbrydelser mod den personlige frihed, samt straffelovens §§ 210 og 213.

53. Med § 137, stk. 4, kan samtalen efter § 137, stk. 2 og 3, undlades, i det omfang barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod gennemførelse af samtalen.

Med sagens karakter menes der, at der for eksempel ikke vil være et krav om at gennemføre en samtale med barnet eller den unge, såfremt underretningen i sig selv fører til, at der træffes afgørelse om at igangsætte en børnefaglig undersøgelse, ligesom der i tilfælde, hvor der åbenlyst er tale om chikane eller grundløse underretninger kan undlades at gennemføre en samtale med barnet eller den unge i forbindelse med kommunens behandling af en underretning.

Muligheden for at udlade en samtale på baggrund af sagens karakter betyder også, at der kan gennemføres én samtale, når der modtages flere sideløbende underretninger. Såfremt kommunen modtager en underretning om overgreb mod et barn eller en ung sideløbende med, at kommunen er i færd med at vurdere en tidligere underretning om en bekymring for barnet eller den unge, skal den nye underretning indgå i en samlet vurdering af behovet for at igangsætte en børnefaglig undersøgelse efter § 20 i barnets lov.

Kommunen skal ved underretninger om overgreb gennemføre en samtale med barnet eller den unge, således at bekymringen vedrørende et eventuelt overgreb belyses, jf. § 137, stk. 3. I tilfælde, hvor kommunen allerede har gennemført en samtale med barnet eller den unge, skal det vurderes, om endnu en samtale vil være til unødigt belastning for barnet eller den unge. Det bemærkes, at der således løbende bør tages højde for, om barnet eller den unge for eksempel kan bidrage til at belyse behovet for en børnefaglig undersøgelse yderligere.

Notatpligt ved underretning

54. Kommunen har notatpligt, når den modtager oplysninger om en sags faktiske omstændigheder, når disse har betydning for en sags afgørelse. Dette fremgår af offentlighedslovens § 13. Notatpligten gælder kun i sager, hvor der skal træffes afgørelse. Det afgørende for notatpligten er, om der er modtaget oplysninger, der kan bidrage til at skabe klarhed om sagens faktiske omstændigheder, og disse oplysninger ikke allerede fremgår af sagen. Som udgangspunkt er der derfor notatpligt ved underretninger, fordi oplysningerne i underretningen ofte vil indgå som en del af grundlaget for afgørelsen om, hvorvidt der skal iværksættes en undersøgelse af barnets eller den unges forhold efter barnets lov § 20.

Anonyme underretninger

55. En særlig omstændighed kan foreligge, hvor der er tale om anonyme henvendelser. Dette kan opstå i to forskellige situationer. I den ene situation, hvor underretteren er anonym også i forhold til kommunen, kan det være nødvendigt, at kommunen foretager en afdækning eller børnefaglig undersøgelse på baggrund af den anonyme henvendelse, men arten og omfanget må i høj grad afhænge af de konkrete omstændigheder, og der kan i sådanne tilfælde være særlig grund til straks at orientere familien om underretningen og om, at den er anonym.

I den anden situation kan kommunen være bekendt med underretterens navn, men denne ønsker at være anonym på grund af forholdet til familien. Der er efter forvaltningslovens § 15 b mulighed for at undtage navnet på underretteren fra partsaktindsigt, men kun når dette kan begrundes med et særligt hensyn til underretteren, og kun hvis dette hensyn klart overstiger hensynet til familiens behov for at få oplyst identiteten på underretteren. Det følger heraf, at kommunen ikke på tidspunktet for underretningen kan love en underretter, at pågældende kan være anonym i forhold til familien.

Afsnit II

Screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse

56. Dette afsnit beskriver regler om den screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse, som kommunerne skal lave, når et barn eller en ung kan have behov for støtte efter barnets lov, herunder i sager hvor der er tale om kommende forældre.

Generelt om processen når et barn eller en ung kan have behov for støtte

57. Kommunen skal inddrage forældrene i udredningsprocessen, således at de får mulighed for at være aktive deltagere i processen. Forældrenes viden om egne ressourcer, barnet eller den unge og familiens samlede situation skal indgå i udredningen, og forældrene skal have mulighed for at få indsigt i barnets eller den unges behov.

Barnet eller den unge skal ligeledes inddrages i processen. Det følger af § 5, stk. 2, i barnets lov, at børn og unge med behov for særlig støtte, herunder børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, har ret til indflydelse på de forhold, som vedrører dem, og ret til at blive inddraget løbende i alle sager, inden der træffes beslutninger eller afgørelser efter loven om barnets eller den unges forhold.

Barnets eller den unges ret til indflydelse på de forhold, som vedrører dem, gælder uanset, hvor i forløbet barnets eller den unges sag befinder sig. Det betyder, at uanset om barnets eller den unges sag er under screening, afdækning, børnefaglig undersøgelse, afgørelse eller opfølgning, har barnet eller den unge ret til indflydelse på de beslutninger og afgørelser, der træffes af betydning for barnet eller den unge. Det gælder ligeledes ved udarbejdelse af barnets eller den unges plan. Der henvises til § 5 i barnets lov og vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov (kapitel 1) for yderligere om inddragelse af barnet.

I forhold til dialogen med børn, unge og forældre fra etniske minoriteter samt grønlandske og færøske børn, unge og familier bør kommunen tage tilbørligt hensyn til de særlige forhold, som barnets eller den unges eller familiens etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund giver anledning til.

Kommunen skal derudover sikre, at sagsbehandlingen også sker under iagttagelse af de relevante sagsbehandlingsregler, som gælder ved siden af barnets lov. Således gælder de almindelige sagsbehandlingsregler i forvaltningsloven, retssikkerhedsloven og almindelige retsgrundsætninger. Blandt andet kan fremhæves retssikkerhedslovens § 4 (borgerens medvirken), retssikkerhedslovens §§ 5 og 10, forvaltningslovens § 7 (vejledning), forvaltningslovens kapitel 4 (partsaktindsigt), forvaltningslovens § 19 (partshøring), forvaltningslovens § 21 (ret til at afgive udtalelse), forvaltningslovens § 22 (begrundelse), forvaltningslovens § 25 (klagevejledning) samt officialprincippet. Yderligere oplysninger findes i vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område, afsnit III.

Kapitel 3

Screening af et barns eller en ungs behov for hjælp og støtte

58. Dette kapitel gennemgår reglerne for screening af et barns behov for hjælp og støtte efter barnets lov. Herefter gennemgås reglerne for afdækning samt reglerne for, hvornår kommunen skal træffe afgørelse om, at der skal foretages en børnefaglig undersøgelse, og hvilke regler der er for selve udførelsen af denne. Endelig gennemgås regler for, hvordan kommunen skal handle i sager om kommende forældre, hvor kommunen har grund til at antage, at der kan opstå et behov for hjælp og støtte umiddelbart efter fødslen.

59. Det fremgår af § 18, stk. 1, i barnets lov, at hvis kommunalbestyrelsen har viden om eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte efter barnets lov, skal kommunalbestyrelsen screene for, om der er tale om følgende:

- 1) En problemstilling, der ikke kræver yderligere afdækning af barnets eller den unges støttebehov.
- 2) En problemstilling, der kræver yderligere afdækning af et eller flere forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov, jf. § 19.
- 3) En problemstilling, der kræver en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges støttebehov, jf. §§ 20-22.

60. Det fremgår af § 18, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen i vurderingen efter § 18, stk. 1, skal lægge vægt på sagens forhold og kompleksitet, herunder om det må antages, at støttebehovet er helt eller delvis begrundet i nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

61. Det fremgår af § 18, stk. 3, i barnets lov, at hvis vurderingen efter § 18, stk. 1, viser, at der kan være tale om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, har kommunalbestyrelsen pligt til at foretage en risikovurdering, inden barnets eller den unges forældre og netværk inddrages i sagen.

62. § 18, stk. 1, betyder, at der skal foretages en screening af oplysningerne og en vurdering af behovet for yderligere oplysning af barnets eller den unges forhold i alle sager, hvor det må antages, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte efter barnets lov. Det kan f.eks. være på baggrund af en underretning eller en anmodning om hjælp fra barnet, den unge eller forældrene.

Det er således en forudsætning for, at der skal foretages en screening, at det må antages, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte efter barnets lov. Hermed vil visse tilbud efter loven, som eksempelvis rådgivning efter §§ 28-29, ikke i sig selv kræve en screening, hvis der ikke foreligger en antagelse om, at der er behov for hjælp og støtte, der ligger udover rådgivningen. I tilfælde, hvor kommunen umiddelbart kan vurdere, at barnet eller den unge har behov for støtte efter anden lovgivning, fx i PPR, vil dette heller ikke i sig selv kræve en screening. Hvis kommunen imidlertid i forbindelse med eksempelvis et rådgivningsforløb efter § 28 bliver opmærksom på, at der kan være behov for støtte efter barnets lov, vil der som udgangspunkt skulle foretages en screening, jf. § 18.

§ 18 omfatter både de sager, hvor der kan være behov for handicapkompenserende støtte, og sager, hvor der kan være behov for forebyggende eller støttende indsatser, ungestøtte, afgørelse om et forældre- eller børne- og ungepålæg eller en anbringelse uden for hjemmet.

En screening skal forstås som en socialfaglig vurdering. Den kan føre til, at der ikke foretages yderligere i sagen; at der direkte iværksættes visse former for støtte, herunder tidligt forebyggende indsatser, som kan gives alene på baggrund af screeningen; eller at der iværksættes en afdækning eller børnefaglig undersøgelse, fordi det vurderes, at det er nødvendigt at få belyst barnets eller den unges behov nærmere.

En problemstilling, der ikke kræver yderligere afdækning, er typisk en lettere eller afgrænset problemstilling, hvor det ud fra de foreliggende oplysninger i sagen umiddelbart er klart, hvad det er for en udfordring, der skal håndteres, og hvilken indsats der er behov for.

Et eksempel kan være et barn eller en ung, der har behov for psykologsamtaler i en kortere periode pga. en pludselig opstået krise, f.eks. ved forældrenes skilsmisse, sygdom eller dødsfald i familien, og hvor der ikke er indikationer på andre problemstillinger. Et andet eksempel kan være et barn eller en ung, som på grund af en varig fysisk funktionsnedsættelse har et behov for tildeling af et hjælpemiddel – eksempelvis ortopedisk fodtøj – men hvor kommunen og forældrene er enige om, at der ikke er behov for anden hjælp eller støtte efter barnets lov.

Screeningen af sagen skal som udgangspunkt ske på baggrund af de foreliggende oplysninger i sagen, herunder eventuelle oplysninger fra barnet eller den unge og forældrene om barnets eller den unges udfordringer og støttebehov samt baggrunden herfor.

Der vil være tale om en screening, som bl.a. har til formål at vurdere, om der er behov for at få barnets eller den unges støttebehov belyst nærmere, og hvis det er tilfældet, hvor omfattende en undersøgelse der så er behov for. Det vil bero på en konkret socialfaglig vurdering i den enkelte sag.

Det er vigtigt, at kommunen i vurderingen af barnets eller den unges støttebehov har for øje, om dette behov kan være relateret til nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge, forældrene eller andre i familien, f.eks. søskende.

I den situation, hvor det på baggrund af screeningen vurderes, at der ikke er behov for yderligere afdækning eller børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges behov, vil det betyde, at der ikke på det foreliggende grundlag skal foretages yderligere oplysning af sagen.

En sådan vurdering er en procesledende beslutning, der ikke særskilt kan påklages til anden administrativ myndighed. I de tilfælde, hvor der træffes en afgørelse om hjælp og støtte med afsæt i vurderingen, kan Ankestyrelsen tage stilling til sådanne procesledende beslutninger som led i en klage over afgørelsen. Kommunen eller Ankestyrelsen kan i forbindelse med en sådan klage genvurdere eller vurdere, om kommunalbestyrelsen i forbindelse med afgørelsen har opfyldt den generelle forvaltningsretlige forpligtelse til at sikre tilstrækkelig oplysning af sagen.

Hvis der på baggrund af screeningen er behov for at indhente yderligere oplysninger, vil der i udgangspunktet være tale om en problemstilling, der kræver yderligere afdækning af et eller flere forhold af betydning for barnet eller den unge efter reglerne i § 19, eller en problemstilling hvor der er behov for en egentlig børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges støttebehov efter bestemmelserne i §§ 20-23.

Hvis kommunen modtager nye oplysninger i en sag, skal der efter omstændighederne foretages en screening – dvs. en vurdering af, om de indkomne oplysninger belyser nye forhold i sagen, der giver anledning til at foretage yderligere afdækning eller børnefaglig undersøgelse i sagen, eller om der ikke er behov for at foretage yderligere.

Kommunen skal dokumentere resultatet af en screening i relevant omfang på sagen. Kommunen skal i den forbindelse følge de regler om notatpligt, der følger af offentlighedsloven. Det bemærkes i den forbindelse, at resultatet af en screening eksempelvis kan være en kort angivelse på sagen om, hvad screeningen har medført.

I tilfælde, hvor kommunen indhenter eller modtager oplysninger og behandler disse som led i andre formaliserede sagsskridt – eksempelvis ifm. en afdækning, en børnefaglig undersøgelse eller som en del af opfølgningen på en iværksat indsats – skal der ikke foretages en screening af disse oplysninger. I forbindelse med sådanne sagsskridt vil der naturligt blive genereret ny viden, der vil blive håndteret som led i de konkrete sagsbehandlingskridt, og som vil være omfattet af de proceskrav, der gælder herfor.

Herudover kan kommunen som led i den almindelige løbende sagsbehandling, fx i forbindelse med samtaler med barnet eller den unge eller gennem henvendelser fra forældrene, komme i besiddelse af nye oplysninger i en sag. I den forbindelse vil kommunen naturligt foretage en vurdering af, om der er tale oplysninger, der har betydning for den indledende vurdering af sagen og kan føre til ændringer i den støtte, der er iværksat. Således vil fx gentagende enslydende oplysninger, som ikke bidrager med ny viden, eller oplysninger, der ikke vurderes at have en betydning for det forløb, kommunen allerede har sat i gang, ikke i sig selv kræve en screening. Hvis kommunen imidlertid kommer i besiddelse af

oplysninger, som kan have en betydning for den indledende vurdering af, om barnet eller den unge har behov for hjælp og støtte efter barnets lov, eller som giver anledning til at antage, at der er behov for anden hjælp eller støtte end den, der allerede er iværksat, vil kommunen efter omstændighederne skulle foretage en screening af disse oplysninger, jf. ovenfor.

63. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at iværksætte støtte, når den indledende screening og vurdering er foretaget, hvis kommunen umiddelbart vurderer, der er behov herfor. Det gælder i de situationer, hvor kommunen ikke har vurderet, at der er behov for en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse, og hvor kommunen efter omstændighederne kan iværksætte en tidlig forebyggende indsats efter § 30 eller har de fornødne oplysninger til at kunne træffe afgørelse om en handicapkompenserende indsats efter §§ 82-84 eller 86-90.

Adgangen til at iværksætte indsatser alene på baggrund af screeningen ændrer ikke på kommunens overordnede ansvar for at skulle sikre, at alle sager er tilstrækkeligt oplyst til, at kommunen kan træffe korrekte og velbegrundede afgørelser, jf. retssikkerhedslovens § 10. Kommunen skal også være opmærksom på § 5, stk. 3, i barnets lov, om inddragelse af barnet eller den unge og på § 2, stk. 4, i barnets lov, om samarbejde med familien.

Kommunen kan endvidere på baggrund af screeningen og ud fra en konkret vurdering sideløbende med en afdækning og/eller børnefaglig undersøgelse iværksætte støttende indsatser efter § 32 og tidligt forebyggende eller handicapkompenserende indsatser, hvis der er grundlag herfor. Der henvises til punkt 66 nedenfor.

Problemstillinger der kræver en afdækning efter § 19

64. En problemstilling, der vil kræve afdækning af et eller flere forhold, vil typisk være en sag med indikationer på en højere grad af problemtyngde eller kompleksitet, som betyder, at der er behov for at belyse sagen nærmere for at kunne vurdere ressourcer, udfordringer og støttebehov og tilpasse indsatsen. Endvidere er det relevant, at kommunen i sin vurdering af, hvorvidt der er grundlag for at foretage en yderligere afdækning, lægger vægt på eventuelle ønsker, bekymringer eller andre tilkendegivelser fra barnet, den unge, forældrene eller andre med kendskab til barnets eller den unges forhold.

Et eksempel på en problemstilling, der vil kræve afdækning af et eller flere forhold, kan være et barn eller en ung, hvor der er bekymring for begyndende eller sværere mistrivsel og højt skolefravær. Det kan også være andre adfærds- eller tilpasningsproblemer, hvor der er behov for at få afdækket årsagerne til barnets eller den unges adfærd for at kunne sætte ind med den rette støtte. Et andet eksempel kan være et barn eller en ung, der på grund af en funktionsnedsættelse har et åbenlyst behov for tildeling af en bestemt handicapkompenserende ydelse efter lovens kapitel 8, men hvor der vil være behov for yderligere afdækning, inden eventuelle yderligere støttebehov kan afklares.

Som led i den yderligere afdækning er det relevant for kommunen at overveje inddragelse af f.eks. sundhedsplejersker, pædagoger, psykologer, lærere, SSP-medarbejdere, Familieretshuset eller andre, der allerede har relevant viden om barnet, den unge, familien eller de kommende forældre.

Det kan også efter omstændighederne være relevant at indhente særlig faglig viden, eksempelvis fra Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) i det omfang, der vurderes at være tale om en sag omfattet af VISO's forpligtelser, jf. §§ 165 og 166 i barnets lov. Derudover kan det nationale team af sikkerhedskonsulenter bistå med rådgivning i sager, hvor der er kendskab til eller grund til at antage, at der pågår en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol. Der henvises til punkt 71 for mere om de nationale sikkerhedskonsulenter.

Problemstillinger der kræver en børnefaglig undersøgelse efter §§ 20-23

65. En problemstilling, der vil kræve en børnefaglig undersøgelse, vil være alvorlige eller komplekse sager, hvor der er behov for at komme hele vejen rundt om barnets eller den unges situation for at skabe klarhed over ressourcer, udfordringer og støttebehov. Det vil bero på en konkret vurdering, om der er tale om en alvorlig og kompleks sag.

§ 20, stk. 1, oplister de situationer, hvor kommunalbestyrelsen skal iværksætte en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges situation: Når der er grund til at antage, at det er en alvorlig eller kompleks sag, herunder hvor der er overvejelse om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet, når der er viden eller mistanke om, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb, og når et barn eller en ung har været på krisecenter eller herberg mv. med en forælder på grund af vold i hjemmet, og den pågældende forælder afbryder opholdet for at vende tilbage til et voldeligt miljø med barnet eller den unge.

Herudover gælder, at det efter § 85, stk. 3, er en betingelse for godkendelse til hjemmetræning, at der er gennemført en børnefaglig undersøgelse.

§ 20, stk. 2, giver derudover kommunen mulighed for at iværksætte en børnefaglig undersøgelse i andre situationer, hvis det vurderes at være nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges behov.

Iværksættelse af indsatser og sammenhæng til §§ 19 og 20-23

66. Hvis kommunen på baggrund af screeningen vurderer, at der er behov for yderligere afdækning eller en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges forhold og støttebehov, skal kommunalbestyrelsen iværksætte en afdækning af de forhold, som er relevante for at belyse barnets, den unges og evt. familiens konkrete udfordringer og støttebehov efter § 19, eller træffe afgørelse om en børnefaglig undersøgelse efter § 20. Der henvises til kapitel 4 og 5 i denne vejledning.

Kommunen kan ud fra en konkret vurdering sideløbende med en afdækning og/eller børnefaglig undersøgelse iværksætte støttende indsatser efter § 32 og tidligt forebyggende eller handicapkompenserende indsatser, hvis der er grundlag herfor på baggrund af screeningen. Det kan f.eks. være, at kommunen ud fra screeningen har vurderet, at der i en kortere periode er behov for en tæt støttet indsats i hjemmet, så familien kan få hjælp til at få hverdagen til at hænge sammen, mens støttebehovet bliver afklaret. Det kan også være situationer, hvor der på grund af en funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge er et åbenlyst behov for tildeling af et hjælpemiddel eller en anden bestemt handicapkompenserende ydelse efter kapitel 8, mens afdækningen udarbejdes og eventuelle yderligere støttebehov bliver afklaret. Det vil bero på en konkret og individuel vurdering i den enkelte sag, om der er behov for at iværksætte indsatser sideløbende med en afdækning eller børnefaglig undersøgelse.

Når afdækningen eller den børnefaglige undersøgelse er gennemført, kan indsatsen justeres. Nærmere afdækning af relevante forhold kan ligeledes ske som led i den indsats, barnet eller den unge eller familien modtager.

Der kan også i særlige tilfælde træffes foreløbig eller akut afgørelse om anbringelse efter § 46, stk. 3, 2. pkt., og § 143, mens sagen undersøges, hvis der er grundlag herfor. Ellers er udgangspunktet, at kommunen skal have gennemført en børnefaglig undersøgelse, før der kan træffes afgørelse om anbringelse efter §§ 46 og 47.

Ordningen med opdelingen i screening, afdækning og undersøgelse skal ses som dynamisk, så både sagsoplysning og indsats kan justeres undervejs. Det betyder, at kommunen kan iværksætte en uddybende afdækning eller eventuelt en undersøgelse af barnets samlede situation, selvom kommunen indledningsvis

har vurderet, at der ikke var behov herfor. Det kan f.eks. være relevant, hvis det som led i den hjælp barnet eller den unge eller familien har fået tilbudt, viser sig, at der er behov for at afklare et eller flere forhold nærmere. Tilsvarende kan et afdækningsnotat udbygges til en egentlig børnefaglig undersøgelse, hvis det som led i afdækningen viser sig, at der er grundlag for det. Der vil i så fald skulle træffes afgørelse om en børnefaglig undersøgelse efter § 20.

Børn, unge og deres forældre kan på et hvilket som helst tidspunkt i et sagsforløb anmode om en børnefaglig undersøgelse, hvis de mener, at der er behov for yderligere undersøgelser af barnets behov. Det vil herefter bero på kommunens vurdering af sagens forhold, om en sådan undersøgelse skal igangsættes. For mere herom kan henvises til punkt 94 nedenfor.

Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

67. Screeningen spiller en særlig rolle i at opdage eventuelle æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, så kommunen kan tage højde for risikoen ved at inddrage barnets eller den unges forældre og netværk i evt. yderligere afdækning eller undersøgelse i sagen.

68. Det følger af § 18, stk. 3, i barnets lov, at hvis der kan være tale om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, har kommunalbestyrelsen pligt til at foretage en risikovurdering, inden barnets eller den unges forældre og netværk inddrages i sagen.

Bestemmelsen betyder, at inden forældre, søskende, bedsteforældre eller andre familiemedlemmer eller dele af netværket inddrages i sagen, skal kommunen vurdere risikoen ved at gøre dette. Dette skal ske i sager, hvor der er indikationer på eventuelle æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol.

69. Æresrelaterede konflikter dækker over konflikter, der kan opstå i kollektivistiske og patriarkalske familieformer, hvor individets rettigheder og trivsel begrænses af hensyn til kollektivets ære og omdømme. Der henvises i øvrigt til den uddybende beskrivelse af, hvad der forstås ved en æresrelateret konflikt i vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov (kapitel 1), hvor der også er nærmere beskrivelse af, hvad der forstås ved negativ social kontrol.

Æresrelaterede konflikter adskiller sig fra vold i nære relationer ved at ske med inddragelse af eller sanktioneret af den øvrige familie og netværk samt ved at have et æresrelateret motiv. Kommunen skal derfor være særligt opmærksom på familiens og netværkets eventuelle rolle i forhold til den unges sikkerhed ved overvejelser om inddragelse af familien m.v. Det kan derudover være relevant at være opmærksom på støttebehovet hos eksempelvis søskende, der risikerer at skulle kompensere for f.eks. ældre søskende, der efter familiens opfattelse har forbrudt sig mod familiens æreskodeks – eksempelvis ved tvangsægteskab for at genoprette familiens ære.

Negativ social kontrol kan blandt andet komme til udtryk som begrænsning af individets muligheder for at træffe alderssvarende valg for sit eget liv, herunder socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job, fastholdelse i uønskede relationer og isolation og overvågning. Negativ social kontrol kan have en karakter eller et omfang, hvor den falder inden for straffelovens definition af psykisk vold.

Når reguleringen og/eller sanktioneringen medfører begrænsning af individets rettigheder, trivsel eller alderssvarende udvikling bliver den negativ. Negativ social kontrol anvendes i æresrelaterede konflikter, men kan også anvendes i eksempelvis ekstremistiske miljøer.

I de sager, der eskalerer, vil der ofte være tale om, at familien i første omgang har forsøgt at korrigere barnets eller den unges adfærd på en mindre indgribende måde.

Risikovurderingens indhold

70. Ved en risikovurdering forstås en vurdering af, om barnet eller den unge er truet, herunder f.eks. om barnet eller den unge risikerer at blive udsat for vold, tvangsægteskab, frihedsberøvelse, bortførelse, at blive sendt på et udlandsophold, der er til skade for barnets eller den unges sundhed og udvikling, f.eks. genopdragelsesrejse, eller at blive udsat for drabsforsøg. Risikovurderingen skal tage udgangspunkt i, om barnet eller den unge allerede har været truet med eller udsat for vold, trusler, forfølgelse, frihedsberøvelse, bortførelse, genopdragelsesrejse eller negativ social kontrol.

Risikovurderingen skal desuden indeholde oplysninger om, hvorvidt familien eller andre personer i det nære netværk f.eks. har brugt vold mod andre, om andre i familien er blevet tvunget til ægteskab eller sendt på genopdragelsesrejse, om familien har et stærkt æreskodeks, om truslerne eller volden er eskalerende, og om der er andre problemer i familien, som f.eks. psykiske problemer eller problemer med stofmisbrug m.v.

Derudover bør risikovurderingen forholde sig til barnets eller den unges egen sikkerhedsadfærd og viden eller forståelse for den situation, barnet eller den unge befinder sig i. Det bemærkes i den forbindelse, at det kan være vanskeligt for børn og unge, der har været underlagt negativ social kontrol at foretage selvstændige valg og forholde sig til egen sikkerhed og situation.

I vurderingen skal indgå, om der er behov for at iværksætte akut eller foreløbig støtte, herunder eventuelt anbringelse, efter reglerne i § 32, stk. 4, § 46, stk. 3, eller § 143. Ved anbringelse uden for hjemmet i sager om æresrelaterede konflikter er det desuden vigtigt at være opmærksom på, om der af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling, herunder barnets eller den unges sikkerhed, er grundlag for at træffe afgørelse efter reglerne i §§ 104 og 105 om overvåget eller afbrudt samvær og kontakt, eller om at anbringelsesstedet ikke må oplyses over for forældre og netværk. I vurderingen skal der desuden indgå overvejelser om, hvilke konsekvenser det kan have for barnet/den unge, når familien inddrages i sagen, og hvordan disse konsekvenser håndteres.

71. Politiet kan efter behov inddrages i vurderingen af risikoen. Kommunen kan også kontakte den lokale sikkerhedskonsulent fra det nationale team af sikkerhedskonsulenter. Sikkerhedskonsulenternes kontaktoplysninger findes på hjemmesiden for MÆRK – Nationalt Center mod Æresrelaterede konflikter (under ”rådgivningstilbud”): www.nc-maerk.dk

Sikkerhedskonsulenterne kan bl.a. bistå med rådgivning om barnets eller den unges sikkerhed i sager, hvor der er kendskab til eller grund til at antage, at der pågår en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol. Sikkerhedskonsulenterne bistår kommunalbestyrelsen og borgere med gratis vejledende rådgivning i sager om æresrelaterede konflikter, negativ social kontrol, genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold. Sikkerhedskonsulenterne kan koordinere rådgivningen på tværs af blandt andet kommunalbestyrelse, uddannelsessted, opholdssted eller andre relevante myndigheder og aktører og kan endvidere på anmodning fra kommunalbestyrelsen udarbejde risikovurderinger af borgerens situation til brug for rådgivning af borgeren og kommunalbestyrelsen, samt til kommunalbestyrelsens vurdering af, hvilke relevante tiltag der bør iværksættes i den enkelte sag. Der henvises til §§ 172 a-172 b i barnets lov.

Endelig kan kommunen søge bistand hos Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VI-SO), der yder gratis vejledende specialrådgivning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager, herunder i sager om æresrelaterede konflikter, jf. §§ 165 og 166 i barnets lov.

Reglerne i § 18 skal ses i tæt sammenhæng med § 19 om afdækning og §§ 20-23 om børnefaglig undersøgelse. Disse gennemgås nærmere nedenfor.

Kapitel 4

Afdækning af et eller flere forhold

72. I det følgende beskrives barnets lov § 19 om afdækning af et barns behov for hjælp og støtte.

73. Det fremgår af § 19, stk. 1, i barnets lov, at vurderer kommunalbestyrelsen på baggrund af en screening efter § 18, at der er behov for at afdække et eller flere forhold af betydning for et barns eller en ungs støttebehov, skal kommunalbestyrelsen foretage den nødvendige afdækning med inddragelse af de fagfolk, som allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold.

74. Det fremgår af § 19, stk. 2, i barnets lov, at afdækningen efter § 19, stk. 1, så vidt muligt gennemføres i samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren.

75. Det fremgår af § 19, stk. 3, i barnets lov, at i forbindelse med afdækningen efter § 19, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der skal foretages en afdækning af et eller flere forhold af betydning for støttebehovet hos eventuelle andre børn i familien. Afdækningen kan gennemføres som én samlet afdækning for flere børn i familien, dog således at der tages højde for børnenes individuelle forhold.

76. Det fremgår af § 19, stk. 4, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om afdækning efter stk. 1-3, herunder i forhold til samarbejdet med forældre, inddragelse af barnet eller den unge og kortlægning af barnets eller den unges funktionsevne i sager om hjælp eller støtte til børn og unge, der på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for hjælp eller særlig støtte efter § 82.

Bemyndigelsen er ikke udmøntet på nuværende tidspunkt.

77. Kommunalbestyrelsen skal ikke træffe en afgørelse om iværksættelse af en afdækning. En beslutning om behovet for at afdække barnets eller den unges forhold yderligere har karakter af faktisk forvaltningsvirksomhed, der ikke kan påklages særskilt til en anden administrativ myndighed.

I de tilfælde, hvor der træffes en afgørelse om hjælp og støtte med afsæt i vurderingen, kan Ankestyrelsen som led i en klage over en afgørelse om f.eks. en støttende indsats tage stilling til den procesledende beslutning. Kommunen og Ankestyrelsen kan i forbindelse med en sådan klage genvurdere eller vurdere, om kommunalbestyrelsen i forbindelse med afgørelsen har opfyldt den generelle forvaltningsretlige forpligtelse til at sikre tilstrækkelig oplysning af sagen.

Kommunen skal dokumentere den relevante afdækning i et rimeligt omfang. Det kan f.eks. være i form af et kort afdækningsnotat, der beskriver de relevante forhold, de oplysninger, der er indhentet, eller faglige observationer mv., der er foretaget. Det skal også beskrives, hvordan barnet eller den unge og familien har været inddraget og indeholde en socialfaglig vurdering af støttebehovet. Det kan være en fordel, at afdækningsnotatet bliver en dynamisk dokumentation, hvor kommunen også løbende noterer opdateringer i afdækningsnotatet. Dermed kan det være et aktivt redskab, der afspejler den udvikling, der løbende sker hos barn og familie. Kommunen skal derudover følge de regler om notatpligt, der følger af offentlighedsloven.

Afdækningens indhold

78. Bestemmelsen i § 19, stk. 1, indebærer, at kommunalbestyrelsen skal iværksætte en målrettet afdækning af det eller de forhold, som er relevante for at belyse barnets, den unges og evt. familiens konkrete udfordringer og støttebehov. Kommunen skal i afdækningen inddrage de fagfolk, som gennem deres arbejde er i kontakt med barnet eller den unge og familien. Det gælder f.eks. sundhedsplejersker, pædagoger, lærere, skoletandlæger og psykologer i PPR.

En afdækning skal belyse et eller flere afgrænsede forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov. Det kan efter omstændighederne f.eks. være barnets eller unges funktionsnedsættelse, sproglige eller sansemotoriske udvikling, læring og trivsel i skolen, venskaber og fritidsliv m.v.

En afdækning kan også indeholde en afgrænset belysning af forhold i familie og netværk, som har betydning for barnets eller den unges støttebehov, herunder ressourcer og vanskeligheder hos forældrene. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er forældre eller søskende, som har en funktionsnedsættelse. Her kan det være relevant at overveje, om iværksættelse af handicapkompenserende støtte til forældre eller søskende efter barnets lov eller anden lovgivning vil kunne have betydning for barnets eller den unges trivsel og støttebehov. Det vil f.eks. også kunne være en konfliktfyldt skilsmisse, som påvirker barnet eller den unge. Her kan det ligeledes være relevant at afdække, hvordan støtte til barnet eller den unge og familien i denne situation kan bidrage til barnets eller den unges trivsel.

En familie, et barn eller en ung kan have problemer inden for nogle områder samtidig med, at der kan være ressourcer inden for andre områder. Der bør også indgå en afdækning af de forhold i familien eller i dens omgivelser, der eventuelt kan bidrage til at klare vanskelighederne. Dette gælder bl.a. inddragelse af en evt. forælder uden del i forældremyndigheden eller andre dele af netværket. Det kan være svært at hjælpe familien til at løse udfordringerne, hvis der kun fokuseres på problemerne, da det kan indebære, at familien får den opfattelse, at der ikke er et realistisk billede af, hvem de er. En afdækning af ressourcer hos netværk, familie og barnet eller den unge selv kan således være vigtig for at styrke familiens og barnets eller den unges egne muligheder for at indgå i en nødvendig forandringsproces. Samtidig kan de afdækkede ressourcer være med til at pege på og inddrages i relevante løsninger for barnet eller den unge og familien.

For de kommuner, der anvender ICS i sagsbehandlingen, betyder det, at de skal være opmærksomme på, at det ikke kun er de udækkede behov (risikofaktorer), der medtages i analysen og i den faglige vurdering, men at der også medtages forhold, som kan være beskyttelsesfaktorer for barnet eller den unge. I forhold til brugen af ICS henvises der også til ”Håndbog om ICS og udredningsværktøjet”, som kan findes på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside.

79. Derimod er der nogle forhold, som vil ligge uden for rammerne af en afdækning og i stedet vil kræve, at kommunen iværksætter en børnefaglig undersøgelse. Det gælder, når der er tale om undersøgelse af meget komplekse og alvorlige vanskeligheder i familien, herunder ved bekymring for fysisk og psykisk vold i familien, misbrug, æresrelaterede konflikter, negativ social kontrol og ekstremisme eller manglende forældrekompetencer.

Afdækning kan f.eks. ske ved at indhente oplysninger fra fagpersoner, der har kendskab til barnet, den unge eller familien. I nogle sager kan det ligeledes være relevant at gøre brug af Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO), hvis sagen er omfattet af VISO's område, jf. §§ 165 og 166 i barnets lov.

Hvis det er nødvendigt, kan kommunen også iværksætte kortere forløb med f.eks. pædagogisk eller psykologisk observation af barnet, den unge eller familien. Hvis der i stedet er behov for en egentlig undersøgelse af forældrene, herunder af deres kompetencer til at drage omsorg for barnet eller den unge, kan kommunen alene iværksætte en sådan undersøgelse som led i en børnefaglig undersøgelse efter § 22. For yderligere om psykologisk undersøgelse af forældremyndighedsindehaveren i forbindelse med en børnefaglig undersøgelse kan henvises til punkt 122 i denne vejledning.

80. Kommunen skal løbende vurdere, om den iværksatte afdækning er tilstrækkelig fyldestgørende til at belyse de relevante forhold for barnets eller den unges støttebehov. Hvis kommunen på et tidspunkt i forløbet vurderer, at der er tale om en så kompleks sag, at det vil kræve en mere omfattende undersøgelse

at belyse barnets eller den unges støttebehov, skal kommunen træffe afgørelse om at iværksætte en børnefaglig undersøgelse efter § 20, som beskrives i kapitel 5 nedenfor.

Hvis et barn allerede modtager en eller flere indsatser på det almene område, kan afdækning af et eller flere forhold med betydning for barnet eller den unge ske som led i denne indsats, hvis det er relevant. Det kan også være, at kommunen ser behov for sideløbende med afdækningen at iværksætte en tidligt forebyggende eller støttende indsats efter §§ 30 eller 32.

Samarbejde med barnet, den unge og forældremyndighedsindehaver om afdækningen

81. Med barnets lov § 19, stk. 2, skal afdækningen efter § 19, stk. 1, så vidt muligt gennemføres i samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren. Dette betyder, at kommunen aktivt skal søge at opnå dialog og samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren om gennemførelse af afdækningen. Det betyder bl.a., at kommunen skal sikre en tæt og løbende inddragelse af barnet, den unge og forældremyndighedsindehaveren. I den forbindelse henvises også til §§ 5, 8 og 14 i barnets lov. Efter § 5, stk. 2, i barnets lov, har børn og unge med behov for særlig støtte ret til indflydelse på de forhold, der vedrører dem.

Barnet eller den unge har væsentlig viden om og perspektiver på deres eget liv, ligesom forældrene som oftest har væsentlig viden om børnene og familien. Det er derfor typisk afgørende både for et godt samarbejde og for en tilstrækkelig afdækning, at barnet, den unge og forældrene oplever at blive inddraget, lyttet til og taget alvorligt.

Kommunen skal sørge for, at barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren så vidt muligt forstår, hvorfor der er behov for en afdækning, hvilke forhold der skal belyses, og hvordan afdækningen konkret vil forløbe. Heri ligger også, at kommunen skal afpasse kommunikationen efter barnets eller den unges alder og modenhed samt eventuelle funktionsnedsættelse og familiens situation i øvrigt. I forhold til dialogen med børn, unge og forældre fra etniske minoriteter samt grønlandske og færøske børn, unge og familier bør kommunen tage tilbørligt hensyn til de særlige forhold, som barnets eller den unges eller familiens etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund giver anledning til.

Det er vigtigt, at barnet, den unge og forældremyndighedsindehaveren har mulighed for at opleve medejerskab til afdækningen. Barnet, den unge og forældrene skal således også inddrages tæt i tilrettelæggelsen af afdækningen, så de i dialog med forvaltningen er med til at fastlægge, hvad der skal belyses og hvordan. Her vil det også være væsentligt, at kommunen så vidt muligt tager højde for f.eks. skole- og arbejdstid og familiens hverdag i øvrigt. Barnet, den unge og forældrene skal således have reel mulighed for at deltage i afdækningen, jf. § 4 i retssikkerhedsloven, så afholdelse af møder, samtaler eller observation ikke griber unødigt ind i barnets eller den unges og familiens dagligdag.

Kommunalbestyrelsen har dog mulighed for at gennemføre afdækningen i de særlige tilfælde, hvor det ikke er muligt at indlede et positivt samarbejde med forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge. Der er dog ikke tale om en fravigelse fra partsbeføjelser eller reglerne om inddragelse efter § 5 i barnets lov. Der kan f.eks. være tilfælde, hvor det på grund af psykisk funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge kan være overordentligt vanskeligt eller umuligt at opnå samarbejde om afdækningen med barnet eller den unge selv. I sådanne tilfælde skal samarbejdet foregå med forældremyndighedsindehaveren.

Der kan også være tilfælde, hvor det ikke er muligt at opnå et positivt samarbejde med forældremyndighedsindehaveren, f.eks. hvis den pågældende har meget stor modstand mod afdækningen eller afviser kommunens forsøg på dialog. Kommunalbestyrelsen har også mulighed for at gennemføre afdækningen i de tilfælde, hvor det vil være særligt besværligt eller meget tidskrævende at opnå et positivt samarbejde

med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren. Det kan f.eks. være, hvis den ene af forældremyndighedsindehaverens bopæl ikke er kendt af myndighederne, og vedkommende ikke har kontakt med barnet, eller hvis forældremyndighedsindehaveren afviser eller ikke besvarer kommunalbestyrelsens forsøg på dialog. Der henvises i den forbindelse til retssikkerhedslovens § 11 c, stk. 1, nr. 1, hvorefter kravet om samtykke kan fraviges i sager om særlig støtte til børn og unge.

Afdækning af forhold med betydning for støttebehov hos søskende

82. Kommunen skal vurdere, om eventuelle andre børn i familien må antages at trænge til hjælp og støtte, og om der i givet fald er behov for at afdække et eller flere forhold med betydning for de pågældende søskendes støttebehov, jf. § 19, stk. 3, 1. pkt., i barnets lov. Barnets eller den unges egne oplysninger om andre børn i familien, der har problemer, skal i den forbindelse tillægges vægt.

Hvis kommunen f.eks. er ved at foretage en afdækning af et barn, der hovedsageligt har udfordringer, som skyldes forhold, der vedrører barnet selv, f.eks. nedsat funktionsevne, vil der ofte ikke umiddelbart være formodning om, at der bør foretages en afdækning af forhold hos eventuelle andre børn i familien, medmindre det vurderes, at barnets forhold direkte eller indirekte påvirker de øvrige børn i familien negativt. Omvendt vil der ofte være grund til at antage, at der bør gennemføres en afdækning eller undersøgelse af eventuelle andre børn i familien, hvis et barns problemer primært skyldes forhold i familien, f.eks. højt konfliktniveau hos forældrene eller mistanke eller viden om æresrelaterede konflikter i familien.

Efter § 19, stk. 3, 2. pkt., kan afdækningen gennemføres som én samlet afdækning for flere børn i familien, dog således at der tages højde for børnenes individuelle forhold.

Den samlede afdækning skal i så fald tage højde for individuelle problemstillinger og behov hos det enkelte barn eller den enkelte unge i familien, så det sikres, at børnenes individuelle støttebehov bliver afdækket i det omfang, det er nødvendigt. Der skal således være en klar beskrivelse af individuelle forhold for det enkelte barn eller ung, da f.eks. en familiemæssig situation kan påvirke børnene forskelligt.

83. Med hjemmel i § 19, stk. 4, i barnets lov, er udstedt regler i bekendtgørelse om hjemmetræning og samarbejdet med forældre til børn og unge, der på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for hjælp eller særlig støtte efter § 82 i barnets lov.

Kapitel 5

Børnefaglig undersøgelse

84. I det følgende beskrives reglerne om afgørelse om iværksættelse af en børnefaglig undersøgelse, kommunens tilrettelæggelse af undersøgelser mv.

85. Det fremgår af § 20, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om en børnefaglig undersøgelse i følgende situationer:

- 1) Når der er grund til at antage, at det er en alvorlig eller kompleks sag, herunder hvor der er overvejelser om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47.
- 2) Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom.
- 3) Når et barn eller en ung har haft ophold i en boform efter §§ 109 eller 110 i lov om social service (serviceloven) med en forælder på grund af vold i hjemmet og den pågældende forælder afbryder opholdet for at vende tilbage til et voldeligt miljø med barnet eller den unge.

86. Det fremgår af § 20, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen kan iværksætte en børnefaglig undersøgelse, når kommunalbestyrelsen i øvrigt vurderer, at det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges støttebehov.

87. Det fremgår af § 20, stk. 3, i barnets lov, at den børnefaglige undersøgelse skal afsluttes senest 4 måneder efter, at kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte. Hvis undersøgelsen undtagelsesvis ikke kan afsluttes inden 4 måneder, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en foreløbig vurdering og snarest herefter afslutte undersøgelsen.

88. Hvis kommunalbestyrelsen på baggrund af en screening eller eventuel afdækning vurderer, at betingelserne i § 20, stk. 1, nr. 1-3, må anses for opfyldt, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om iværksættelse af en børnefaglig undersøgelse. Undersøgelsen skal herefter gennemføres efter reglerne i § 22, jf. punkt 108 ff.

Beslutningen om at iværksætte en børnefaglig undersøgelse træffes ved en afgørelse. Kommunalbestyrelsens afgørelse om iværksættelse af en børnefaglig undersøgelse kan således påklages efter reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 10, jf. § 144 i barnets lov.

Børnefaglig undersøgelse i en alvorlig eller kompleks sag

89. Bestemmelsen i § 20, stk. 1, nr. 1, i barnets lov, betyder, at kommunen skal iværksætte en børnefaglig undersøgelse, hvis det på baggrund af en screening efter § 18 vurderes, at der er grund til at antage, at der er tale om en alvorlig eller kompleks sag.

Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er tegn på alvorlig mistrivsel hos barnet eller den unge, f.eks. i form af svært udadreagerende eller selvskadende adfærd. Det kan også være tilfældet, hvis der er indikationer på alvorlige problemer hos forældrene, f.eks. misbrug, meget højt konfliktniveau eller vold i hjemmet eller bekymring for manglende forældrekompetencer. Det er som udgangspunkt også tilfældet, når et barn eller en ung selv henvender sig til kommunen og anmoder om at blive anbragt. Efter omstændighederne kan der desuden være tale om en alvorlig eller kompleks sag, hvis der er en mistanke om æresrelaterede konflikter i familien.

Endvidere taler en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge, som medfører store udfordringer for barnet, den unge eller familien, efter omstændighederne også for, at der er grundlag for at træffe afgørelse om en børnefaglig undersøgelse.

Pligten til at gennemføre en børnefaglig undersøgelse efter § 20, stk. 1, nr. 1, gælder i alle sager om godkendelse af hjemmetræning efter § 85, jf. betingelsen herom i § 85, stk. 3, 1. pkt., idet sager herom altid må antages at være komplekse. Hjemmetræningsbestemmelserne er målrettet børn og unge med betydelig og varigt nedsat funktionsevne. I sager om godkendelse af hjemmetræning efter § 85, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen foretage en grundig undersøgelse af det enkelte barns eller den enkelte unges støttebehov, en vurdering af den foreslåede træningsmetodes egnethed til at imødekomme disse behov samt en vurdering af, om forældrene vil være i stand til at udføre opgaverne. Der henvises i øvrigt til § 85 og vejledning om hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier.

Børnefaglig undersøgelse i sager om anbringelse uden for hjemmet

90. Pligten til at gennemføre en børnefaglig undersøgelse efter § 20, stk. 1, nr. 1, gælder i alle sager om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter §§ 46 og 47. Der skal altså i disse tilfælde altid gennemføres en børnefaglig undersøgelse inden eller sideløbende med, at anbringelsen iværksættes. Hvis kommunen allerede i forbindelse med en screening vurderer, at en anbringelse vil kunne være relevant,

skal kommunen således iværksætte en børnefaglig undersøgelse. Se nærmere om anbringelse med og uden samtykke i vejledning om anbringelse.

Det skal samtidig understreges, at gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse ikke automatisk resulterer i, at barnet eller den unge efterfølgende anbringes. Hvilken hjælp og støtte, der vil være behov for, afhænger altid af, hvad undersøgelsen viser. Dette kan være særligt relevant at holde sig for øje i de tilfælde, hvor en børnefaglig undersøgelse er iværksat på grund af fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge. Ligeledes kan undersøgelsen medvirke til at belyse, om udfordringerne i familien har sammenhæng til en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos en eller begge forældre. Undersøgelsen kan også medvirke til at belyse, om udfordringerne helt eller delvist kan imødekommes ved at iværksætte støtte til forældrenes varetagelse af forældrerollen efter anden lovgivning, eksempelvis i form af personlig og praktisk hjælp, hjælpemidler eller boligindretning efter servicelovens bestemmelser.

Omvendt skal de kommunale myndigheder ikke afvente den børnefaglige undersøgelses gennemførelse, hvis der er behov for sideløbende støtte, herunder eventuelt anbringelse. Hvis kommunalbestyrelsen allerede efter en screening vurderer, at særlige forhold taler for det, skal der træffes foreløbig afgørelse om anbringelse, jf. § 46, stk. 3. Herefter gennemføres den børnefaglige undersøgelse sideløbende med den foreløbige anbringelse. Der henvises til vejledning om anbringelse efter barnets lov om §§ 46-47 og punkt 227 ff. i denne vejledning om § 143.

Børnefaglig undersøgelse i sager om overgreb

91. Kommunen skal iværksætte en børnefaglig undersøgelse, når et barn eller en ung har været udsat for overgreb, herunder vold eller seksuelle overgreb, eller hvis der er mistanke herom, jf. § 20, stk. 1, nr. 2.

Formålet er at beskytte barnet eller den unge og sikre, at sager, hvor der er mistanke eller viden om overgreb mod et barn eller en ung, altid bliver grundigt undersøgt. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med bestemmelsen i § 125 om brug af børnehuse i forbindelse med børnefaglig undersøgelse, når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom. For nærmere beskrivelse af § 125 henvises til denne vejlednings punkt 312 ff.

§ 20, stk. 1, nr. 2 betyder, at enhver underretning, en kommune modtager om bekymring for overgreb mod et barn eller en ung, som udgangspunkt skal medføre, at der træffes afgørelse om at igangsætte en børnefaglig undersøgelse. Kommunen skal behandle en underretning efter de regler, der gælder for behandling af underretninger, herunder de særlige regler for underretning om overgreb. Det betyder, at kommunen skal screene sagen og vurdere, om der er viden eller mistanke om overgreb.

Det betyder ikke, at enhver underretning, en kommune modtager om bekymring for overgreb mod et barn eller en ung automatisk skal medføre, at der træffes afgørelse om at igangsætte en børnefaglig undersøgelse. Åbenlyst grundløse eller rent chikanøse underretninger skal således ikke give anledning til en børnefaglig undersøgelse. I sådanne tilfælde skal sagen efter en screening afsluttes, hvis der ikke i øvrigt er grundlag for bekymring for barnet eller den unge.

Børnefaglig undersøgelse i sager om ophold på kvindekrisecenter eller herberg grundet vold i hjemmet

92. Bestemmelsen i § 20, stk. 1, nr. 3, betyder, at kommunalbestyrelsen skal iværksætte en børnefaglig undersøgelse, når et barn eller en ung har været på kvindekrisecenter, jf. servicelovens § 109, med sin mor, eller har haft ophold på et herberg, jf. servicelovens § 110, med sin far på grund af vold i hjemmet, og den pågældende forælder afbryder opholdet for et vende tilbage til et voldeligt miljø med barnet eller den unge. Det kan f.eks. være på baggrund af en underretning fra krisecentret eller herberget.

Afgørelse om børnefaglig undersøgelse med henvisning til barnets eller den unges støttebehov i øvrigt

93. Kommunen har mulighed for – men ikke pligt til – at iværksætte en børnefaglig undersøgelse i andre situationer end de i § 20, stk. 1, nr. 1-3, oplistede, hvis kommunen konkret vurderer, at det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges støttebehov, jf. § 20, stk. 2. Formålet er at give fleksibilitet af hensyn til at sikre den rette belysning af barnets eller den unges støttebehov.

94. Børn, unge og deres forældre kan på et hvilket som helst tidspunkt i et sagsforløb anmode om en børnefaglig undersøgelse, hvis de mener, at der er behov for yderligere undersøgelser af barnets behov. Det beror herefter på en konkret kommunal vurdering af sagens forhold, om en sådan undersøgelse skal igangsættes. Beslutning om, at der ikke er behov for en børnefaglig undersøgelse, kan ikke påklages i det omfang, kommunen i stedet vælger at gennemføre en afdækning af barnets eller den unges og familiens forhold efter barnets lov § 19.

Hvis kommunen på baggrund af en anmodning om en børnefaglig undersøgelse fra et barn, en ung eller forældremyndighedsindehaveren vurderer, at der hverken skal gennemføres en børnefaglig undersøgelse eller en afdækning, kan forældremyndighedsindehaver og barnet, der er fyldt 10 år, klage herover til Ankestyrelsen. Kommunalbestyrelsen skal vejlede barnet eller den unge over 10 år og forældremyndighedsindehaveren herom.

Derudover bemærkes, at kommunalbestyrelsen efter § 5, stk. 3, har pligt til at inddrage barnet eller den unge, inden der træffes beslutninger eller afgørelser om barnets eller den unges forhold. Det vil bl.a. være relevant i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen beslutter, at en anmodning fra barnet eller den unge om en børnefaglig undersøgelse ikke imødekommes, og hvor kommunalbestyrelsen således bør orientere barnet om, hvordan barnets anmodning er håndteret, og hvilke hensyn, der ligger bag.

Kommunalbestyrelsen skal iagttage almindelige forvaltningsretlige proportionalitetshensyn og må således ikke iværksætte en børnefaglig undersøgelse, hvis en mindre omfattende afdækning efter § 19 vurderes at være tilstrækkelig. Det vil bero på en konkret socialfaglig vurdering i den enkelte sag.

En børnefaglig undersøgelse skal afsluttes efter senest 4 måneder

95. Efter § 20, stk. 3, skal den børnefaglige undersøgelse afsluttes senest fire måneder efter, at kommunen bliver opmærksom på, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte.

Uanset fastsættelsen af fristen på fire måneder skal den børnefaglige undersøgelse altid gennemføres og afsluttes hurtigst muligt under hensyn til barnets, den unges eller familiens behov for støtte.

Det er ikke tidspunktet for afgørelsen om, at der skal iværksættes en børnefaglig undersøgelse, men tidspunktet for, hvornår kommunen bliver opmærksom på, at et barn eller en ung kan have behov for støtte, der bestemmer tidsfristens udløb. Kommunen kan være blevet opmærksom på dette i forbindelse med, at kommunen har modtaget en underretning, at barnet eller den unge selv har henvendt sig eller i forbindelse med kommunens generelle tilsynsforpligtelse.

Forhold, som kommunen ikke har indflydelse på, kan i særlige tilfælde betyde, at undersøgelsen ikke kan afsluttes endeligt inden for fire måneder. Det kan eksempelvis være tilfælde, hvor der er længere ventetid i forbindelse med undersøgelse hos specialister, herunder i forbindelse med en psykologisk undersøgelse af forældremyndighedsindehaveren, jf. § 22, stk. 3 og 5, som beskrives nedenfor.

I disse tilfælde indebærer § 20, stk. 3, at kommunen skal foretage en foreløbig vurdering af barnets eller den unges situation inden for de fire måneder og snarest muligt derefter afslutte den børnefaglige undersøgelse. I sådanne tilfælde kan der være særligt behov for at tage stilling til, om der skal iværksættes støttende indsatser eller en anbringelse sideløbende med gennemførelsen af den børnefaglige undersøgelse, eller om den foreløbige vurdering giver anledning til ændring af iværksat støtte.

Den børnefaglige undersøgelse anses som afsluttet, når der er udarbejdet en begrundet stillingtagen til, om der skal iværksættes støttende indsatser eller en anbringelse uden for hjemmet. Se nærmere under punkt 108 ff. om § 22.

Sammenhæng mellem §§ 20 og 21 samt § 23

96. Som udgangspunkt bør der have været et samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge om grundlaget for at iværksætte en børnefaglig undersøgelse, men der stilles ikke formelt et krav om samtykke til gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse.

Hvis kommunen ikke mener at kunne klarlægge barnets eller den unges ressourcer og problemer med mindre indgribende tiltag, kan børne- og ungeudvalget træffe afgørelse om gennemførelse af den børnefaglige undersøgelse ved barnets eller den unges ophold på en institution eller et sygehus eller ved benyttelse af det børnehus, kommunen er tilknyttet, jf. lovens § 23, stk. 1 og 2, efter de særlige kriterier herfor, jf. herom nedenfor. Desuden kan kommunen træffe afgørelse om adgang til hjemmet efter § 139, stk. 4, jf. punkt 130 ff.

Kriteriet for de to tvangsindgreb efter § 23 og § 139, stk. 4, er til dels sammenfaldende, idet det for begge tiltag kræves, at det vurderes, at indgrebet findes nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling.

Afgørende for, hvilke af de to indgreb, som bør vælges – forudsat, at kriterierne i de to bestemmelser er opfyldt - er, hvorvidt kommunen vurderer det nødvendigt at kunne udrede sagen ved gennemførelse af undersøgelsen uden for hjemmet henholdsvis ved at få adgang til hjemmet. Muligheden for at påse forholdene i forældrenes hjem vil i nogle tilfælde være mindre indgribende end at foretage undersøgelsen af barnet eller den unge uden for hjemmet. Det skal dog understreges, at en undersøgelse uden for hjemmet i nogle tilfælde kan være nødvendig for at afdække barnets sundhed og udvikling. For nærmere beskrivelse om § 23 henvises til punkt 125 ff. i denne vejledning.

Vurdering af behov for børnefaglig undersøgelse af andre børn og unge i familien

97. Det fremgår af § 21, stk. 1, i barnets lov, at i forbindelse med en børnefaglig undersøgelse af et barn eller en ung skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der skal foretages en børnefaglig undersøgelse af eventuelle andre børn og unge i familien.

98. Det fremgår af § 21, stk. 2, i barnets lov, at anbringes et barn eller en ung uden for hjemmet på grund af utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge eller overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for, skal kommunalbestyrelsen iværksætte en børnefaglig undersøgelse af eventuelle søskende i husstanden under 15 år, jf. dog § 21, stk. 3.

99. Det fremgår af § 21, stk. 3, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan undlade at iværksætte en børnefaglig undersøgelse af en eller flere søskende i sager omfattet af § 21, stk. 2, hvis det er åbenlyst, at der ikke er behov herfor.

100. Det fremgår af § 21, stk. 4, i barnets lov, at en børnefaglig undersøgelse kan gennemføres som én samlet undersøgelse for flere børn og unge i familien, dog således at der tages højde for børnenes individuelle forhold.

101. Det fremgår af § 21, stk. 5, i barnets lov, at i sager, hvor der ikke tidligere er iværksat støttende indsatser eller en anbringelse, jf. §§ 32, 46 eller 47, skal kommunalbestyrelsen under en børnefaglig undersøgelse sikre kontinuitet og stabilitet for barnet eller den unge, ved at væsentlige møder med barnet eller den unge som udgangspunkt afholdes med deltagelse af to børne- og ungerådgivere.

Vurdering af andre børn og unge i familien

102. Kommunen skal efter § 21, stk. 1, foretage en børnefaglig undersøgelse af andre børn eller unge i familien, hvis det efter en konkret vurdering må antages, at de har behov for støtte, og der er behov for en børnefaglig undersøgelse som grundlag for vurdering af, hvilken eller hvilke former for støtte der kan være behov for.

Barnets eller den unges egne oplysninger om andre børn eller unge i familien, der har problemer, skal i den forbindelse tillægges vægt.

Hvis kommunen f.eks. er ved at foretage en undersøgelse i forhold til et barn eller en ung, der hovedsageligt har problemer, som skyldes forhold, der vedrører barnet eller den unge selv, f.eks. nedsat funktionsevne, vil der ofte ikke umiddelbart være grundlag for, at der bør foretages en undersøgelse af eventuelle andre børn eller unge i familien, medmindre det vurderes, at barnets forhold direkte eller indirekte påvirker de øvrige børn eller unge i familien negativt.

Omvendt vil der ofte være grund til at antage, at der bør gennemføres en undersøgelse af eventuelle andre børn eller unge i familien, hvis et barns eller en ungs problemer primært skyldes forhold i familien, f.eks. forældrenes misbrug. Det kan efter omstændighederne også være relevant ved mistanke om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol i familien, som også kan formodes at berøre andre børn og unge i familien.

Hvis kommunen efter en konkret vurdering finder, at der skal gennemføres en børnefaglig undersøgelse af andre søskendes støttebehov, skal kommunen træffe en selvstændig afgørelse herom.

Bestemmelsen vil dog ikke gælde de sager, der er omfattet af § 21, stk. 2, som beskrevet nedenfor, hvor der som udgangspunkt altid skal iværksættes en børnefaglig undersøgelse.

Ved anbringelse grundet utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge samt overgreb

103. Med § 21, stk. 2, følger, at hvis et barn eller en ung anbringes på grund af utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge eller overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for, skal kommunen iværksætte en børnefaglig undersøgelse af eventuelle søskende i husstanden under 15 år.

Med søskende forstås både hel-, halv- og stedsøskende i husstanden, som er under 15 år, dvs. endnu ikke er fyldt 15 år.

Ved utilstrækkelig omsorg for barnet eller den unge skal forstås, at forældrene ikke formår at give barnet eller den unge den tilstrækkelige omsorg, herunder med eventuelt relevant hjælp og støtte. Årsagen hertil kan f.eks. være manglende forældrekompetencer, alvorligt misbrug eller kriminalitet hos forældrene eller højt konfliktniveau i familien. Det kan også være vold i hjemmet eller anden bekymrende adfærd hos forældrene, som betyder, at forældrene ikke formår at give barnet eller den unge den omsorg og tryghed, som barnet eller den unge har brug for. Hvis en samlever til forældremyndighedsindehaveren eller andre udsætter barnet eller den unge for overgreb, er dette at betragte som utilstrækkelig omsorg fra forældremyndighedsindehaverens side, hvis denne ikke har søgt at beskytte barnet eller den unge.

Ved utilstrækkelig behandling af barnet eller den unge skal forstås, at forældrene hindrer, at barnet eller den unge får nødvendig lægelig eller anden behandling.

Ved overgreb skal forstås fysisk eller psykisk vold eller seksuelle overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for af forældremyndighedsindehaveren eller andre. Se også kapitel 13 for yderligere om hjælp og støtte til børn, der har været udsat for overgreb, og kommunernes brug af børnehusene.

§ 21, stk. 2, finder anvendelse, uanset om barnet eller den unge er anbragt med eller uden samtykke efter bestemmelserne i §§ 46 eller 47, jf. vejledning om anbringelse efter barnets lov.

At anbringelsen skal være begrundet i utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge eller overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for, betyder, at det helt eller i overvejende grad er forhold hos forældrene, som anbringelsen er begrundet i, også selvom der kan være forhold hos barnet eller den unge, der også tillægges vægt i vurderingen. Bestemmelsen finder således ikke anvendelse i tilfælde, hvor anbringelsen helt eller i overvejende grad er begrundet i barnets eller den unges forhold, f.eks. alvorlig selvskade, udadreagerende adfærd, kriminalitet eller betydelig og varigt nedsat funktionsevne.

For søskende over 15 år skal kommunalbestyrelsen foretage en konkret vurdering af, om der er behov for at undersøge deres forhold. Afgrænsningen er begrundet i, at unge over 15 år har en alder, der som udgangspunkt betyder, at de lettere selv kan bede om hjælp, hvis de har brug for det.

104. Kommunerne vil herudover skulle foretage en børnefaglig undersøgelse af de 0-14 årige, der er søskende til børn og unge anbragt på grund af omsorgssvigt, og som er anbragt uden samtykke inden ikrafttrædelsen af barnets lov den 1. januar 2024. Dette skal ske i forbindelse med genbehandling af de anbragte børns og unges sag i børne- og ungeudvalget.

Jf. ovenfor skal søskende også i denne sammenhæng forstås som både hel-, halv- og stedsøskende i husstanden, som er under 15 år, dvs. endnu ikke er fyldt 15 år.

§ 21, stk. 2, skal således ses i tæt sammenhæng med § 51, stk. 3, om et 'følg-eller-forklar princip' i sager om anbringelse uden samtykke på grund af omsorgssvigt m.v., hvor der er hjemmeboende søskende under 15 år. I forbindelse med genbehandlingen skal kommunalbestyrelsen således begrunde, hvis eventuelle søskende, der falder inden for bestemmelsens afgrænsning, ikke anbringes, samt beskrive hvilken støtte, der igangsættes i stedet. Se nærmere i vejledning om anbringelse efter barnets lov (kapitel 1).

Endelig skal § 21, stk. 2, ses i sammenhæng med § 77, stk. 2, om en obligatorisk plan for støtte til forældre i sager, hvor et eller flere børn er anbragt uden samtykke pga. omsorgssvigt m.v., og hvor der er hjemmeboende søskende og dermed flere børn i familien, der potentielt er i en sårbar position. Se nærmere i vejledning om anbringelse efter barnets lov (kapitel 5).

Kommunen skal være opmærksom på at søge at opnå forældremyndighedsindehaverens accept af den børnefaglige undersøgelse og dennes formål. Der henvises til punkt 118 om samarbejde med forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år om den børnefaglige undersøgelse.

Mulighed for at undlade iværksættelse af den børnefaglige undersøgelse

105. Selvom det klare udgangspunkt er, at der altid skal iværksættes en børnefaglig undersøgelse af søskende i husstanden under 15 år, når betingelserne i § 21, stk. 2, er opfyldt, så kan kommunen undtagelsesvist undlade det, hvis det er åbenlyst, at den eller de pågældende søskende trives og ikke har behov for støtte, jf. § 21, stk. 3. Kommunen skal tage aktivt stilling og begrunde sin beslutning, og begrundelsen skal noteres på sagen.

106. Med § 21, stk. 4, kan kommunen beslutte at gennemføre den børnefaglige undersøgelse for flere eller alle børn og unge i en familie som én samlet undersøgelse fremfor at gennemføre selvstændige børnefaglige undersøgelser af hvert enkelt barn eller ung.

Bestemmelsen indebærer samtidigt, at hvis der gennemføres én samlet børnefaglig undersøgelse, der omfatter flere børn og unge i familien, skal den samlede undersøgelse tage højde for de enkelte børn og

unges individuelle forhold. Således skal særlige udfordringer og trivselsmæssige forhold for det enkelte barn eller den enkelte unge fremgå af den børnefaglige undersøgelse, ligesom der skal tages stilling til behovet for hvert enkelt barn eller ung, om der er behov for at iværksætte støtte, og i givet fald hvilken.

I udformningen af en samlet børnefaglig undersøgelse for flere børn i en familie vil kommunen skulle tage højde for reglerne i forvaltningsloven, databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven, herunder i forhold til reglerne om behandling og videregivelse af personoplysninger, eksempelvis i forbindelse med aktindsigt m.v. Det kan i den forbindelse være hensigtsmæssigt at udforme en eventuel samlet børnefaglig undersøgelse på en måde, der gør det muligt at adskille oplysningerne om de enkelte børn senere hen. Dette kan f.eks. være nødvendigt i tilfælde af en eventuel senere anmodning om aktindsigt fra en person, som ikke nødvendigvis har ret til aktindsigt i alle børnenes forhold.

Det bemærkes, at hvis der på baggrund af den børnefaglige undersøgelse træffes afgørelse om iværksættelse af støtte over for et eller flere børn i familien, vil afgørelsen om støtte være individuel. Der bør tages højde for dette i forbindelse med udformningen af én samlet undersøgelse.

Krav om to børne- og ungerådgivere ved væsentlige møder

107. Med § 21, stk. 5, stilles der krav om, at i sager, hvor der ikke tidligere er iværksat støttende indsatser eller en anbringelse, jf. §§ 32, 46 eller 47, skal væsentlige møder med barnet eller den unge som udgangspunkt afholdes med deltagelse af to børne- og ungerådgivere.

Bestemmelsen har til formål at styrke barnets eller den unges tryghed, stabilitet og kontinuitet i møder med kommunen. Det skal ske ved at sikre, at barnet eller den unge både kender sin primære børne- og ungerådgiver og en anden rådgiver, der kan træde til i forbindelse med sygdom, ferie, barsel m.v. hos barnets primære børne- og ungerådgiver.

Ved børne- og ungerådgiver forstås en socialrådgiver eller anden person, der varetager myndighedsopgaver i forbindelse med børnefaglige undersøgelser og afgørelser om støttende indsatser, handicapkompenenserende støtte og anbringelser m.v. på børne- og ungeområdet i den enkelte kommune.

Bestemmelsen indebærer ikke, at der skal deltage to børne- og ungerådgivere i forbindelse med hele undersøgelsen, men betyder, at væsentlige møder med barnet eller den unge som udgangspunkt skal planlægges og afholdes med to børne- og ungerådgivere. Væsentlige møder omfatter samtaler og møder med barnet eller den unge om deres ønsker og behov eller samtaler med barnet eller den unge om valg af indsats, der skal imødekomme barnets eller den unges behov.

Kravet om to børne- og ungerådgivere vil ikke gælde ubetinget i alle møder. F.eks. vil det ikke gælde, hvor en børne- og ungerådgiver ledsager eller deltager i barnets eller den unges møder med politiet eller en psykolog, i tilfælde hvor der er behov for at stille opfølgende spørgsmål i forlængelse af en tidligere samtale med barnet eller den unge, eller hvor der er anden kontakt i forbindelse med opfølgning.

Kravet om deltagelse af to børne- og ungerådgivere gælder, indtil den børnefaglige undersøgelse er afsluttet, jf. dog § 156, stk. 6, om møder som led i det personrettede tilsyn med et barn eller en ung, som er anbragt uden for hjemmet.

Der kan opstå situationer, hvor uforudsete hindringer som f.eks. fravær ved sygdom kan indebære, at kravet om to børne- og ungerådgivere må fraviges af hensyn til barnet eller den unge, så kravet ikke medfører, at sagsbehandlingen og nødvendige samtaler med barnet eller den unge og afgørelser om støtte forsinkes som følge af kravet om deltagelse af to børne- og ungerådgivere.

Tilrettelæggelse af den børnefaglige undersøgelse

108. Det fremgår af § 22, stk. 1, i barnets lov, at en børnefaglig undersøgelse skal tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning og skal afdække udfordringer og ressourcer hos barnet eller den unge, familien og netværket. Kommunalbestyrelsen skal som led i undersøgelsen inddrage de fagfolk, der allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold.

109. Det fremgår af § 22, stk. 2, i barnets lov, at den børnefaglige undersøgelse så vidt muligt gennemføres i samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

110. Det fremgår af § 22, stk. 3, i barnets lov, at hvis det er nødvendigt, skal kommunalbestyrelsen lade barnet eller den unge undersøge af en læge eller en autoriseret psykolog.

111. Det fremgår af § 22, stk. 4, i barnets lov, at bliver kommunalbestyrelsen opmærksom på udfordringer i forhold til barnets eller den unges undervisningsbehov som led i den børnefaglige undersøgelse, skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der er behov for en pædagogisk psykologisk vurdering af barnet eller den unge efter § 12, stk. 2, i lov om folkeskolen.

112. Det fremgår af § 22, stk. 5, i barnets lov, at iværksætter kommunalbestyrelsen en psykologisk undersøgelse af forældremyndighedsindehaveren, skal undersøgelsen foretages af en autoriseret psykolog.

113. Det fremgår af § 22, stk. 6, i barnets lov, at den børnefaglige undersøgelse skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte støtte efter §§ 32, 46 eller 47 og i givet fald hvilken. Er der iværksat støtte, sideløbende med at den børnefaglige undersøgelse gennemføres, jf. § 32, stk. 4, § 46, stk. 3, eller § 143, skal der desuden tages stilling til, om denne støtte skal videreføres, ændres eller ophøre. Den børnefaglige undersøgelse skal indeholde oplysninger om, hvordan forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge stiller sig til støtten, og om de forhold i familien eller i dennes omgivelser, som kan bidrage til at afhjælpe vanskelighederne.

Relevante forhold i den børnefaglige undersøgelse

114. Hvilke forhold, der er relevante at belyse i den børnefaglige undersøgelse, kan efter omstændighederne være barnets eller den unges udvikling, trivsel og adfærd, familieforhold, skoleforhold, sundhedsforhold, fritidsforhold og venskaber m.v. Det er i den forbindelse vigtigt, at kommunen er opmærksom på en eventuel fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos barnet, den unge eller forældrene. Kommunen skal også være opmærksom på, om udfordringerne helt eller delvist kan imødekommes gennem iværksættelse af støtte til forældrenes varetagelse af forælderrollen efter anden lovgivning, eksempelvis i form af personlig og praktisk hjælp, hjælpemidler eller boligindretning efter servicelovens bestemmelser. Såfremt en eller flere af forældrene har en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse skal kommunen have fokus på at yde relevant kompensation i overensstemmelse med det generelt gældende kompensationsprincip, hvorefter personer med nedsat funktionsevne skal kompenseres for følgerne af deres funktionsnedsættelse.

Det er i denne sammenhæng ligeledes væsentligt, at kommunen er opmærksom på, at nogle bekymringstegn hos barnet eller den unge kan være tegn på, at der er sociale udfordringer i hjemmet, udfordringer i eksempelvis dag- eller skoletilbud, eller at barnet eller den unge har en psykisk funktionsnedsættelse. Det kan eksempelvis være skolevægring, social isolation eller udadreagerende adfærd. Sådanne tegn på mistrivsel bør således give anledning til overvejelser om, hvorvidt der er behov for at skabe klarhed over grundlaget for adfærden, herunder om adfærden skyldes eksempelvis en udviklings- eller opmærksomhedsforstyrrelse som autisme eller ADHD. Der kan i den forbindelse være behov for at inddrage personer med særlig viden om funktionsnedsættelser, herunder overveje om der kan være tale om forhold, der kan give anledning til at søge vejledende specialrådgivning hos VISO. Der henvises i den forbindelse til §§ 165 og 166 i barnets lov.

Det vil afhænge af kommunens konkrete vurdering i den enkelte sag, hvilke forhold der er behov for at afklare for at sikre en tilstrækkelig undersøgelse af barnets eller den unges støttebehov efter § 22, stk. 1. Kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse iagttage almindelige forvaltningsretlige proportionalitets-hensyn, og den børnefaglige undersøgelse må således ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger.

I sager vedrørende godkendelse af hjemmetræning efter § 85 vil den børnefaglige undersøgelse dog skulle sikre en grundig belysning af barnets eller den unges funktionsnedsættelse, behov og trivsel, forældrenes ressourcer og familiens samlede situation. Se nærmere i vejledning om hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier.

115. Det er vigtigt også at undersøge familiens ressourcer. En familie, et barn eller en ung kan have problemer inden for nogle områder samtidig med, at der kan være ressourcer inden for andre områder. Det er derfor også nødvendigt, at undersøgelsen belyser og indeholder oplysninger om de forhold i familien eller i dens omgivelser, der eventuelt kan bidrage til at klare vanskelighederne. Dette gælder bl.a. inddragelse af en evt. forælder uden del i forældremyndigheden eller andre dele af barnets eller den unges netværk. Det kan være svært at hjælpe familien til at løse udfordringerne, hvis der kun fokuseres på problemerne, da det kan indebære, at familien får den opfattelse, at der ikke er et realistisk billede af, hvem de er. En afklaring af ressourcer hos netværk, familie og barnet eller den unge selv er således vigtig for at styrke familiens og barnets eller den unges egne muligheder for at indgå i en nødvendig forandringsproces.

116. For de kommuner, der anvender ICS i sagsbehandlingen betyder det, at de skal være opmærksomme på, at det ikke kun er de udækkede behov (risikofaktorer) der medtages i analysen og i den faglige vurdering, men at der også medtages forhold, som kan være en beskyttelsesfaktor for barnet eller den unge. I forhold til brugen af ICS henvises der også til ”Håndbog om ICS og udredningsværktøjet”, som kan findes på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside.

Inddragelse af relevante fagpersoner

117. Kommunalbestyrelsen skal som led i den børnefaglige undersøgelse sørge for at oplyse sagen. Dette omfatter at inddrage de fagfolk, som allerede har viden om barnets, den unges og familiens forhold. Kommunen vil således skulle inddrage f.eks. sundhedsplejersker, pædagoger, psykologer, lærere, SSP-medarbejdere eller andre fagfolk, der har relevant viden om barnet, den unge og familien. Det kan efter omstændighederne være relevant at indhente særlig faglig viden, eksempelvis hvis der er tale om et barn eller en ung med alvorlige traumer, spiseforstyrrelser eller anden selvskadende adfærd, eller ved mistanke om negativ social kontrol eller æresrelaterede konflikter. Det kan også være i tilfælde, hvor barnet, den unge eller én af forældrene har en funktionsnedsættelse, og der kan være behov for at indhente specialiseret viden herom.

Ved starten af en undersøgelse skal kommunen således afklare, hvad der allerede foreligger af værdifuld viden om barnets eller den unges forhold i kommunen, og dermed hvilke forhold der på denne baggrund herefter kræver en yderligere undersøgelse. Herved opnås, at den foreliggende viden om barnet eller den unge ikke går tabt, og at undersøgelsen ikke bliver mere vidtgående end højst nødvendig.

Oplysninger fra relevante fagfolk skal ikke nødvendigvis indhentes skriftligt. I nogle tilfælde vil det være tilstrækkeligt, at børne- og ungerådgiveren telefonisk kontakter eksempelvis barnets klasselærer, sundhedsplejerske, den praktiserende læge, de pædagoger i dagtilbuddet, som er tæt på barnet eller den unge etc. De centrale dele af fagfolkenes udtalelser om barnet eller den unge skal blot refereres skriftligt i sagen.

I de få mest sjældent forekommende specielle og komplicerede enkeltsager om hjælp og støtte til børn og unge, hvor den fornødne ekspertise ikke kan forventes at være til stede i den enkelte kommune eller i regionens tilbud, vil kommunen kunne få bistand til udredning i forbindelse med vejledende specialrådgivning fra Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO). VISO yder ligeledes vejledende specialrådgivning til kommunerne. Der henvises til §§ 165 og 166 i barnets lov.

Den børnefaglige undersøgelse skal altid gennemføres og afsluttes hurtigst muligt under hensyn til barnets, den unges eller de kommende forældres behov for støtte. Undersøgelsen skal dog afsluttes senest 4 måneder efter, kommunen blev opmærksom på, at barnet eller den unge kunne have behov for særlig støtte, jf. § 20, stk. 3. Der henvises til punkt 95 ovenfor.

Samarbejde med forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år om den børnefaglige undersøgelse

118. § 22, stk. 2, betyder, at udgangspunktet for gennemførelsen af den børnefaglige undersøgelse er, at kommunalbestyrelsen aktivt skal søge at opnå dialog og samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, om undersøgelsen.

Kommunen skal søge at opnå forældremyndighedsindehaverens accept af den børnefaglige undersøgelse og dennes formål, selvom der ikke er tale om et formelt samtykkekrav. Det samme gælder i forhold til unge, der er fyldt 15 år.

Årsagen til, at der ikke stilles et formelt samtykkekrav, er for at undgå, at dette bliver en barriere for at få undersøgt barnets eller den unges forhold og dermed sikre barnet eller den unge den nødvendige støtte. Bestemmelsen skal også ses i sammenhæng med reglerne i retssikkerhedslovens § 11 c om adgang til at indhente oplysninger til brug for en børnefaglig undersøgelse uden samtykke.

Kommunen bør dog, uanset modviljen hos forældremyndighedsindehaveren og/eller den unge, der er fyldt 15 år, søge at samarbejde med disse om undersøgelsen i det omfang, det er muligt.

Det er vigtigt, at kommunen så vidt muligt sørger for at inddrage barnet, den unge og forældrene i den børnefaglige undersøgelse. Det gælder uanset barnets eller den unges alder, jf. bestemmelserne i § 5, stk. 2 og 3, i barnets lov. Det gælder både af hensyn til at sikre, at barnets eller den unges og forældrenes viden og holdninger til sagen bliver afspejlet og for at understøtte medejerskab til undersøgelse og indsatser. Se nærmere om § 5 i vejledning om generelle bestemmelser efter barnets lov (kapitel 1).

119. Kommunalbestyrelsen har dog mulighed for at gennemføre den børnefaglige undersøgelse også i de særlige tilfælde, hvor det ikke er muligt at indlede et positivt samarbejde med forældremyndighedsindehaveren eller den unge. Der kan f.eks. være tilfælde, hvor det på grund af psykisk funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge kan være vanskeligt eller umuligt at opnå samarbejde om den børnefaglige undersøgelse med barnet eller den unge selv. I sådanne tilfælde vil samarbejdet skulle foregå med forældremyndighedsindehaveren. Der kan også være tilfælde, hvor det ikke er muligt at opnå et positivt samarbejde med forældremyndighedsindehaver, f.eks. hvis den pågældende har meget stor modstand mod den børnefaglige undersøgelse eller afviser kommunens forsøg på dialog.

Lægelig eller psykologisk undersøgelse af barnet eller den unge

120. Kommunen har pligt til at lade barnet eller den unge undersøge af en læge eller en autoriseret psykolog som led i den børnefaglige undersøgelse, hvis det er nødvendigt, jf. § 22, stk. 3. Det kan eksempelvis være nødvendigt i de tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt årsagen til barnets eller den unges konkrete udfordringer skyldes fysisk eller psykisk sygdom, som ikke allerede er belyst gennem lægelige undersøgelser mv.

Behov for pædagogisk-psykologisk vurdering

121. § 22, stk. 4, indebærer, at kommunen på tværs af socialområdet og skoleområdet er forpligtet til at være opmærksomme på behovet for at igangsætte en pædagogisk-psykologisk vurdering af barnet eller den unge, når kommunen som led i den børnefaglige undersøgelse bliver opmærksom på, at et barn eller en ung også kan have behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven.

Formålet er at sikre, at nødvendige pædagogisk-psykologiske vurderinger iværksættes i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse af barnets eller den unges og familiens forhold, så et barn eller en ung med behov for støtte også i undervisningen opdages og hjælpes så tidligt som muligt. Den pædagogisk-psykologiske vurdering foretages efter folkeskolelovens § 12, stk. 2.

Bestemmelsen ændrer ikke omfanget og intensiteten af den børnefaglige undersøgelse i øvrigt. Den børnefaglige undersøgelse vil således fortsat skulle afdække de konkrete udfordringer, der gør sig gældende for barnet, den unge eller familien og må ikke være mere omfattende end formålet tilsiger.

For nærmere information om henvisning til behandlings- og specialundervisningstilbud kan henvises til kapitel 2 i ”Vejledning om behandlings- og specialundervisningstilbud og specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem” som kan findes på Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside: <https://www.uvm.dk/saerlige-specialundervisningstilbud/love-og-regler>

Psykologisk undersøgelse af forældremyndighedsindehaver

122. Kommunen har efter § 22, stk. 5, i barnets lov, mulighed for at iværksætte en psykologisk undersøgelse af forældremyndighedsindehaveren som led i den børnefaglige undersøgelse, hvis kommunen vurderer, at det er nødvendigt for at belyse dennes kompetencer til at drage omsorg for barnet. Kommunen er i givet fald forpligtet til at anvende en autoriseret psykolog. Det betyder, at vedkommende er underlagt Psykolognævnets tilsyn og tilsynsforanstaltninger og de særlige pligter for autoriserede psykologer, som følger af lov om psykologer m.v.

En psykologisk undersøgelse skal så vidt muligt gennemføres i samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og evt. med deltagelse af barnet eller den unge. Kommunen skal tilrettelægge behandlingen af sagerne, herunder iværksættelsen af undersøgelsen, på en sådan måde, at borgeren har mulighed for at medvirke, jf. § 4 i retssikkerhedsloven.

Det er op til kommunen at vurdere, om der er behov for en psykologisk undersøgelse af forældremyndighedsindehaveren.

Social- og Boligstyrelsen har udarbejdet ”Retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser (2. udgave)”, som kan findes på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside.

Resultatet af den børnefaglige undersøgelse

123. Bestemmelsen i § 22, stk. 6, 1. pkt., i barnets lov, fastsætter krav til kommunens redegørelse for undersøgelsens resultater. Det betyder, at kommunen på baggrund af de oplysninger og faglige vurderinger, der er tilvejebragt som led i undersøgelsen, skal sammenfatte og redegøre for undersøgelsens konklusioner. Dette omfatter, om der er behov for støtte, og hvori støttebehovet i givet fald består.

Viser den børnefaglige undersøgelse, at der er behov for at iværksætte hjælp eller støtte efter barnets lov, skal der gøres rede for, hvilken støtte i form af indsatser eller anbringelse efter §§ 32, 46 eller 47, der anses for at være den eller de bedste i det konkrete tilfælde.

Bestemmelsen i § 22, stk. 6, 2. pkt., betyder, at der i forbindelse med, at der skal tages stilling til, hvilken støtte der skal iværksættes for barnet eller den unge, også skal tages stilling til, om foreløbig eller akut støtte, der er iværksat sideløbende med gennemførelsen af den børnefaglige undersøgelse, skal videreføres.

Det skal sikre, dels at iværksat foreløbig eller akut støtte ikke automatisk videreføres, uden at der foretages en vurdering af, om den umiddelbare vurdering af barnets behov for støtte bakkес op af resultaterne af den børnefaglige undersøgelse. Dels at der i vurderingen af, hvilken konkret støtte der skal iværksættes, tages højde for, at barnet eller den unge allerede er inde i et støtteforløb, som det kan være hensigtsmæssigt at fortsætte, hvis det fortsat vurderes at opfylde barnets eller den unges behov. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med reglerne om opfølgning, herunder tidspunktet for første opfølgning i § 95, stk. 2. Der henvises i øvrigt til vejledning om anbringelse efter barnets lov (kapitel 6).

Bestemmelsen i § 22, stk. 6, 3. pkt., betyder, at barnets, den unges og forældremyndighedsindehaverens holdning til den anbefalede indsats skal fremgå af indstillingen. Det skal bidrage til at sikre, at indstillingen så vidt muligt vil ske på baggrund af grundig inddragelse af de pågældende. Det skal også bidrage til, at det er klart for familien, hvilken indsats der lægges op til, samt hvorfor og hvad et eventuelt samtykke til en sådan indsats indebærer. En beskrivelse af den holdning, som forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge har til valget af indsats, bør derfor have en fremtrædende plads i undersøgelsens redegørelse, da det kan have stor betydning for sagens videre forløb.

§ 22 skal ses i tæt sammenhæng med §§ 18-21 og 23.

Om behovet for en opdatering af den børnefaglige undersøgelse

124. I sager med en igangværende støttende indsats kan der opstå behov for, at der foretages en opdatering af den børnefaglige undersøgelse. Det betyder ikke, at hele undersøgelsen skal udarbejdes på ny, men at der er nye oplysninger eller forhold omkring barnet eller den unge, som er nødvendige at undersøge og tilføje til den oprindelige undersøgelse i sagen.

En opdatering af en eksisterende børnefaglig undersøgelse bør ske hurtigst muligt ud fra omfanget af opdateringen.

Behovet for en ny eller opdateret børnefaglig undersøgelse vil som oftest opstå, når man i forbindelse med den løbende opfølgning bliver opmærksom på, at der er behov for andre eller yderligere indsatser over for barnet eller den unge, og at selve indsatstypen således skifter karakter.

Der kan f.eks. være tale om, at et barn eller en ung under en anbringelse fortæller om sine problemer til plejefamilien eller personalet på børne- og ungehjemmet og eksempelvis fortæller om tidligere seksuelle overgreb eller lignende. Således fremkommer nye oplysninger i sagen, som skal undersøges og indarbejdes i den børnefaglige undersøgelse med henblik på at belyse, om barnet eller den unge f.eks. har brug for yderligere hjælp eller behandling.

Endelig kan et eksempel være, at den undersøgelse, der ligger til grund for en indsats, er forældet. Det kan være et barn eller en ung, der anbringes i plejefamilie, og som, når det når slutningen af teenageårene, ønsker at blive anbragt på eget værelse. Der kan da være behov for at foretage en fornyet undersøgelse, der fokuserer på, om den unge har ressourcer nok til at klare sig på eget værelse, og om det er nødvendigt med supplerende støttende indsatser m.v.

En opdatering af en børnefaglig undersøgelse kan – på samme vis som ny børnefaglig undersøgelse – påklages til Ankestyrelsen.

Gennemførsel af den børnefaglige undersøgelse under ophold på en institution eller på et sygehus

125. Det fremgår af § 23, stk. 1, i barnets lov, at anses det for nødvendigt for at vurdere, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling, kan børne- og ungeudvalget uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, beslutte at gennemføre en børnefaglig undersøgelse under ophold på en institution eller indlæggelse på et sygehus, herunder en psykiatrisk afdeling. En sådan undersøgelse skal være afsluttet inden to måneder efter børne- og ungeudvalgets afgørelse.

126. Det fremgår af § 23, stk. 2, at anses det for nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling, kan børne- og ungeudvalget uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, beslutte at gennemføre den børnefaglige undersøgelse ved benyttelse af det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 124.

127. Bestemmelsen i § 23, stk. 1, 1. pkt., betyder, at børne- og ungeudvalget uden samtykke fra forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år, kan beslutte at gennemføre en børnefaglig undersøgelse under ophold på en institution eller indlæggelse på sygehus, herunder psykiatrisk afdeling. Dette kan ske, når det må anses for nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling.

I den situation, hvor undersøgelsen sker ved indlæggelse på psykiatrisk afdeling, er det en forudsætning, at undersøgelsen sker på en børne- eller ungdomspsykiatrisk afdeling.

Indlæggelse til børnefaglig undersøgelse på sygehus bør ske med tilslutning fra afdelingens overlæge. Kravet om denne tilslutning fremgår ikke direkte af bestemmelsen, men en sådan tilslutning vil i almindelighed skulle foreligge forud for en indlæggelse.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse, hvis kommunen allerede har tilstrækkelige oplysninger til at vurdere, at der er en åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling. I den situation vil kommunen skulle forelægge sagen for børne- og ungeudvalget, som vil skulle tage stilling til anbringelse uden for hjemmet.

128. Hvis et barn eller en ung allerede er anbragt, og kommunen vurderer, at der er behov for en nærmere undersøgelse af barnet, for eksempel for at afklare et behandlingsbehov, vil kommunen kunne gennemføre en sådan undersøgelse uden at forelægge sagen for børne- og ungeudvalget. Kommunen vil kunne træffe en sådan afgørelse efter reglerne om forhold under anbringelsen efter § 97. Se nærmere om § 97 i vejledning om anbringelse efter barnets lov (kapitel 6).

Undersøgelsen skal være afsluttet inden to måneder efter børne- og ungeudvalgets afgørelse, jf. § 23, stk. 1, 2. pkt. Tidsfristen er fastsat af hensyn til barnets eller den unges bedste og retssikkerheden for barnet eller den unge og forældrene, da der er tale om et tvangsmæssigt indgreb.

I de tilfælde, hvor Ankestyrelsen efter § 146, stk. 3, tillægger en klage over en afgørelse om gennemførelse af en tvangsmæssig undersøgelse opsættende virkning, vil to-måneders fristen løbe fra Ankestyrelsens afgørelse om at stadfæste kommunens afgørelse.

Når undersøgelsen er afsluttet, skal barnet eller den unge hjem til forældrene. Denne bestemmelse giver således ikke adgang til at beholde barnet eller den unge på undersøgelsesstedet, mens kommunen udarbejder redegørelse om undersøgelsens resultater. Er der behov for at anbringe barnet eller den unge, og kan en sådan afgørelse ikke afvente redegørelsen og en evt. indstilling til afgørelse fra børne- og ungeudvalget, må kommunen overveje, om der er mulighed for at træffe afgørelse om foreløbig eller akut anbringelse efter § 46, stk. 3, eller § 143.

Afgørelse om brug af børnehuset som led i den børnefaglige undersøgelse

129. Afgørelse efter § 23, stk. 2, kan træffes, når det må anses for nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed og udvikling. Dette kriterie forudsætter for det første, at brug af børnehuset skal være nødvendigt for at kunne vurdere barnets eller den unges forhold i sagen. Det vil sige, at det ikke vil være muligt for kommunen at tilvejebringe de oplysninger, som ønskes tilvejebragt, på anden vis. Kriteriet vil for det andet indebære, at kommunen skal have en begrundet mistanke om, at der er åbenbar risiko for alvorlig skade af en vis karakter på barnet eller den unge, fordi barnet eller den unge er udsat for overgreb.

Bestemmelsen tager sigte på de situationer, hvor forældremyndighedsindehaveren modsætter sig at lade barnet eller den unge medtage i et børnehus til undersøgelse af barnet eller den unge på baggrund af viden eller mistanke om, at barnet eller den unge har været udsat for overgreb. Dette kan eksempelvis være tilfældet i sager, hvor der er viden eller mistanke om, at barnet eller den unge har været udsat for overgreb fra forældremyndighedsindehavers side.

Kommunens skal benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 124. Se evt. kapitel 13 i denne vejledning.

Kommunen skal i disse tilfælde endvidere forholde sig til, om det er mest hensigtsmæssige i den konkrete sag at træffe afgørelse om akut anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet, såfremt det vurderes, at der er grundlag herfor.

Afgørelse efter § 23, stk. 1 og 2, kan træffes foreløbigt efter reglerne i § 143, når betingelserne herfor er opfyldt. Se nærmere under punkt 227 ff i denne vejledning.

Adgang til familiens hjem uden retskendelse som led i den børnefaglige undersøgelse

130. Kommunen har efter § 139, stk. 4, adgang til at træffe afgørelse om, at kommunen mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til forældremyndighedsindehaverens bolig og rum, når:

- 1) Adgangen til hjemmet sker som led i den børnefaglige undersøgelse efter § 20 og må anses for nødvendig for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling, og
- 2) forældrene har modarbejdet, at en vurdering af barnets eller den unges støttebehov kan gennemføres med andre mere lempelige foranstaltninger.

Adgang skal ske som led i den børnefaglige undersøgelse

131. Med første del af kriteriet i § 139, stk. 4, nr. 1, forudsættes det, at der tidligere af kommunen er truffet afgørelse om at gennemføre en børnefaglig undersøgelse efter barnets lov § 20, og at adgangen til hjemmet sker som led i udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse og forventes at kunne bidrage til oplysning af sagen. Ved iværksættelsen af undersøgelsen er det således konstateret, at barnet eller den unge kan have behov for særlig støtte efter barnets lov.

Nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling

132. Med kriteriet i § 139, stk. 4, nr. 1, forudsættes det videre, at adgangen til hjemmet er nødvendig for at kunne vurdere sagen. Det betyder, at det ikke har været muligt for kommunen på anden vis at tilvejebringe de nødvendige oplysninger, som ønskes tilvejebragt ved adgangen til hjemmet.

Dernæst er det en forudsætning, at adgangen til hjemmet sker for at vurdere, hvorvidt der er åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling. Dette indebærer, at kommunen skal have en begrundet mistanke om, at der er forhold i hjemmet, som kan indebære åbenbar risiko for alvorlig skade af en vis karakter på barnet eller den unge. Der kan være tale om, at barnet eller den unge er i risiko for at blive alvorlig skadet som følge af eksempelvis utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge eller ved vold eller andre alvorlige overgreb.

Kommunen kan for eksempel ved en underretning få oplysninger, som kan begrunde bestemmelsens anvendelse, herunder oplysninger om at børn eller unge vokser op under sundhedsskadelige forhold.

Det bemærkes, at denne del af kriteriet er sammenfaldende med kriteriet for at gennemføre en børnefaglig undersøgelse uden for hjemmet under barnets eller den unges ophold på en institution eller indlæggelse på et sygehus efter barnets lov § 23.

Forældrene har modarbejdet, at en vurdering af barnets eller den unges støttebehov kan gennemføres med andre mere lempelige foranstaltninger

133. Med kriteriet i § 139, stk. 4, nr. 2, forudsættes det, at kommunen på anden vis har forsøgt at tilvejebringe de oplysninger, som det forventes, at adgangen til hjemmet med tvang kan afdække, og at forældrene direkte har modarbejdet dette. Det kan for eksempel være tilfældet, hvis der har været aftalt flere hjemmebesøg, som forældrene hver gang har aflyst uden en fornuftig grund, eller hvis forældrene gentagne gange ikke har lukket døren op.

Det nærmere indhold af beføjelsen

134. Hvis kommunen vurderer, at ovenstående kriterier i § 139, stk. 4, er opfyldt, kan kommunen om nødvendigt anmode politiet om bistand for at få adgang til hjemmet.

Kommunen kan alene bruge adgangen til at påse forholdene i hjemmet og herunder tale med barnet eller den unge. Adgangen kan alene være af kortere varighed.

Kommunen kan få adgang til opholdsrum m.v. i hjemmet, men kan ikke efterse private gemmer, f.eks. skuffer, skabe eller andre steder, som ikke er umiddelbart synlige og tilgængelige. Dette er i lighed med, hvis adgangen til hjemmet sker med henblik på at fuldbyrde en afgørelse efter barnets lov § 139. Se nærmere om § 139, herunder om kravet om registrering og indberetning af afgørelser efter § 139, stk. 4, til Ankestyrelsen under punkt 190-192 i denne vejledning.

Kapitel 6

Screening, afdækning og undersøgelse i sager om kommende forældre

135. I dette kapitel udfoldes reglerne om screening, afdækning og udredning af kommende forældre, når der er grund til at antage, at et barn umiddelbart efter fødslen kan have brug for hjælp og støtte efter barnets lov.

Screening i sager om kommende forældre

136. Det fremgår af § 24, stk. 1, i barnets lov, at hvis kommunalbestyrelsen har grund til at antage, at der kan opstå behov for hjælp og støtte efter barnets lov til et barn umiddelbart efter fødslen, skal kommunalbestyrelsen screene for, om der er tale om følgende:

- 1) En problemstilling, der ikke kræver yderligere afdækning af de kommende forældres forhold.
- 2) En problemstilling, der kræver afdækning af et eller flere forhold hos de kommende forældre, jf. § 25.

3) En problemstilling, der kræver en undersøgelse af de kommende forældres forhold, jf. §§ 26 og 27.

137. Det fremgår af § 24, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen i vurderingen efter § 24, stk. 1, skal lægge vægt på sagens forhold og kompleksitet, herunder en eventuel nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos et barn umiddelbart efter fødslen eller hos de kommende forældre.

138. § 24, stk. 1, betyder, at hvis kommunen får oplysninger, som giver grund til at antage, at der kan opstå behov for hjælp eller støtte til et barn efter barnets lov umiddelbart efter, at barnet er født, skal kommunen foretage en screening af sagen. Det kan f.eks. være på baggrund af en underretning eller en anmodning om hjælp fra de kommende forældre.

Bestemmelsen indebærer, at kommunen, inden der tages stilling til hjælp og støtte efter barnets lov til et barn efter fødslen, skal vurdere, om det er en problemstilling, der ikke kræver yderligere sagsoplysning, en problemstilling, der kræver afdækning af et eller flere forhold hos de kommende forældre, eller en problemstilling hvor der er behov for en egentlig undersøgelse af de kommende forældres forhold.

Screeningen skal som udgangspunkt ske på baggrund af de foreliggende oplysninger i sagen.

Screeningens formål er at vurdere, om der er behov for at få forældrenes forhold belyst nærmere gennem en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse.

Ved de kommende forældre forstås den gravide kvinde og den, der efter børneloven, vil blive anset som retlig forælder til barnet. Dette omfatter kvindens ægtefælle, medmindre denne efter børneloven ikke anses som forælder til barnet, og den mand eller kvinde, der har anerkendt faderskabet henholdsvis medmoderskabet til barnet på afgørelsestidspunktet. Derimod omfatter det ikke den mand eller kvinde, der er far eller medmor til barnet, men hvis forældreskab til barnet endnu ikke er fastslået. Endvidere omfatter det den mand eller kvinde, som ifølge moren er eller kan være far eller medmor til barnet.

139. § 24, stk. 2, indebærer, at kravene til sagsoplysning og dokumentation af de kommende forældres forhold bliver afpasset sagens karakter og kompleksitet.

Bestemmelsen understreger vigtigheden af, at kommunalbestyrelsen allerede i den indledende vurdering af sagen er opmærksom på, om behovet for støtte til et barn efter fødslen kan være begrundet i fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos de kommende forældre eller andre i familien, f.eks. søskende, eller eventuel funktionsnedsættelse hos barnet, når det er født.

140. En problemstilling, der ikke kræver yderligere afdækning, er typisk en lettere eller afgrænset problemstilling, hvor det ud fra de foreliggende oplysninger i sagen umiddelbart er klart, hvad det er for en udfordring, der skal håndteres, og hvilken indsats der er behov for.

Et eksempel er en kommende mor, som er utryk under graviditeten pga. tidligere aborter og har brug for at deltage i samtaleforløb for kvinder i samme situation.

141. En problemstilling, der kræver afdækning af et eller flere forhold, er typisk en sag med indikationer på en højere grad af problemtyngde eller kompleksitet, som betyder, at der er behov for at belyse sagen nærmere for at kunne vurdere ressourcer, udfordringer og støttebehov og tilpasse indsatsen.

Et eksempel er unge kommende forældre, som er meget usikre på forælderrollen og samtidig har udfordringer med at gennemføre en ungdomsuddannelse eller få fodfæste på arbejdsmarkedet. Et andet eksempel er, at det er konstateret, at barnet vil blive født med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, som må forventes at kræve handicapkompenserende støtte efter barnets lov kapitel 8 umiddelbart efter fødslen, f.eks. et hjælpemiddel eller en boligindretning.

Det bemærkes, at handicapkompenserende støtte til kommende forældre med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse til varetagelse af forælderrollen skal ydes efter reglerne i serviceloven.

142. En problemstilling, der kræver en undersøgelse, er alvorlige eller komplekse sager, hvor der er behov for at komme hele vejen rundt om de kommende forældres situation for at skabe klarhed over ressourcer, udfordringer og støttebehov. Der henvises til punkt 150-165 om §§ 26 og 27 nedenfor.

143. I den situation, hvor det på baggrund af screeningen vurderes, at der ikke på det foreliggende grundlag er behov for yderligere afdækning af de kommende forældres forhold, betyder § 24, at der ikke skal foretages yderligere oplysning af sagen. En sådan vurdering er en procesledende beslutning, der ikke kan påklages til anden administrativ myndighed. I de tilfælde, hvor der træffes en afgørelse om hjælp og støtte med afsæt i vurderingen, kan forældrene dog klage over denne afgørelse, hvis de er uenige i, hvilken hjælp og støtte der iværksættes. Ankestyrelsen kan som led i behandlingen af en sådan klage (gen)vurdere, om kommunen i forbindelse med afgørelsen har opfyldt den generelle forvaltningsretlige forpligtelse til at sikre tilstrækkelig oplysning af sagen.

I situationer, hvor det på baggrund af screeningen vurderes, at der er behov for yderligere afdækning eller undersøgelse af de kommende forældres forhold, skal kommunalbestyrelsen iværksætte en afdækning af de relevante forhold eller træffe afgørelse om en undersøgelse. Der henvises til punkt 144 ff. om §§ 25-27 nedenfor.

Afdækning i sager om kommende forældre

144. Det fremgår af § 25, stk. 1, i barnets lov, at vurderer kommunalbestyrelsen på baggrund af en screening efter § 24, at der er behov for at afdække et eller flere forhold hos de kommende forældre, skal kommunalbestyrelsen foretage den nødvendige afdækning med inddragelse af de fagfolk, som allerede har viden om de kommende forældres forhold.

145. Det fremgår af § 25, stk. 2, i barnets lov, at afdækningen efter § 25, stk. 1, så vidt muligt gennemføres i samarbejde med de kommende forældre.

146. Det fremgår af § 25, stk. 3, i barnets lov, at i forbindelse med afdækningen efter § 25, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der skal foretages en afdækning af et eller flere forhold af betydning for støttebehovet hos eventuelle børn i familien. Afdækningen kan gennemføres som én samlet afdækning for de kommende forældre og et eller flere børn i familien, dog således at der tages højde for børnenes og de kommende forældres individuelle forhold.

147. § 25, stk. 1, indebærer, at kommunen skal iværksætte en afdækning af det eller de relevante forhold, hvis kommunen efter en screening finder behov for det.

Det kan f.eks. være relevant i forbindelse med en eventuel fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos de kommende forældre, som kan have betydning i forhold til et særligt behov for støtte for barnet. Det bemærkes herved, at hjælp til varetagelse af forælderrollen, som alene skyldes tilstedeværelse af en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos forældrene, skal ydes efter servicelovens regler om hjælp og støtte.

Undersøgelse af komplekse eller alvorlige vanskeligheder hos de kommende forældre, herunder ved bekymring for misbrug eller manglende forældrekompetencer, ligger uden for rammerne af en afdækning og kræver i stedet iværksættelse af en undersøgelse efter § 26 i barnets lov, som beskrevet i punkt 150 ff. nedenfor.

Afdækning af konkrete forhold kan f.eks. ske ved at indhente oplysninger fra fagpersoner, der har kendskab til de kommende forældre. Når der er tale om forældre med funktionsnedsættelser, bør der i

forbindelse med afdækningen sikres en koordineret indsats mellem relevante forvaltninger i forhold til at afdække, om der er behov for at iværksætte eller justere handicapkompenserende indsatser til de kommende forældre. Såfremt en eller flere af forældrene har en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse skal kommunen have fokus på at yde relevant kompensation i overensstemmelse med det generelt gældende kompensationsprincip, hvorefter personer med nedsat funktionsevne skal kompenseres for følgerne af deres funktionsnedsættelse.

Kommunalbestyrelsens beslutning om at iværksætte en afdækning er en procesledende beslutning, der ikke kan påklages til anden administrativ myndighed. I de tilfælde, hvor der træffes en afgørelse om hjælp og støtte med afsæt i vurderingen, kan forældrene dog klage over denne afgørelse. Kommunen og Ankestyrelsen kan som led i en sådan klage over afgørelsen (gen)vurdere, om kommunalbestyrelsen i forbindelse med afgørelsen har opfyldt den generelle forvaltningsretlige forpligtelse til at sikre tilstrækkelig oplysning af sagen.

Kommunalbestyrelsen skal dokumentere den relevante afdækning i rimeligt omfang. Det kan f.eks. være i form af et kort afdækningsnotat, der beskriver de relevante forhold, de oplysninger der er indhentet, faglige observationer mv. der er foretaget, hvordan de kommende forældre har været inddraget og den socialfaglige vurdering af støttebehovet.

Samarbejde med de kommende forældre om afdækningen

148. Kommunen skal efter § 25, stk. 2, aktivt søge at opnå dialog og samarbejde med de kommende forældre om gennemførelse af afdækningen. De kommende forældre har afgørende viden om deres eget liv, og det er derfor typisk væsentligt for et godt samarbejde og for en vellykket afdækning, at de kommende forældre oplever at blive inddraget, at blive lyttet til og taget alvorligt. Kommunen skal, hvis tilstedeværelse af en psykisk funktionsnedsættelse hos de kommende forældre vanskeliggør samarbejdet, være særligt opmærksom på at tilrettelægge en hensyntagende og inddragende proces.

Kommunen skal også ved tilrettelæggelsen af afdækningen sikre, at de kommende forældre har mulighed for at deltage i afdækningen, jf. retssikkerhedslovens § 4. Det betyder bl.a., at der ved afholdelse af møder, samtaler eller observation så vidt muligt skal tages højde for de kommende forældres arbejde og situation i øvrigt, så afdækningens gennemførelse ikke griber unødigt ind i de kommende forældres hverdagsliv.

Kommunen har dog mulighed for at gennemføre afdækningen i de særlige tilfælde, hvor det ikke er muligt at indlede et positivt samarbejde med de kommende forældre, samt i de tilfælde hvor dette vil være særligt besværligt eller meget tidskrævende. Dog vil udgangspunkt være, at afdækningen skal gennemføres i samarbejde med de kommende forældre, jf. ovenfor.

Vurdering af behov hos eventuelle børn i familien

149. Med § 25, stk. 3, i barnets lov, følger, at kommunen i forbindelse med afdækningen efter § 25, stk. 1, skal vurdere, om der skal foretages en afdækning af et eller flere forhold af betydning for støttebehovet hos eventuelle børn i familien med henblik på at sikre en tidlig indsats. Afdækningen kan gennemføres som én samlet afdækning for de kommende forældre og et eller flere børn i familien, dog således at der tages højde for børnenes og de kommende forældres individuelle forhold.

Undersøgelse af kommende forældre

150. Det fremgår af § 26, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om undersøgelse af de kommende forældre, når der er grund til at antage, at der kan opstå behov for støtte efter denne lov til et barn umiddelbart efter fødslen, og sagen er alvorlig eller kompleks.

151. Det fremgår af § 26, stk. 2, i barnets lov, at i forbindelse med en undersøgelse af de kommende forældres forhold skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der skal foretages en børnefaglig undersøgelse af eventuelle børn i familien. Undersøgelsen kan gennemføres som én samlet undersøgelse for de kommende forældre og et eller flere børn i familien, dog således at der tages højde for børnenes og de kommende forældres individuelle forhold.

152. Det fremgår af § 26, stk. 3, i barnets lov, at undersøgelsen efter § 26, stk. 1, skal afsluttes senest fire måneder efter, at kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at et barn kan have behov for særlig støtte umiddelbart efter fødslen. Hvis undersøgelsen undtagelsesvis ikke kan afsluttes inden fire måneder, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en foreløbig vurdering og snarest herefter afslutte undersøgelsen.

Afgørelse om undersøgelse af kommende forældre

153. Med § 26, stk. 1, følger, at kommunen skal foretage en undersøgelse af de kommende forældres forhold, hvis kommunen f.eks. på baggrund af underretninger fra fagpersoner eller anmodninger om hjælp fra de kommende forældre har grund til at antage, at der kan opstå behov for hjælp og støtte til et barn umiddelbart efter, at barnet er født, og kommunen efter en screening har vurderet, at sagen må antages at være alvorlig eller kompleks.

Kommunens beslutning om at iværksætte en undersøgelse er en afgørelse i forvaltningslovens forstand, der kan påklages af de kommende forældre efter reglerne i retssikkerhedslovens kapitel 10.

Børnefaglig undersøgelse af eventuelle børn i familien ifm. undersøgelse af kommende forældre

154. Med § 26, stk. 2, i barnets lov følger, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med en undersøgelse af de kommende forældres forhold skal vurdere, om der skal foretages en børnefaglig undersøgelse af eventuelle børn i familien. Undersøgelsen kan gennemføres som én samlet undersøgelse for de kommende forældre og et eller flere børn i familien, dog således at der tages højde for børnenes og de kommende forældres individuelle forhold.

I udformningen af en eventuel samlet undersøgelse for de kommende forældre og et eller flere børn i familien, vil kommunen skulle tage højde for reglerne i forvaltningsloven, databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven, herunder i forhold til reglerne om behandling og videregivelse af personoplysninger, eksempelvis i forbindelse med aktindsigt m.v. Se evt. punkt 106 ovenfor.

155. Med § 26, stk. 3, følger, at undersøgelsen efter § 26, stk. 1, skal afsluttes senest fire måneder efter, at kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at et barn kan have behov for særlig støtte umiddelbart efter fødslen. Hvis undersøgelsen undtagelsesvis ikke kan afsluttes inden fire måneder, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en foreløbig vurdering og snarest herefter afslutte undersøgelsen.

Uanset fastsættelsen af fristen på fire måneder skal undersøgelsen altid gennemføres og afsluttes hurtigst muligt under hensyn til barnets og de kommende forældres behov for støtte.

Forhold, som kommunen ikke har indflydelse på, kan i særlige tilfælde betyde, at undersøgelsen ikke kan afsluttes endeligt inden for fire måneder. Det kan eksempelvis være tilfælde, hvor der er længere ventetid i forbindelse med undersøgelse hos læge eller psykolog, jf. § 27, stk. 3.

I disse tilfælde indebærer bestemmelsen, at kommunen skal foretage en foreløbig vurdering af de kommende forældres og barnets situation inden for de fire måneder og snarest muligt derefter afslutte undersøgelsen. I sådanne tilfælde kan der være behov for at tage stilling til, om der skal iværksættes støttende indsatser sideløbende med gennemførelsen af undersøgelsen, eller om den foreløbige vurdering giver anledning til ændring af allerede iværksat støtte.

Tilrettelæggelsen af undersøgelsen af kommende forældre

156. Det fremgår af § 27, stk. 1, i barnets lov, at en undersøgelse af de kommende forældres forhold skal tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning og skal afdække udfordringer og ressourcer hos de kommende forældre, familien og netværket med inddragelse af de fagfolk, som allerede har viden om de kommende forældres forhold.

157. Det fremgår af § 27, stk. 2, i barnets lov, at undersøgelsen så vidt muligt gennemføres i samarbejde med de kommende forældre.

158. Det fremgår af § 27, stk. 3, i barnets lov, at hvis det er nødvendigt, skal kommunalbestyrelsen lade de kommende forældre undersøge af en læge eller en autoriseret psykolog.

159. Det fremgår af § 27, stk. 4, i barnets lov, at undersøgelsen skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte støtte efter § 32, stk. 5, § 46, stk. 4, eller § 49, og i givet fald hvilken. Er der iværksat støtte, sideløbende med, at undersøgelsen gennemføres, jf. § 32, stk. 5, skal der desuden tages stilling til, om denne støtte skal videreføres, ændres eller ophøre. Undersøgelsen skal indeholde oplysninger om, hvordan de kommende forældre stiller sig til støtten, og om de forhold i familien eller i dennes omgivelser, som kan bidrage til at klare vanskelighederne.

Indhold af undersøgelsen af kommende forældre

160. Med § 27, stk. 1, følger, at en undersøgelse af de kommende forældres forhold skal tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning og skal afdække udfordringer og ressourcer hos de kommende forældre, familien og netværket med inddragelse af de fagfolk, som allerede har viden om de kommende forældres forhold.

For en definition af kommende forældre, henvises til punkt 138 ovenfor.

161. Relevante forhold at belyse kan efter omstændighederne være familieforhold, sundhedsforhold, uddannelse eller beskæftigelse m.v. Det er i den forbindelse vigtigt, at kommunen er opmærksom på eventuel fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos de kommende forældre eller eventuel risiko herfor hos et kommende barn.

Kommunen skal som led i undersøgelsen sørge for at oplyse sagen og skal herunder inddrage de fagfolk, som allerede har relevant viden om de kommende forældres forhold. Kommunen skal således inddrage f.eks. jordemødre, sundhedsplejersker, pædagoger, psykologer eller andre, der har viden om de kommende forældre, som er væsentligt for vurderingen af behovet for støtte til et barn umiddelbart efter fødslen.

Når der er tale om forældre med funktionsnedsættelser, bør der i forbindelse med undersøgelsen sikres en koordineret indsats mellem relevante forvaltninger for at afdække, om der er behov for at iværksætte eller justere handicapkompenserende indsatser til de kommende forældre.

Det afhænger af kommunens konkrete vurdering i den enkelte sag, hvilke forhold der er behov for at afdække for at sikre en tilstrækkelig belysning af de kommende forældres situation. Dog må undersøgelsen aldrig være mere omfattende end nødvendigt af hensyn til formålet.

Undersøgelsen skal altid gennemføres og afsluttes hurtigst muligt under hensyn til behovet for støtte til et barn efter fødslen.

Samarbejde med de kommende forældre om undersøgelsen

162. Efter § 27, stk. 2, er udgangspunktet for gennemførelsen af undersøgelsen, at kommunen aktivt skal søge at opnå dialog og samarbejde med de kommende forældre om undersøgelsen. Det er vigtigt, at kommunen så vidt muligt sørger for at inddrage de kommende forældre i undersøgelsen både af hensyn til at sikre, at de kommende forældres viden og holdninger til sagen er afspejlet, og for at understøtte medejerskab til både undersøgelsen og eventuelle indsatser. I den forbindelse skal kommunen være særligt opmærksom på at tilrettelægge en hensyntagende og inddragende proces, hvis de kommende forældre har en psykisk funktionsnedsættelse. Der henvises til punkt 150 ff. om § 26 ovenfor.

Kommunen har dog mulighed for at gennemføre undersøgelsen også i de særlige tilfælde, hvor det ikke er muligt at indlede et samarbejde med de kommende forældre om undersøgelsen, samt i de tilfælde, hvor dette er særligt besværligt eller meget tidskrævende, f.eks. hvis den ene af de kommende forældres bopæl ikke er kendt af myndighederne, eller hvis den pågældende afviser eller ikke besvarer kommunens forsøg på dialog.

Undersøgelsen skal gennemføres så skånsomt, som forholdene tillader, og må ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger. I den sammenhæng henvises til retssikkerhedslovens § 11 c om adgang til at indhente oplysninger til brug for en børnefaglig undersøgelse uden samtykke.

Psykologisk eller lægelig undersøgelse af de kommende forældre

163. Det følger af § 27, stk. 3, i barnets lov, at hvis kommunen vurderer, at det er nødvendigt af hensyn til vurderingen af behovet for støtte til et barn umiddelbart efter fødslen, skal kommunen lade de kommende forældre undersøge af en læge eller en autoriseret psykolog.

En lægelig undersøgelse af de kommende forældre skal ske efter reglerne i sundhedsloven.

En psykologisk undersøgelse af de kommende forældre skal foretages af en autoriseret psykolog, der er underlagt Psykolognævnets tilsyn og tilsynsforanstaltninger og de særlige pligter for autoriserede psykologer, som følger af psykologloven.

Det er op til kommunalbestyrelsen at vurdere, om det er nødvendigt at iværksætte en psykologisk undersøgelse af de kommende forældre som led i undersøgelsen efter § 26 i barnets lov med henblik på at undersøge de kommende forældres kompetencer til at drage omsorg for et barn.

Resultat af undersøgelsen af de kommende forældre

164. § 27, stk. 4, 1. pkt., fastsætter krav til kommunens redegørelse for undersøgelsens resultater. Bestemmelsen betyder, at kommunalbestyrelsen på baggrund af de oplysninger og faglige vurderinger, der er tilvejebragt som led i undersøgelsen, skal sammenfatte og redegøre for undersøgelsens konklusioner, herunder om der er behov for støtte, og hvori støttebehovet i givet fald består.

Viser undersøgelsen således, at der er behov for at iværksætte hjælp eller støtte efter barnets lov, skal der på baggrund af den viden om det kommende barn, familien og omgivelserne, som indgår i undersøgelsen, gøres rede for, hvilken støtte i form af indsatser eller anbringelse efter § 32, stk. 5, eller § 49, der må anses for at være den eller de bedste for at imødekomme barnets eller familiens behov.

Med § 27, stk. 4, 2. pkt., følger videre, at hvis der er iværksat støtte sideløbende med, at undersøgelsen gennemføres, skal der desuden tages stilling til, om denne støtte skal videreføres, ændres eller ophøre.

Bestemmelsen betyder, at der i forbindelse med, at der skal tages stilling til, hvilken støtte der skal iværksættes for det kommende barn, jf. § 27, stk. 4, 1. pkt., også skal tages stilling til, om foreløbig eller akut støtte, der er iværksat sideløbende med gennemførelsen af undersøgelsen, skal videreføres.

Endelig følger det af § 27, stk. 4, 3. pkt., at undersøgelsen skal indeholde oplysninger om, hvordan de kommende forældre stiller sig til støtten, og om de forhold i familien eller i familiens omgivelser, som kan bidrage til at klare vanskelighederne.

Bestemmelsen betyder, at de kommende forældres holdning til den anbefalede indsats skal fremgå af indstillingen. Det skal bidrage til at sikre, at indstillingen så vidt muligt sker på baggrund af grundig inddragelse af de kommende forældre, og at det er klart for dem, hvilken indsats der lægges op til, samt hvorfor og hvad et eventuelt samtykke til en sådan indsats indebærer. En beskrivelse af den holdning, som de kommende forældre har til valget af indsats, bør derfor have en fremtrædende plads i undersøgelsens redegørelse, da det kan have stor betydning for sagens videre forløb.

Kapitel 7

Indhentning af oplysninger, herunder fra andre kommuner, til brug for screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse

165. I dette kapitel beskrives kommunens muligheder for at indhente oplysning til brug for sagsoplysning efter barnets lov og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (retssikkerhedsloven).

Særligt vedr. lukkede familier

166. Hvis kommunalbestyrelsen har viden om eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte efter barnets lov, skal kommunen foretage en screening af problemstillingen for på den baggrund at vurdere, om der er behov for en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse. I helt særlige tilfælde kan der opstå situationer, hvor der ikke er vished om, hvorvidt der befinder sig et barn eller en ung i familien, der kan have behov for særlig støtte.

Det forudsættes i denne situation ikke, at der er fuldstændig vished om, at der findes et barn eller en ung i hjemmet, der kan have behov for særlig støtte, for at kommunen kan foretage en screening, afdækning eller træffe afgørelse om at iværksætte en børnefaglig undersøgelse. En screening kan dermed iværksættes med henblik på at undersøge, om der findes et barn eller en ung i hjemmet, og om barnet eller den unge evt. kan have behov for støtte. I denne situation vil kommunen skulle foretage en konkret vurdering af, hvorvidt der er kvalificeret mistanke om, at der befinder sig et barn eller en ung i hjemmet, der kan have behov for støtte. Det er muligt at få vejledende specialrådgivning fra VISO i særligt svære enkeltsager, f.eks. om hvordan kommunen etablerer samarbejde med en familie, der afviser dialog og samarbejde med kommunen.

Kommunen skal i forbindelse med familier, der afviser at samarbejde, være opmærksom på, at der efter barnets lov § 139, stk. 4, er mulighed for at få politiets bistand til at komme ind i et hjem uden retskendelse, hvis kommunen har truffet afgørelse om en børnefaglig undersøgelse efter barnets lov § 20. Det er en forudsætning, at kommunen vurderer, at adgangen til hjemmet er nødvendig for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling, ligesom det er en forudsætning, at forældrene har modarbejdet, at der kan foretages en vurdering af barnets eller den unges støttebehov med andre, mere lempelige indsatser. Der henvises til kapitel 8 nedenfor.

Der henvises i øvrigt til Ankestyrelsens guide til børne- og ungerådgivere om lukkede familier fra oktober 2014, dog med forbehold for de ændringer som følger af barnets lov.

Guiden kan findes på Ankestyrelsens hjemmeside: <http://ast.dk/publikationer/lukkede-familier-og-nomad-efamilier>

I Ankestyrelsens guide er lukkede familier defineret som familier, hvor der er problemer med at etablere kontakt til familien eller sikre dialog og samarbejde.

Indhentning af oplysninger til en screening, afdækning eller børnefaglig undersøgelse

167. Kommunens mulighed for at indhente oplysninger til brug for behandlingen af en sag, dvs. også i forbindelse med en screening, afdækning eller børnefaglig undersøgelse efter barnets lov §§ 18-27, er fastsat i retssikkerhedsloven, databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven. Det betyder, at indhentning af oplysninger til brug for en screening, afdækning eller børnefaglig undersøgelse efter barnets lov §§ 18-27 skal ske i overensstemmelse med reglerne i retssikkerhedslovens §§ 11 a og 11 c, som blandt andet regulerer myndighedernes mulighed for at indhente oplysninger uden samtykke til brug for en børnesag i kommunen. Derudover skal indhentning af oplysninger ske i overensstemmelse med databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven, som også blandt andet regulerer muligheden for at indhente oplysninger uden samtykke.

Det følger af retssikkerhedslovens § 11 a, at kommunen efter forudgående samtykke fra den, der søger om eller får hjælp, kan forlange, at andre offentlige myndigheder, uddannelsesinstitutioner, sygehuse, læger, psykologer, autoriserede sundhedspersoner i øvrigt og personer, der handler på disses ansvar, arbejdsløshedskasser, pengeinstitutter, arbejdsgivere og private, der udfører opgaver for det offentlige, giver oplysninger om en familie, en forældremyndighedsindehaver eller et barn, der er nødvendige for at behandle en sag. Dette gælder også oplysninger om rent private forhold og andre fortrolige oplysninger, ligesom kommunen kan indhente lægejournaler, sygehusjournaler eller udskrifter heraf. Kommunen kan forlange, at der optages retsligt forhør i overensstemmelse med retsplejelovens § 1018, hvis oplysningerne ikke videregives.

Efter retssikkerhedslovens § 11 a, stk. 2, kan kommunen uden samtykke til brug for behandlingen af en konkret sag eller til brug for generel kontrol kræve oplysninger om økonomiske forhold om den, der ansøger om eller får hjælp, og dennes ægtefælle eller samlever, fra andre offentlige myndigheder samt fra arbejdsløshedskasser. Tilsvarende oplysninger kan indhentes om andre husstandsmedlemmer. Hvis borgeren ikke medvirker eller ikke giver samtykke til, at kommunen kan indhente oplysninger, skal kommunen efter retssikkerhedslovens § 11 b behandle sagen om hjælp på det foreliggende grundlag, medmindre oplysninger kan indhentes uden samtykke. Dette betegnes processuel skadesvirkning.

Det fremgår af retssikkerhedslovens § 11 c, at hvis det er nødvendigt for sagens behandling, kan kravet om samtykke efter § 11 a, stk. 1 og 6, fraviges i sager om særlig støtte til børn og unge efter kapitel 4 og kapitel 5 i barnets lov, hvor kommunen kan påbegynde en sag eller træffe afgørelse uden forældrenes samtykke, samt i forbindelse med undersøgelser efter §§ 18-27 i barnets lov. Dette gælder også i forbindelse med en screening, afdækning eller børnefaglig undersøgelse efter barnets lov §§ 18-27. Kommunen skal dog uanset adgangen til at indhente oplysninger uden samtykke forsøge at få samtykke til at indhente oplysningerne, jf. også punkt 168 nedenfor.

Efter § 11 c, stk. 3, i retssikkerhedsloven, kan kommunen også indhente oplysninger om andre parter end de personer, som indsatsen efter barnets lov i sidste ende vil rette sig mod, dvs. barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren. Det kan f.eks. være oplysninger om forældremyndighedsindehaverens samlever eller ægtefælle, der ikke har del i forældremyndigheden. Indhentning af oplysninger om andre end de personer, der er nævnt i retssikkerhedslovens § 11 c, stk. 3, skal ske i overensstemmelse med forvaltningslovens, databeskyttelsesforordningens og databeskyttelseslovens regler.

I forhold til reglerne om behandling og videregivelse af oplysninger om rent private forhold henvises til databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven.

For en nærmere gennemgang af reglerne om indhentning af oplysninger henvises til vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Hvilken type oplysninger kan indhentes

168. Kommunen kan uden forældrenes samtykke efter § 11 c i retssikkerhedsloven indhente de oplysninger, der er nødvendige for at gennemføre en screening, afdækning eller børnefaglig undersøgelse efter barnets lov §§ 18-27.

Der kan både indhentes oplysninger, som allerede er nedskrevne, og oplysninger i form af viden hos de personer, der har med barnet, den unge eller familien at gøre. Kommunen kan således godt indhente nye udtalelser fra f.eks. dagtilbudspersonale, læger, privatpersoner eller andre, der har kendskab til barnet eller den unge og deres forhold. Derudover kan der foretages nye undersøgelser af barnet eller den unge hos f.eks. læge eller psykolog i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse.

Kommunen skal dog, jf. § 11 c, stk. 4, i retssikkerhedsloven, altid forsøge at indhente samtykke til indhentning af oplysninger.

Afsnit III

Sagsbehandling og klageregler

Kapitel 8

Fuldbyrdelse af afgørelser og adgang til hjemmet

169. I dette kapitel beskrives regler om kommunernes fuldbyrdelse af afgørelser og adgang til hjemmet, herunder bistand fra politiet, samt registrering til Ankestyrelsen.

170. Det fremgår af § 139, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at afgørelser efter §§ 23, 39, 40, 47, 67, § 98, stk. 4, og § 100, stk. 1, i barnets lov og afgørelser efter § 12, § 13, stk. 3 og 4, § 14, stk. 2-4, § 24, stk. 1, jf. § 14, og § 32 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet fuldbyrdes.

171. Det fremgår af § 139, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til forældremyndighedsindehavers bolig, rum og gemmer for at eftersøge og medtage et barn eller en ung med henblik på at fuldbyrde de afgørelser, der er nævnt i § 139, stk. 1. Kommunen kan hente og bringe et barn eller en ung til det sted, hvor et børne- og ungepålæg skal opfyldes med henblik på at fuldbyrde afgørelser efter § 39 i barnets lov, eller det sted, hvor en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller et forbedringsforløb, jf. § 13, stk. 3 eller 4, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal gennemføres.

172. Det fremgår af § 139, stk. 3, i barnets lov, at kommunen mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til et anbringelsessted efter § 43, stk. 1, for at eftersøge og medtage et barn eller en ung med henblik på at fuldbyrde en afgørelse efter § 98, stk. 4, i barnets lov eller efter § 24, stk. 1, jf. § 14, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

173. Det fremgår af § 139, stk. 4, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen, når følgende kriterier er opfyldt, kan træffe afgørelse om adgang til forældremyndighedsindehavers bolig og rum mod behørig legitimation og uden retskendelse:

1) Adgangen til hjemmet sker som led i den børnefaglige undersøgelse efter § 20 i barnets lov eller den ungefaglige undersøgelse efter § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet og må anses for

nødvendig for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling.

2) Forældrene har modarbejdet, at en vurdering af barnets eller den unges støttebehov kan gennemføres med andre mere lempelige foranstaltninger.

174. Det fremgår af § 139, stk. 5, i barnets lov, at politiet yder bistand til kommunen ved udøvelsen af beføjelser efter § 139, stk. 2-4.

175. Det fremgår af § 139, stk. 6, i barnets lov, at fuldbyrdelse af afgørelser omfattet af § 139, stk. 1, skal ske så skånsomt, som omstændighederne tillader og med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste. Kommunen skal afsøge mulighederne for at opnå forældremyndighedsindehaverens, barnets eller den unges og eventuelt andre familiemedlemmers eller netværkets frivillige medvirken til afgørelsens fuldbyrdelse, medmindre hensynet til barnets eller den unges behov i afgørende grad taler imod dette.

176. Det fremgår af § 139, stk. 7, i barnets lov, at fuldbyrdelse af en afgørelse omfattet af § 139, stk. 3, hvor politiet yder bistand til kommunen efter § 139, stk. 5, skal registreres og indberettes af kommunen til Ankestyrelsen. Ankestyrelsen udarbejder årligt en rapport over anvendelsen af bestemmelsen.

177. Det fremgår af § 139, stk. 8, i barnets lov, at kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 139, stk. 4, skal registreres og indberettes af kommunen til Ankestyrelsen. Ankestyrelsen udarbejder årligt en rapport over anvendelsen af bestemmelsen.

178. Det fremgår af § 139, stk. 9, i barnets lov, at social- og boligministeren efter forhandling med justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om politiets bistand til kommunen efter § 139, stk. 5.

Kommunens ansvar for fuldbyrdelse af afgørelser uden samtykke

179. § 139, stk. 1, betyder, at kommunen har ansvaret for, at en række afgørelser uden samtykke efter barnets lov og efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet fuldbyrdes. Det omfatter børnefaglig undersøgelse under ophold på en institution eller indlæggelse på et sygehus, jf. § 23, børne- og ungepålæg, jf. § 39, lægelig undersøgelse og behandling, jf. § 40, anbringelse uden for hjemmet uden samtykke, jf. § 40, permanente anbringelser, jf. § 67, ændring af anbringelsessted, jf. § 98, stk. 4 og hjemgivelse, jf. § 100, stk. 1 i barnets lov og straksreaktioner, jf. § 12, forbedringsforløb, jf. § 13, stk. 3 og 4, anbringelse uden samtykke, jf. § 14, stk. 2-4, ændring af anbringelsessted, jf. § 24 og ungefaglig undersøgelse under ophold på en institution, jf. § 32 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

180. Fuldbyrdelsen af en anbringelse skal ske så skånsomt som muligt for barnet eller den unge og familien. Heri ligger, at fuldbyrdelsen sker på en måde, der belaster barnet eller den unge mindst muligt, samt at der udvises så meget hensynsfuldhed og skånsomhed som muligt i det enkelte tilfælde. Dette gælder også i de tilfælde, hvor der skønnes at være behov for at bede om politiets bistand, jf. punkt 185 nedenfor.

En god information og inddragelse af barnet eller den unge og familien i det forberedende arbejde forud for anbringelsen kan give såvel barnet eller den unge som familien en bedre oplevelse og forståelse af, at barnet eller den unge skal bo et andet sted, således at selve anbringelsen bliver mindre problemfyldt. Det kan f.eks. være hensigtsmæssigt, hvis kommunen lader familien og barnet eller den unge besøge det påtænkte anbringelsessted, eller der kan aftales et møde med en person fra stedet.

En afgørelse truffet af børne- og ungeudvalget skal iværksættes i umiddelbar tilknytning til, at afgørelsen er truffet, for at kunne bevare sin retsvirkning. Dette gælder ligeledes for afgørelser truffet af Ungdomskriminalitetsnævnet.

Om adgang til forældremyndighedsindehaverens bolig eller et anbringelsessted

181. Kommunen har med henblik på at fuldbyrde børne- og ungeudvalgets afgørelser adgang til forældremyndighedsindehaverens bolig uden retskendelse. Da afgørelsen om en anbringelse uden samtykke er truffet i forhold til forældremyndighedsindehaveren, vil der normalt være en formodning om, at barnet eller den unge opholder sig hos denne.

Hvis barnet eller den unge opholder sig hos andre end forældremyndighedsindehaveren, reguleres spørgsmålet om adgang til disses bopæl af retsplejelovens almindelige bestemmelser. I det omfang andre end forældremyndighedsindehaveren gemmer barnet eller den unge med henblik på at unddrage barnet eller den unge fra kommunens fuldbyrdelse af børne- og ungeudvalgets afgørelse, vil der efter omstændighederne kunne foreligge en overtrædelse af straffelovens § 215.

Hvis dette er tilfældet, kan politiet foretage en ransagning, hvis betingelserne for ransagning i retsplejeloven er opfyldt. Ransagningen vil oftest foregå på baggrund af en anmodning fra kommunen. Det er en forudsætning, at en repræsentant fra kommunen er til stede i forbindelse med en eventuel ransagning.

I nogle tilfælde vil det være nødvendigt at afhente barnet eller den unge i det dagtilbud eller den skole, som han eller hun går i. Dette bør være undtagelsen, og det bør ikke ske, mens der er andre børn eller unge til stede.

Det er som nævnt væsentligt i alle tilfælde, hvor der er truffet afgørelse om at gennemføre en indsats tvangsmæssigt, at den trufne afgørelse gennemføres på en måde, der belaster barnet eller den unge mindst muligt. Heri ligger, at der skal udvises så meget hensynsfuldhed og skånsomhed som muligt i det enkelte tilfælde. Dette gælder også i de tilfælde, hvor der skønnes at være behov for at bede om politiets bistand.

Afhængig af den konkrete situation kan det være hensigtsmæssigt, at forældrene får mulighed for at ledsage barnet eller den unge til anbringelsesstedet. I alle tilfælde er det vigtigt, at barnet eller den unge ved, hvad der skal ske, og hvor barnet eller den unge bringes hen.

182. Med § 139, stk. 2, i barnets lov har kommunen mod behørig legitimation og uden retskendelse adgang til forældremyndighedsindehaverens bolig, m.v. med henblik på at fuldbyrde de afgørelser, der er nævnt i § 139, stk. 1. Kommunen kan hente og bringe et barn eller en ung til det sted, hvor et børne- og ungepålæg skal opfyldes med henblik på at fuldbyrde afgørelser efter § 39 i denne lov eller stedet, hvor en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller et forbedringsforløb, jf. § 13, stk. 3 eller 4, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal gennemføres.

Kommunalbestyrelsens eller børne- og ungeudvalgets afgørelse om børne- og ungepålæg efter § 39 i barnets lov og om hjemgivelse efter § 100 udgør et tilstrækkeligt grundlag for, at kommunen kan få adgang til hjemmet uden retskendelse, jf. barnets lov § 139. I forbindelse med fuldbyrdelsen af afgørelsen har kommunen kun ret til at lede efter barnet eller den unge i forældremyndighedsindehaverens bolig, rum eller gemmer, og medtage barnet eller den unge, jf. barnets lov § 139, stk. 2. Repræsentanterne fra kommunen skal legitimere sig, når de ankommer til hjemmet.

Kommunen kan alene eftersøge barnet eller den unge hos forældremyndighedsindehaveren. Kommunen har ikke adgang til andre mulige tilholdssteder for barnet eller den unge. Opholder et barn eller en ung sig hos andre end forældremyndighedsindehaveren, vil kommunen ikke kunne eftersøge og medtage barnet eller den unge efter bestemmelsen. Kommunen kan i sådanne tilfælde anmode om politiets bistand.

Kommunens udøvelse af de beføjelser, der følger af § 139, stk. 2, skal ske i overensstemmelse med reglerne i §§ 2-8 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter og fuldbyrdelsen skal gennemføres inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser. Heraf

følger bl.a., at kommunens adgang til at foretage tvangsindgreb kun må anvendes, hvis mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige, og hvis indgrebet står i rimeligt forhold til formålet med indgrebet. Indgrebet skal endvidere foretages så skånsomt som muligt.

Kommunen skal desuden tage hensyn til barnets eller den unges forhold, herunder barnets eller den unges støttebehov, ligesom kommunen bør tage højde for familiens samlede situation. I den forbindelse skal kommunen være opmærksom på, om barnets eller den unges støttebehov udspringer af sociale problemer eller af en psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse hos barnet, den unge eller familien. Kommunen skal i alle tilfælde foretage en konkret og individuel vurdering i den enkelte sag.

183. § 139, stk. 3, i barnets lov indebærer, at kommunen i de helt særlige tilfælde, hvor det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges bedste, uden retskendelse og mod behørig legitimation vil have adgang til f.eks. børne- og ungehjem eller til en plejefamilies bopæl for at eftersøge og medtage et barn eller en ung, der er anbragt, med henblik på at fuldbyrde en afgørelse om ændret anbringelsessted uden samtykke, der er truffet efter § 98, stk. 4, eller efter § 24, stk. 1, jf. § 14, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Det kan være situationer, hvor det er nødvendigt at ændre barnets eller den unges anbringelsessted uden samtykke for at sikre den rette støtte, f.eks. på grund af barnets eller den unges behov for meget specialiseret pædagogisk behandling, og hvor det ikke er muligt at opnå barnets eller den unges, forældrenes eller anbringelsesstedets frivillige medvirken til afgørelsens gennemførelse. Det vil i sidste ende kunne betyde, at barnet eller den unge ikke får den fornødne hjælp, fx behandling på en specialiseret døgninstitution.

Der skal være tale om helt særlige tilfælde. Afgørelser om ændret anbringelsessted uden samtykke, hvor et barn eller en ung skal flyttes fra ét anbringelsessted til et andet, bør således som altovervejende udgangspunkt effektueres i dialog og samarbejde med barnet eller den unge, forældremyndighedsindehaveren og anbringelsesstedet. Kommunen bør gennem tæt inddragelse søge at opnå de pågældendes frivillige medvirken med henblik på at sikre en skånsom proces for barnet eller den unge og de øvrige involverede.

Kommunen skal i forbindelse med anvendelsen af bestemmelsen være opmærksom på, at der er pligt til indberetning og registrering af afgørelser omfattet af § 139, stk. 3, i barnets lov, når politiet har ydet bistand i forbindelse med fuldbyrkelse af afgørelsen.

Adgang til hjemmet som led i børnefaglig undersøgelse

184. Kommunens adgang efter § 139, stk. 4, mod behørig legitimation og uden retskendelse til forældremyndighedsindehaverens bolig og rum, finder anvendelse, når adgangen til hjemmet sker som led i en børnefaglig undersøgelse efter § 20. Det indebærer, at der er truffet afgørelse om gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse, og at adgangen til hjemmet vil ske som led i udarbejdelsen af undersøgelsen og kan forventes at bidrage til oplysning af sagen.

Det er en betingelse, at adgangen til hjemmet må anses for nødvendig for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling. Det indebærer, at der skal være en begrundet mistanke om, at der er forhold i hjemmet, som kan indebære en åbenbar risiko for alvorlig skade af en vis karakter på barnet eller den unge. Der kan f.eks. være tale om, at barnet eller den unge er i risiko for at blive alvorligt skadet som følge af eksempelvis utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge eller som følge af vold eller andre alvorlige overgreb. Det indebærer, at det ikke er muligt at tilvejebringe de nødvendige oplysninger på anden vis.

Det er videre en betingelse, at forældremyndighedsindehaver har modarbejdet, at en vurdering af barnets eller den unges støttebehov kan gennemføres med andre mere lempelige foranstaltninger. Herved er det forudsat, at kommunen på anden vis har forsøgt at tilvejebringe de oplysninger, som det forventes, at adgangen til hjemmet uden samtykke kan afdække, og at forældremyndighedsindehaveren direkte har modarbejdet dette. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis der er aftalt flere hjemmebesøg, som forældremyndighedsindehaveren aflyser uden en fornuftig grund, eller hvis forældremyndighedsindehaveren gentagne gange ikke åbner døren.

Endvidere finder bestemmelsen anvendelse ved gennemførelse af en ungefaglig undersøgelse efter § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Det indebærer, at kommunen kan træffe afgørelse om, at kommunen mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til forældremyndighedsindehaverens bolig og rum, når adgangen til hjemmet sker som led i en ungefaglig undersøgelse, og adgangen må anses som nødvendig for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling, og forældrene har modarbejdet, at en vurdering af barnets eller den unges støttebehov, kan gennemføres med andre mere lempelige foranstaltninger.

Kommunen vil få adgang til opholdsrum mv. i hjemmet, men vil ikke kunne efterse private gemmer, f.eks. skuffer, skabe eller andre steder, som ikke er umiddelbart synlige og tilgængelige, som det er tilfældet, hvis adgangen til hjemmet sker med henblik på at fuldbyrde en afgørelse efter § 139, stk. 2. Bestemmelsen indebærer, jf. § 139, stk. 5, at kommunen, hvis betingelserne er opfyldt, om nødvendigt kan anmode om politiets bistand til at få adgang til hjemmet. Kommunen kan alene anvende adgangen til at påse forholdene i hjemmet og vil herunder også kunne tale med barnet eller den unge. Adgangen til hjemmet vil alene kunne være af kortere varighed.

Kommunen skal være opmærksom på, at alle sager omfattet af § 139, stk. 4, i barnets lov, skal registreres og indberettes til Ankestyrelsen. Der henvises i øvrigt til punkt 190-192.

Om bistand fra politiet

185. Efter § 139, stk. 5, yder politiet bistand til kommunen ved udøvelsen af beføjelser efter § 139, stk. 2-4. Politiet kan yde bistand til kommunen ved gennemførelse af afgørelser om ændret anbringelsessted uden samtykke efter § 139, når betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt. Politiet kan også yde bistand til kommunen ved udøvelse af beføjelser efter § 139, stk. 2-4, når det sker med henblik på at fuldbyrde Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser efter § 12, § 13, stk. 3 og 4, § 14, stk. 2-4 og § 32 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Kommunen skal i hvert enkelt tilfælde foretage en vurdering af indgrebets proportionalitet, dvs. om politiets bistand ved gennemførelsen af afgørelsen er nødvendig af hensyn til barnets eller den unges bedste og står i rimeligt forhold til formålet med gennemførelsen af afgørelsen.

En gennemførelse af afgørelser med politiets bistand skal ske så skånsomt, som omstændighederne tillader, og med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste, jf. § 139, stk. 6.

Heraf følger bl.a., at kommunen kan anmode om, at politiet ikke optræder i uniform eller anvender udrykningskøretøjer. Da gennemførelse af f.eks. en afgørelse om anbringelse uden samtykke eller om ændret anbringelsessted uden samtykke ofte er en voldsom oplevelse for et barn eller en ung, er det i de fleste tilfælde hensigtsmæssigt, hvis politiet optræder i civil. Rammerne for politiets eventuelle magtanvendelse i forbindelse med denne bistand fremgår navnlig af politilovens §§ 15 og 16. Heraf følger bl.a., at politiet i forbindelse med sin bistand til kommunerne kan anvende magt, forudsat at magtanvendelse er nødvendig og forsvarlig ved udøvelsen af bistanden. Dette indebærer bl.a., at magt

kun må anvendes, hvis mindre indgribende midler ikke findes at være tilstrækkelige, og at eventuel magtudøvelse skal ske så skånsomt som omstændighederne tillader.

Henvendelsen til politiet bør så vidt muligt ske skriftligt, eventuelt ledsaget af et udskrift af børne- og ungeudvalgets protokol vedrørende den trufne afgørelse. Henvendelsen skal angive, hvilken bistand der ønskes, og hvorfor det anses for nødvendigt med politiets bistand til f.eks. at efterlyse eller hente barnet eller den unge. I forbindelse med en afhentning af barnet eller den unge kan det blive nødvendigt med fysisk fastholdelse, men dette bør så vidt muligt undgås og kan kun foretages af politiet. Magtanvendelsen skal afpasses efter forholdene i den enkelte situation, og den må ikke gå ud over det strengt nødvendige. Det er i det hele taget vigtigt, at politiets bistand skal være en støtte til kommunens fuldbyrdelse af afgørelsen, således at politiet kun går aktivt ind i fuldbyrdelsen, hvis situationen udvikler sig, så det er absolut påkrævet.

Fuldbyrdelse skal ske så skånsomt som muligt

186. Efter § 139, stk. 6, i barnets lov skal fuldbyrdelse af afgørelser om f.eks. anbringelse uden for hjemmet og ændret anbringelsessted uden samtykke varetage barnets eller den unges bedste og skal ske så skånsomt, som omstændighederne tillader. Det indebærer bl.a., at afhentningen af barnet eller den unge hos forældrene eller på anbringelsesstedet skal tilrettelægges og gennemføres på en måde, der er så skånsom som muligt over for barnet eller den unge, forældrene, anbringelsesstedet samt eventuelle øvrige børn og unge i familien eller på anbringelsesstedet og med størst mulig hensyntagen til barnets eller den unges integritet.

Der kan f.eks. være behov for, at forældrene, plejeforældre, bedsteforældre, kontaktpædagoger eller andre, som barnet eller den unge er tryk ved, er til stede ved afhentningen af barnet eller den unge og sammen med børne- og ungerådgiveren ledsager barnet eller den unge.

Kommunen skal forud for, at afgørelsen træffes, og når afgørelsen herefter skal fuldbyrdes, som udgangspunkt søge at inddrage barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren med henblik på så vidt muligt at opnå forståelse for afgørelsen og sikre en skånsom fuldbyrdelse.

187. Vedrører sagen fuldbyrdelse af afgørelser om ændret anbringelsessted uden samtykke kan tæt inddragelse af den nuværende plejefamilie eller børne- og ungehjem ofte bidrage til at understøtte en god og skånsom proces for barnet eller den unge. Som led i inddragelsen bør kommunen bl.a. søge at forklare baggrunden, formål og indholdet af afgørelsen. Kommunen kan også med fordel forklare, hvordan fuldbyrdelsen helt konkret forventes at forløbe. Der kan efter omstændighederne være behov for, at kommunen ad flere omgange forsøger at opnå barnets eller den unges, forældremyndighedsindehaverens og eventuelle andres frivilliges medvirken til afgørelsens fuldbyrdelse. Hvor vedholdende kommunen skal være vil altid bero på en konkret og individuel vurdering under hensyn til barnets eller den unges bedste, som uddybet nedenfor.

188. Kommunen skal så vidt muligt undgå, at det bliver nødvendigt at fuldbyrde afgørelser med de beføjelser, som følger af § 139. Det fremgår af bestemmelsen, at kommunen i særlige tilfælde kan undlade at afsøge mulighederne for at opnå forældremyndighedsindehaverens, barnets, den unges, eventuelt andre familiemedlemmers eller netværkets frivillige medvirken til afgørelsens fuldbyrdelse, hvis hensynet til barnets eller den unges bedste taler afgørende imod.

Herved skal forstås, at undladelsen alene kan ske af hensyn til barnets eller den unges bedste, og at der skal være tale om tungtvejende grunde. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der vurderes at være risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling, eksempelvis på grund af overgreb eller omsorgssvigt, og hvis barnets eller den unges øjeblikkelige behov for støtte betyder, at fuldbyrdelsen

ikke kan afvente kommunens forsøg på at opnå de pågældendes frivillige medvirken. Det kan også efter omstændighederne være tilfældet, hvis der er grund til at antage, at forældrene eller andre vil søge at hindre, at afgørelsen gennemføres, herunder f.eks. ved at rejse ud af landet med barnet eller den unge inden fuldbyrdelsen.

Bestemmelsen indebærer, at hvis der er behov for at fuldbyrde afgørelsen tvangsmæssigt, herunder med politiets bistand, fordi det trods grundigt forarbejde og tæt inddragelse af barnet, den unge, forældremyndighedsindehaveren og eventuelt andre personer i barnets eller den unges familie og netværk, ikke er muligt at opnå deres frivillige medvirken til, at afgørelsen gennemføres, skal kommunen foretage en afvejning af på den ene side hensynet til barnets eller den unges behov for støtte og på den anden side hensynet til at beskytte barnet eller den unge mod en fuldbyrdelse, som barnet eller den unge kan opleve som indgribende.

Kommunen skal som led i afvejningen vurdere, om det af hensyn til barnets eller den unges bedste er afgørende, at afgørelsen fuldbyrdes og uden (yderligere) forsinkelse, eller om det af hensyn til barnets eller den unges bedste er bedre at arbejde yderligere med barnet eller den unge og forældrene med henblik på at opnå deres forståelse for og samarbejde om afgørelsens fuldbyrdelse. Der skal ved afvejningen tages højde for barnets eller den unges alder, modenhed og eventuelle nedsatte fysiske eller psykiske funktionsevne. Er der således f.eks. tale om et barn under skolealderen, taler dette som hovedregel imod fuldbyrdelse af en afgørelse med politiets bistand, da barnet pga. sin alder må antages at have vanskeligt ved at forstå og overskue situationen og kan opleve tvangsfuldbyrdelsen som særdeles indgribende.

189. Der kan dog være situationer, hvor det af hensyn til barnets eller den unges behov er nødvendigt at gennemtvinge afgørelsen med politiets bistand, også selvom der er tale om et barn under skolealderen, hvis barnet f.eks. skal anbringes uden for hjemmet på grund af omsorgssvigt eller overgreb mod barnet begået af forældrene. Det samme gælder, hvis der er tale om børn og unge, som på grund af betydeligt nedsat psykisk funktionsevne har vanskeligt ved at forstå og overskue situationen og kan opleve tvangsfuldbyrdelsen som særdeles indgribende. Er der tale om et barn eller en ung, som skal flyttes mod sin vilje fra f.eks. en plejefamilie til et børne- og ungehjem for at modtage en meget specialiseret pædagogisk indsats, som barnet eller den unge ikke kan få under sit fortsatte ophold i plejefamilien, bør flytningen som hovedregel og altovervejende udgangspunkt alene gennemføres i dialog med barnet eller den unge, forældrene og plejefamilien og uden politiets bistand.

Kun i helt særlige tilfælde, hvor barnets eller den unges behov for ændret støtte er meget betydeligt og som udgangspunkt akut, kan der ud fra hensynet til barnets eller den unges bedste være grundlag for fuldbyrdelse af afgørelsen med politiets bistand. Bestemmelsen gælder i tillæg til §§ 2-8 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter, herunder bl.a. proportionalitetsprincippet.

Om registrering og indberetning af politiets bistand

190. Efter § 139, stk. 7, i barnets lov, skal fuldbyrdelse af en afgørelse omfattet af § 139, stk. 3, hvor politiet yder bistand til kommunen efter § 139, stk. 5, registreres og indberettes af kommunen til Ankestyrelsen.

Bestemmelsen betyder, at kommunen løbende skal registrere og indberette eventuelle sager, hvor politiet yder bistand til kommunen ved afhentning af barnet eller den unge uden retskendelse og mod behørig legitimation på et anbringelsessted med henblik på at fuldbyrde en afgørelse om ændret anbringelsessted uden samtykke efter § 98, stk. 4, i barnets lov eller efter § 24, stk. 1, jf. § 14, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Bestemmelsen gælder således kun i de tilfælde, hvor en afgørelse omfattet af § 139, stk. 3, i barnets lov, fuldbyrdes med bistand fra politiet.

191. Registreringen skal indeholde kommunens begrundelse for at anmode om politiets bistand. Barnet eller den unge skal gøres bekendt med registreringen, og barnets eller den unges oplevelse af situationen skal indgå i indberetningen til Ankestyrelsen. Registrering og indberetning sker via et elektronisk indberetningssystem. Ankestyrelsen sender flere gange årligt et brev direkte til alle kommuner med anmodning om, at sagerne indberettes. Brevet indeholder det link, der skal bruges for at kunne indberette. Der findes nærmere oplysninger herom på ast.dk.

192. Endelig fastsætter bestemmelsen, at Ankestyrelsen årligt skal udarbejde en rapport over kommunernes samlede anvendelse af bestemmelsen med politiets bistand, som oversendes til Folketinget.

Kapitel 9

Retten til advokatbistand, aktindsigt m.v.

193. I dette kapitel beskrives reglerne om retten til advokatbistand og aktindsigt m.v.

194. Det fremgår af § 140, sk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde forældremyndighedsindehaveren eller de kommende forældre og barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, gratis advokatbistand, når der træffes afgørelse efter følgende bestemmelser:

- 1) Gennemførelse af en undersøgelse efter § 23.
- 2) Gennemførelse af en lægelig undersøgelse eller behandling efter § 40.
- 3) Anbringelse uden for hjemmet efter §§ 47 eller 49.
- 4) Opretholdelse af en anbringelse efter § 50.
- 5) Anbringelse på en delvis lukket døgninstitution eller en delvis lukket afdeling på en døgninstitution efter § 61, stk. 1.
- 6) Anbringelse på en sikret døgninstitution efter § 62, stk. 1.
- 7) Anbringelse på en særligt sikret afdeling efter § 63, stk. 1 eller 2.
- 8) Videreførelse af en anbringelse efter § 67.
- 9) Ændring af anbringelsessted efter § 98, stk. 4.
- 10) Afbrydelse af forbindelsen m.v. efter § 105.
- 11) Godkendelse af en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 4.
- 12) Tilbageholdelse efter § 11, stk. 1 og 2, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.
- 13) Brev- og telefonkontrol efter § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.

195. Det fremgår af § 140, stk. 2, i barnets lov, at forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, og plejeforældrene skal have tilbud om gratis advokatbistand under en sag om flytning eller hjemtagelse fra privat familiepleje efter § 42, stk. 4.

196. Det fremgår af § 140, stk. 3, i barnets lov, at under en sag om afbrydelse af forbindelsen m.v. efter § 105 i barnets lov og en sag om brev- og telefonkontrol efter § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for

anbragte børn og unge med den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, skal denne have tilbud om gratis advokatbistand.

197. Det fremgår af § 140, stk. 4, i barnets lov, at om salær og godtgørelse for udlæg til advokater gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31.

Advokatbistand

198. § 140, stk. 1, i barnet lov, indebærer, at kommunen skal tilbyde forældremyndighedsindehaveren eller kommende forældre og barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, gratis advokatbistand i en sag om følgende indgreb uden samtykke: (1) børnefaglig undersøgelse under ophold på en institution eller indlæggelse efter § 23, (2) lægelig undersøgelse eller behandling efter § 40, (3) anbringelse efter §§ 47 eller 49, (4) opretholdelse af en anbringelse efter § 50, (5) anbringelse på en delvis lukket døgninstitution eller en delvis lukket afdeling på en døgninstitution efter § 61, stk. 1, (6) anbringelse på en sikret døgninstitution efter § 62, stk. 1, (7) anbringelse på en særligt sikret afdeling efter § 63, stk. 1 eller 2, (8) videreførelse af en anbringelse efter § 67, (9) ændring af anbringelsessted efter § 98, stk. 4, (10) afbrydelse af forbindelsen m.v. efter § 105, (10) godkendelse af en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 4, (12) tilbageholdelse efter § 11, stk. 1 og 2, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge og (13) brev- og telefonkontrol efter § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.

Tilbuddet om gratis advokatbistand omfatter den, der er part i en sag, hvor der træffes en afgørelse uden samtykke.

Gratis advokatbistand er bestemt som støtte til sagens parter i forbindelse med afgørelsen.

For en definition af kommende forældre henvises til punkt 138.

Indehavere af forældremyndigheden, som bor sammen, og som er enige, er berettigede til gratis bistand fra én advokat.

Når der er fælles forældremyndighed vil forældre ofte have fælles advokat. Der kan dog forekomme situationer, hvor forældre, til trods for at de har fælles forældremyndighed, har divergerende påstande, f.eks. i situationer, hvor der også verserer en sag om ændring af den fælles forældremyndighed. I disse sager må det konkret vurderes, om forældre, til trods for at de har fælles forældremyndighed, skal tilbydes hver sin advokat. Spørgsmålet om, hvorvidt der er grundlag for bevilling af egen advokat beror således på en konkret og individuel vurdering, hvor der indgår flere hensyn. Det forhold, at forældrene ikke bor sammen eller ikke er i et kæresteforhold, har ikke umiddelbar betydning for vurderingen.

199. Barnet eller den unge, der er over 10 år, skal have tilbudt gratis advokatbistand under en klagesag på lige fod med forældremyndighedsindehaveren, ligesom barnet eller den unge over 10 år også skal gøres bekendt med retten til aktindsigt efter forvaltningsloven og med retten til at udtale sig i børne- og ungeudvalget, inden afgørelsen træffes. Dette fremgår af § 141 i barnets lov.

Det er i retspraksis fastslået, at samme advokat - af hensyn til barnets eller den unges retssikkerhed - ikke kan repræsentere både barn og forældre. Dette gælder, uanset om forældre og barn har samme interesser (påstand – dvs. samme ønske om resultat i sagen). Dette skyldes, at der kan være en interessekonflikt, eller at der potentielt kan opstå en interessekonflikt. Det er desuden i strid med god advokatskik, at to advokater i samme firma eller i samme kontorfællesskab repræsenterer henholdsvis forældre og barn.

200. Som udgangspunkt omfatter retten til gratis advokatbistand alene situationer, hvor der er berammet et møde i børne- og ungeudvalget. I særlige tilfælde vil der dog være ret til gratis advokatbistand, selvom der ikke har været berammet et møde i børne- og ungeudvalget. Det kan f.eks. være situationer, hvor

kommunen har undladt at fastsætte samvær, og hvor afbrydelse af samvær ikke har været forelagt børne- og ungeudvalget. Her vil sagens parter alligevel have ret til at få dækket udgifterne til advokatombudsninger, som har været nødvendige for enten at få fastsat samværet eller kontakten eller få sagen forelagt børne- og ungeudvalget. Gratis advokatbistand skal i så fald ydes for perioden fra kommunen undlader at fastsætte samværet, til samværet fastsættes, eller sagen forelægges for børne- og ungeudvalget.

201. § 140 fastsætter, at der skal gives et tilbud om advokatbistand, men det vil være forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge over 10 år eller andre berettigede, der skal afgøre, om de vil tage imod tilbuddet, og hvilken advokat de ønsker at lade sig bistå af.

Kommunen kan ikke påtvinge forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge eller andre en advokat mod deres vilje. Kommunen kan imidlertid som en del af den almindelige vejledning opfordre parterne til at benytte sig af tilbuddet. Kommunen bør i den forbindelse være opmærksom på de tilfælde, hvor forældremyndighedsindehaveren eller barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, giver udtryk for ønske om at tage imod tilbuddet, men hvor den pågældende ikke selv er i stand til eller ikke selv ønsker at tage kontakt til en advokat. Kommunen bør i så fald gøre en aktiv indsats for at skaffe en advokat til den pågældende. Kommunen bør i den forbindelse være opmærksom på eventuelle særlige hensyn hos barnet eller den unge eller forældrene, herunder f.eks. på grund af en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

Hvis der er ydet en tilstrækkelig indsats for at hjælpe den pågældende til at skaffe en advokat, er det ikke ugyldighedsgrund, at parten møder uden advokat, hvis parten alligevel ønsker mødet gennemført. Men der bør foretages en konkret afvejning af, om sagen bør udsættes, når partens advokat ikke møder op.

Adgangen til advokatbistand udelukker ikke indehaveren af forældremyndigheden eller andre fra at benytte en bisidder, der kan være til støtte for den pågældende under sagen. Eventuelle udgifter til bisidder til forældremyndighedsindehaveren eller til barnet eller den unge kan ikke dækkes af kommunen.

Ankestyrelsen har tidligere fastslået følgende, der knytter sig til den dagældende servicelovs § 72.

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 184-12:

Ankestyrelsen fastslår i en konkret sag, at gratis advokatbistand bevilliges til den, der er part i en sag, hvor der ifølge servicelovens § 72, stk. 1, nr. 1-11, træffes en tvangsmæssig foranstaltning. Der ydes gratis advokatbistand til en part i sager om for eksempel anbringelse uden for hjemmet uden samtykke samt sager om afbrydelse af samvær eller brev-, mail- eller telefonforbindelse.

Gratis advokatbistand er bestemt som støtte til sagens parter i forbindelse med den tvangsmæssige foranstaltning. Bestemmelsen skal sikre, at parterne får tilstrækkelig adgang til at gøre indsigelse mod sagens faktiske og retlige omstændigheder, inden der træffes afgørelse om tvangsmæssige foranstaltninger.

Der er ikke i loven fastsat noget tidspunkt for, hvornår der skal gives et tilbud om advokatbistand, men det anses for afgørende for en advokats mulighed for at bistå under sagen, at advokaten får en rimelig tid til at sætte sig ind i sagen inden mødet i børn og unge-udvalget.

Som udgangspunkt omfatter retten til gratis advokatbistand kun situationer, hvor der er berammet møde i børn og unge-udvalget.

I særlige tilfælde er der dog ret til gratis advokatbistand, selvom der ikke har været berammet møde i børn og unge-udvalget.

Dette drejer sig om situationen, hvor kommunen har undladt at fastsætte samvær og hvor afbrydelse af samvær ikke har været forelagt børn og unge-udvalget. Her har borgeren alligevel ret til at få dækket udgifterne til advokatombudsninger, som har været nødvendige for enten at få fastsat samværet eller kontakten eller få sagen forelagt børn og unge-udvalget. Kommunens sagsbehandlingsfejl skal ikke komme borgeren til skade.

Gratis advokatbistand ydes for perioden fra kommunen undlader at fastsætte samværet til samværet fastsættes eller sagen forelægges for børn og unge-udvalget.

202. Af § 140, stk. 3, følger, at under en sag om afbrydelse af forbindelsen m.v. efter § 105 i barnets lov og en sag om brev- og telefonkontrol efter § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, som omhandler den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, skal denne forælder have tilbud om gratis advokatbistand.

203. § 140, stk. 4, i barnets lov indebærer, at dommeren i børne- og ungeudvalget skal træffe beslutning om salær og godtgørelse for udlæg til de enkelte advokater, der bistår barnet, den unge eller forældremyndighedsindehaveren i forbindelse med sager, der behandles i børne- og ungeudvalget. Ved sagens behandling i Ankestyrelsen er det forvaltningen, der skal træffe afgørelse om salær og godtgørelse. Der er mulighed for at klage over salærfastsættelsen. I tvivlstilfælde kan forvaltningen eventuelt rådføre sig med dommeren, men dommeren vil ikke være forpligtet til at yde rådgivning. For reglerne om kommunens adgang til refusion for udgifter til advokatbistand henvises til § 177 i serviceloven.

Ankestyrelsen har tidligere fastslået følgende, der knytter sig til den dagældende servicelovs §§ 71 og 72

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 184-12:

Ankestyrelsen fastslår i en konkret sag, at kommunen efter omstændighederne godt kan afslå at godtgøre udgifter, der er forbundet med, at parten engagerer en advokat, der er bosiddende uden for retskredsen. Dette betyder blandt andet, at hvis parten vælger en advokat, der har kontor uden for retskredsen må parten selv regne med at skulle betale de ekstra udgifter, der er forbundet hermed.

Kommunen kan dog ikke afslå, at parten tager en advokat uden for retskredsen.

Om parternes ret til indsigt i sagen og til at udtale sig

204. Det fremgår af § 141, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen, inden der træffes afgørelse i en sag efter § 140, skal gøre forældremyndighedsindehaveren eller de kommende forældre, og barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, bekendt med retten til efter forvaltningsloven at se sagens akter og retten til at udtale sig, inden afgørelsen træffes.

205. Det fremgår af § 141, stk. 2, i barnets lov, at § 141, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse over for de personer, der er nævnt i § 140, stk. 2 og 3, for så vidt angår de i disse bestemmelser nævnte afgørelser.

206. Efter § 141, stk. 1, påhviler det således kommunen at gøre sagens parter bekendt med retten til efter forvaltningsloven at se sagens akter og til at udtale sig om sagen, inden afgørelsen træffes, i forbindelse med de afgørelser, der er opregnet i § 140, dvs.:

- børnefaglig undersøgelse under ophold på en institution eller indlæggelse efter § 23,
- lægelig undersøgelse eller behandling efter § 40,
- anbringelse efter §§ 47 eller 49,
- opretholdelse af en anbringelse efter § 50,
- anbringelse på en delvis lukket døgninstitution eller en delvis lukket afdeling på en døgninstitution efter § 61, stk. 1,
- anbringelse på en sikret døgninstitution efter § 62, stk. 1,
- anbringelse på en særligt sikret afdeling efter § 63, stk. 1 eller 2,
- videreførelse af en anbringelse efter § 67,
- ændring af anbringelsessted efter § 98, stk. 4,
- afbrydelse af forbindelsen m.v. efter § 105,
- godkendelse af en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 4,
- tilbageholdelse efter § 11, stk. 1 og 2, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, og
- brev- og telefonkontrol efter § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.

§ 141, stk. 1, fritager ikke kommunen for at foranstalte partshøring mm., jf. forvaltningslovens regler.

Retten til aktindsigt i den enkelte sag, herunder omfanget og formen, skal afgøres efter reglerne i forvaltningsloven. Bestemmelsen er således ikke udtryk for, at der tillægges parterne en videregående adgang til aktindsigt, end hvad der følger af forvaltningsloven. Undtagelsesbestemmelserne i forvaltningsloven vedrørende aktindsigt vil således finde anvendelse.

207. § 141, stk. 2, i barnets lov fastsætter endvidere, at i sager om flytning eller hjemtagelse fra privat familiepleje efter reglerne i § 42, stk. 4, har plejeforældrene ret til efter forvaltningsloven at se sagens akter og til at udtale sig, inden afgørelsen træffes. Det påhviler kommunen efter bestemmelsen at gøre plejeforældrene bekendt med denne ret.

Bestemmelsen fastsætter desuden, at i sager, hvor der træffes afgørelse om afbrydelse af forbindelsen mv. efter § 105, stk. 3-5, eller hvor der efter § 15 i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, træffes afgørelse om kontrol med barnets eller den unges brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation, og afgørelsen vedrører en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, har den pågældende forælder på lige fod med sagens parter ret til efter forvaltningsloven at se sagens akter og til at udtale sig, inden afgørelsen træffes. Det påhviler kommunen at gøre den pågældende forælder bekendt med denne ret.

Kapitel 10

Børne- og ungeudvalgets afgørelser

208. I dette kapitel beskrives reglerne om børne- og ungeudvalgets afgørelser.

209. Det fremgår af § 142, stk. 1, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget i et møde træffer afgørelse efter følgende bestemmelser:

- 1) Gennemførelse af en undersøgelse efter § 23.
- 2) Gennemførelse af en lægelig undersøgelse eller behandling efter § 40.
- 3) Flytning eller hjemtagelse efter § 42, stk. 4.
- 4) Anbringelse uden for hjemmet efter §§ 47 eller 49.

- 5) Opretholdelse af en anbringelse efter § 50.
- 6) Anbringelse på en delvis lukket døgninstitution eller delvis lukket afdeling på en døgninstitution efter § 61, stk. 1.
- 7) Anbringelse på en sikret døgninstitution efter § 62, stk. 1.
- 8) Anbringelse på en særligt sikret afdeling efter § 63, stk. 1 eller 2.
- 9) Videreførelse af en anbringelse efter § 67.
- 10) Ændring af anbringelsessted efter § 98, stk. 4.
- 11) Afbrydelse af forbindelsen m.v. efter § 105.
- 12) Godkendelse af en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 4.
- 13) Tilbageholdelse efter § 11, stk. 1 og 2, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.
- 14) Brev- og telefonkontrol efter § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.

210. Det fremgår af § 142, stk. 2, i barnets lov, at inden børne- og ungeudvalget træffer afgørelse, skal forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge, advokaten og eventuel anden bisidder for forældremyndighedsindehaveren eller barnet eller den unge have lejlighed til at udtale sig over for børne- og ungeudvalget. Dette kan dog, for så vidt angår barnet eller den unge, undlades, hvis barnet er under 10 år, eller hvis det må antages at være til skade for barnet eller den unge.

211. Det fremgår af § 142, stk. 3, i barnets lov, at § 142, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse for den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, inden der træffes afgørelse efter § 105 i barnets lov og § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, når afgørelsen vedrører den pågældende forælder. § 142, stk. 2, i barnets lov finder tilsvarende anvendelse for plejeforældre, inden der træffes afgørelse efter § 42, stk. 4.

212. Det fremgår af § 142, stk. 4, i barnets lov, at mindst 4 ud af børne- og ungeudvalgets 5 medlemmer skal stemme for vedtagelse af en afgørelse efter §§ 23, 40, 47, 49 og 50, § 61, stk. 1, § 62, stk. 1, § 63, stk. 1 og 2, § 67, § 98, stk. 4, § 105 og § 143, stk. 4, i barnets lov og efter § 11, stk. 1 og 2, og § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge. Afgørelser efter § 42, stk. 4, træffes ved almindelig stemmeflerhed.

213. Det fremgår af § 142, stk. 5, i barnets lov, at hvis dommeren ikke er enig i børne- og ungeudvalgets afgørelse, skal dette tilføres udvalgets protokol, og meddelelsen om udvalgets afgørelse skal indeholde oplysning om dommerens afvigende opfattelse.

214. Det fremgår af § 142, stk. 6, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal underrette Ankestyrelsen, hvis børne- og ungeudvalget ikke træffer afgørelse i overensstemmelse med kommunalbestyrelsens indstilling om anbringelse uden samtykke efter § 47 eller om opretholdelse af en anbringelse efter § 67, og der ved afgørelsen ikke er enstemmighed i børne- og ungeudvalget. Er barnet eller den unge allerede anbragt, opretholdes anbringelsen under Ankestyrelsens behandling af sagen.

215. Det fremgår af § 142, stk. 7, i barnets lov, at børne- og ungeudvalgets afgørelser skal meddeles skriftligt.

Om børne- og ungeudvalgets afgørelser

216. Efter § 142, stk. 1, har børne- og ungeudvalget kompetence til at træffe afgørelse om iværksættelse af indsatser uden samtykke efter de bestemmelser, der er opregnet § 142, stk. 1, nr. 1-14. Bestemmelsen er således afgrænset til tilfælde, hvor der ikke kan opnås samtykke fra forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år.

I disse sager, skal forvaltningen udarbejde en indstilling om godkendelse af indsatserne. Forvaltningens indstilling skal være klar og entydig, således at der ikke kan opstå tvivl om, hvad der træffes beslutning om.

Børne- og ungeudvalget har alene kompetence til at tage stilling til, hvorvidt der er grundlag for uden samtykke at gennemføre de indsatser, som forvaltningen indstiller. Udvalget kan således eksempelvis ikke træffe beslutning om, at forbindelsen mellem barnet og forældrene skal afbrydes, hvis der kun foreligger en indstilling om, at samværet skal være overvåget. Børne- og ungeudvalget har heller ikke kompetence til at fastsætte vilkår i forbindelse med en afgørelse om, at barnet eller den unge skal anbringes et specifikt sted, eller at der skal iværksættes et bestemt behandlingstilbud.

217. Der kan som udgangspunkt ikke foretages alternative indstillinger, således at der eksempelvis primært indstilles til afbrydelse af samvær og sekundært til overvåget samvær under en anbringelse uden for hjemmet. Dog har Ankestyrelsen ved principmeddelelse 7-20 fastslået, at der administrativt kan foreligge to indstillinger fra forvaltningen til børne- og ungeudvalget, når der foreligger en anbringelsessag, hvor der er grundlag for at kunne træffe afgørelse om videreført anbringelse efter den dagældende § 68 a i serviceloven og om fortsat anbringelse efter den dagældende § 58 i serviceloven. Der henvises i den forbindelse til punkt 223 i denne vejledning for mere om § 142, stk. 6.

De beføjelser, der er henlagt til børne- og ungeudvalget, kan ikke varetages af andre, hverken i forvaltningen eller i andre udvalg i kommunen. Hvis afgørelsen af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kan afvente, at sagen behandles i udvalget, kan formanden eller i dennes fravær næstformanden træffe en foreløbig afgørelse efter reglerne i § 143. Forvaltningen kan således ikke iværksætte akutte indsatser uden, at formanden for børne- og ungeudvalget eller i formandens fravær næstformanden har truffet afgørelse i sagen. For mere om § 143 henvises til punkt 227 ff.

Retten til at udtale sig over for børne- og ungeudvalget

218. Forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge, advokaten og eventuel anden bisidder har ret til at udtale sig over for børne- og ungeudvalget, inden børne- og ungeudvalget træffer afgørelse, jf. § 142, stk. 2, i barnets lov.

Dette kan dog, for så vidt angår barnet eller den unge, undlades, hvis barnet er under 10 år, eller hvis det må antages at være til skade for barnet eller den unge.

Det kan eksempelvis gøre sig gældende, hvis der er tale om et meget sårbart barn eller et barn, som er meget stærkt påvirket af situationen. Det vil i den forbindelse være relevant at overveje, om barnets synspunkter i øvrigt er velbelyste i sagens fremstilling, ligesom det kan overvejes, om det er muligt at tilrettelægge børne- og ungeudvalgsmøderne på en måde, så man kan tage hensyn til barnets eller den unges særlige behov. Det bemærkes derudover, at barnet eller den unge efter § 6 i barnets lov har ret til en bisidder, som også kan udgøre en støtte for barnet.

§ 142, stk. 2, angår alene retten til at udtale sig over for børne- og ungeudvalget i forbindelse med behandlingen af en konkret sag på et møde i udvalget. Herudover vil barnet eller den unge efter § 5 i barnets lov skulle inddrages, før der træffes afgørelse om indsatser efter de i § 142, stk. 1, opregnede bestemmelser.

For mere om §§ 5 og 6 henvises til vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov (kapitel 1).

219. Det følger af § 142, stk. 3, at inden der træffes afgørelse i en sag om afbrydelse af forbindelsen m.v. efter § 105 i barnets lov eller om brev- og telefonkontrol efter § 15 i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, og afgørelsen angår den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, skal denne forælder, dennes advokat eller en bisidder have lejlighed til at udtale sig over for udvalget.

Plejeforældrene har ved sager om privat familiepleje efter § 42 i barnets lov ligeledes ret til at udtale sig, inden der træffes afgørelse om flytning eller hjemtagelse af barnet eller den unge fra den private familiepleje efter § 42, stk. 4.

§ 142, stk. 3, skal ses i sammenhæng med reglerne i § 140, stk. 3, og § 141, stk. 2, hvorefter en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, har konkrete partsbeføjelser i en sag om afbrydelse af forbindelsen m.v. efter § 105, i barnets lov, eller om brev- og telefonkontrol efter § 15 i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, når afgørelsen vedrører den pågældende forælder. Bestemmelsen skal endvidere ses i sammenhæng med § 140, stk. 2, og § 141, stk. 2, hvorefter plejeforældrene har konkrete partsbeføjelser i en sag om flytning eller hjemtagelse fra privat familiepleje efter § 42, stk. 4.

Proces i børne- og ungeudvalget (beslutningsdygtighed mm.)

220. Efter § 142, stk. 4, skal mindst fire ud af børne- og ungeudvalgets fem medlemmer stemme for vedtagelse af en afgørelse efter § 23 (børnefaglig undersøgelse uden samtykke), § 40 (lægelig undersøgelse eller behandling af psykolog eller psykoterapeut i regi af civilsamfundsorganisationer uden samtykke), § 47 (anbringelse uden samtykke), § 50 (genbehandling af anbringelse), § 61, stk. 1 (anbringelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner), § 62, stk. 1 (anbringelse på sikrede døgninstitutioner), § 63, stk. 1 og 3 (anbringelse på særligt sikrede afdelinger), § 67 (permanente anbringelser), § 98, stk. 4 (ændring af anbringelsessted), § 105 (afbrydelse mv. af samvær), og § 143, stk. 4 (foreløbige afgørelser), i barnets lov og efter § 11, stk. 1 og 2 (tilbageholdelse i forbindelse med eller under en anbringelse), og § 15, stk. 1 (kontrol med kommunikation), i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge. Afgørelser efter § 42, stk. 4, i barnets lov, om flytning eller hjemtagelse af et barn eller en ung fra privat familiepleje træffes ved almindelig stemmeflerhed.

Børne- og ungeudvalget er kun beslutningsdygtigt, hvis mindst fire af udvalgets medlemmer (inkl. dommeren og en pædagogisk-psykologisk sagkyndig) er til stede, og vedtagelse af beslutningen kræver, at mindst fire medlemmer stemmer for beslutningen.

221. Efter § 142, stk. 4, kræver en afgørelse om anbringelse uden samtykke efter § 47 eller om opretholdelse af en anbringelse efter § 67, at mindst fire ud af fem af børne- og ungeudvalgets medlemmer stemmer for vedtagelse af afgørelsen. Hvis dette ikke er tilfældet, kan afgørelsen ikke iværksættes. Det betyder konkret, at børne- og ungeudvalget i disse tilfælde træffer en beslutning, der går imod forvaltningens faglige vurdering af forholdene i sagen og indstilling til udvalget.

222. Ved en afgørelse efter § 42, stk. 4, vedrørende flytning eller hjemtagelse fra privat familiepleje, er udvalget beslutningsdygtigt, når tre af udvalgets medlemmer, herunder dommeren og en pædagogiskpsykologisk sagkyndig og et medlem valgt af kommunalbestyrelsens medlemmer er til stede, jf. § 142, stk. 4, 2. pkt. Afgørelsen kan i disse tilfælde træffes ved almindelig stemmeflerhed, dvs. at et flertal af de fremmødte vil skulle stemme for beslutningen.

223. Hvis dommeren har en anden opfattelse af sagen end udvalgets øvrige medlemmer, skal meddelelsen om udvalgets afgørelse til parten eller parterne i sagen indeholde oplysning om dommerens afvigende opfattelse, jf. § 142, stk. 5.

224. Ankestyrelsen skal efter § 142, stk. 6, altid underrettes, når der ikke er enighed i børne- og ungeudvalget, og en anbringelse uden samtykke dermed ikke igangsættes efter § 47 eller opretholdes efter § 67. Bestemmelsen betyder, at Ankestyrelsen får mulighed for at foretage en uvildig vurdering af børne- og ungeudvalgets afgørelse og således vurdere grundlaget for anbringelsen i disse sager. Det vil sige, at Ankestyrelsen vil kunne beslutte at tage sagen op af egen drift, hvis Ankestyrelsen vurderer, at der er grundlag herfor. Der henvises i den forbindelse til beskrivelsen af § 151 i punkt 285 ff.

225. Efter § 142, stk. 6, tilfalder pligten til at underrette Ankestyrelsen kommunen. Begrundelsen for dette er, at det er kommunen, der jf. § 139, stk. 1, er ansvarlig for at fuldbyrde en afgørelse truffet af børne- og ungeudvalget.

Ankestyrelsens behandling af underretningen efter § 142, stk. 6, svarer til Ankestyrelsens behandling af underretninger i øvrigt. Det vil sige, at Ankestyrelsen kan beslutte at tage sagen op af egen drift, hvis Ankestyrelsen vurderer, at der er grundlag herfor. Der henvises i den forbindelse til vejledningens punkt 291.

Hvis barnet eller den unge allerede er anbragt uden for hjemmet, bliver anbringelsen opretholdt under Ankestyrelsens behandling af sagen, uanset at børne- og ungeudvalget ikke har truffet afgørelse om at opretholde anbringelsen, jf. § 142, stk. 6, 2. pkt.

Hensynet er at sikre, at barnet eller den unge ikke bliver hjemgivet til forældrene, før Ankestyrelsen har taget stilling til, om der er grundlag for at tage sagen op af egen drift. Kommunen skal imidlertid i alle tilfælde være opmærksom på, om der kan være forhold i sagen, der betyder, at det ikke er i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste, at anbringelsen opretholdes. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er mistanke om vold eller overgreb m.v. på anbringelsesstedet. I så fald skal kommunen tage stilling til, om det eksempelvis vil være til barnets eller den unges bedste at flytte barnet eller den unge til et andet anbringelsessted, mens Ankestyrelsen behandler sagen.

226. Det følger af § 142, stk. 7, at børne- og ungeudvalgets afgørelser skal meddeles skriftligt.

Der skal gives meddelelse om den trufne afgørelse snarest muligt. Ved afgørelser om anbringelse uden samtykke efter § 47 skal meddelelsen omfatte formålet med anbringelsen, den forventede varighed og den fastsatte genbehandlingsfrist efter § 50, samt meddelelse om, at en eventuel anke vil medføre udsættelse af, hvornår sagen skal behandles igen, jf. § 50, stk. 3, 1. pkt. Børne- og ungeudvalgets afgørelser skal desuden efter forvaltningslovens regler indeholde en begrundelse for afgørelsen samt klagevejledning, der lever op til kravene i forvaltningslovens § 25.

Foreløbige afgørelser

227. Det fremgår af § 143, stk. 1, i barnets lov, at formanden eller i dennes fravær næstformanden for børne- og ungeudvalget kan træffe foreløbige afgørelser efter §§ 23 og 40, § 42, stk. 4, § 47, § 61, stk. 1, § 62, stk. 1 og 3, § 63, stk. 1 og 2, § 67, § 98, stk. 4, og § 105 i barnets lov og efter § 11, stk. 1 og 2, og § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, som af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kan afvente, at sagen behandles i børne- og ungeudvalget.

228. Det fremgår af § 143, stk. 2, i barnets lov, at formanden eller i dennes fravær næstformanden for børne- og ungeudvalget i sager om et barn eller en ung, der er pålagt en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller er i et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, kan træffe foreløbige afgørelser efter § 40, § 42, stk. 4, og §§ 67 eller 105 i barnets lov, efter § 11, stk. 2, og § 15 i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge og efter § 14, stk. 2-4, § 15, stk. 1, § 16, stk. 1, § 17, stk. 1, § 18, stk. 1 og 2, § 24, stk. 1, og § 32, stk. 1 og 2, i lov om

bekæmpelse af ungdomskriminalitet, som af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kan afvente sagens behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet.

229. Det fremgår af § 143, stk. 3, i barnets lov, at forældremyndighedsindehaveren og eventuelle andre parter, jf. § 140, inden 24 timer efter iværksættelsen af en foreløbig afgørelse skal have skriftlig meddelelse om afgørelsen. Meddelelsen skal tillige indeholde oplysning om retten til vederlagsfri advokatbistand.

230. Det fremgår af § 143, stk. 4, i barnets lov, at en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 1 og 2, snarest muligt og senest inden syv dage efter iværksættelsen af afgørelsen skal forelægges børne- og ungeudvalget til godkendelse, uanset om foranstaltningen er ophørt.

231. Det fremgår af § 143, stk. 5, i barnets lov, at en afgørelse, der er godkendt efter § 143, stk. 4, har gyldighed i én måned. En afgørelse efter § 23 i barnets lov eller efter § 32 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet har gyldighed, indtil undersøgelsen er afsluttet, dog højst to måneder regnet fra den foreløbige afgørelse efter § 143, stk. 1 eller 2. En afgørelse efter § 42, stk. 4, har gyldighed, indtil der træffes en ny afgørelse om flytning eller hjemtagelse.

232. Det fremgår af § 143, stk. 6, i barnets lov, at direktøren for Ankestyrelsen har samme beføjelser som formanden for børne- og ungeudvalget, jf. § 143, stk. 1-3, og kan pålægge kommunalbestyrelsen at gennemføre afgørelsen. Den foreløbige afgørelse har gyldighed i én måned, jf. dog de frister, der er nævnt i § 143, stk. 5, 2. og 3. pkt. Direktøren kan undtagelsesvis bestemme, at den foreløbige afgørelse skal godkendes af Ankestyrelsen inden for den frist, der er nævnt i § 143, stk. 4.

233. Det fremgår af § 143, stk. 7, i barnets lov, at træffer børne- og ungeudvalget eller, når et barn eller en ung er pålagt en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller er i et forbedringsforløb efter §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, Ungdomskriminalitetsnævnet ikke inden én måned afgørelse i overensstemmelse med direktørens foreløbige afgørelse, jf. § 143, stk. 6, i barnets lov, skal børne- og ungeudvalget eller Ungdomskriminalitetsnævnet umiddelbart orientere Ankestyrelsen herom. Børne- og ungeudvalgets eller Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse har ikke virkning, før direktøren snarest muligt og senest 10 dage efter afgørelsen har taget stilling til, om afgørelsen skal have virkning. Træffer direktøren afgørelse om, at børne- og ungeudvalgets eller Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse ikke skal have virkning, træffer Ankestyrelsen afgørelse efter § 151, stk. 3, senest otte uger efter børne- og ungeudvalgets eller Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse. Ankestyrelsens afgørelse efter § 143, stk. 7, 3. pkt., træffes dog efter §§ 40 og 100 i barnets lov og efter § 14, stk. 2-4, og § 32, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, når sagen vedrører et barn eller en ung, der er pålagt en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller er i et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

234. Det fremgår af § 143, stk. 8, i barnets lov, at formanden eller i dennes fravær næstformanden for børne- og ungeudvalget, jf. § 143, stk. 1 og 2, eller direktøren for Ankestyrelsen, jf. § 143, stk. 6, straks skal orientere Ungdomskriminalitetsnævnet om en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 1 og 2, der vedrører et barn eller en ung, der er pålagt en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller er i et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

235. Med § 143, stk. 1, i barnets lov kan formanden for børne- og ungeudvalget, eller næstformanden i formandens fravær, træffe foreløbige afgørelser efter en række konkrete bestemmelser i barnets lov. Det drejer sig om: Gennemførelse af undersøgelse efter § 23, lægelig undersøgelse og behandling efter § 40, forbud mod flytning og hjemtagning fra privat familiepleje, jf. § 42, stk. 4, anbringelse uden for hjemmet, jf. § 47, anbringelse på delvist lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner, jf. § 61, stk. 1, anbringelse på sikrede døgninstitutioner, jf. § 62, stk. 2 og 3, anbringelse

på særligt sikrede afdelinger, jf. § 63, stk. 1 og 3, videreførelse af en anbringelse, jf. § 67, ændring af anbringelsessted uden samtykke, jf. § 98, stk. 4, samt afbrydelse af forbindelsen m.v., jf. § 105.

Formanden for børne- og ungeudvalget, eller næstformanden i formandens fravær, har endvidere hjemmel til at træffe foreløbige afgørelser om tilbageholdelse på et anbringelsessted efter § 11, stk. 1 og 2, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, og brevkontrol m.v. efter § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.

Det er en betingelse for, at der kan træffes en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 1, at der skal være et akut opstået behov for en bestemt indsats. Det er afgørende, at sagen ikke kan afvente mødebehandling i børne- og ungeudvalget. Der skal foretages en konkret vurdering i hver enkelt sag, og afgørelsen skal ske under hensyntagen til barnets eller den unges bedste.

I overensstemmelse med betingelserne for at træffe afgørelse uden samtykke i øvrigt er det desuden en betingelse, at forvaltningen forud for den foreløbige afgørelse skal have forsøgt at indhente samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år til den påtænkte indsats.

Med bestemmelsen fastsættes det endvidere, at forvaltningen ikke kan iværksætte akutte indsatser uden, at formanden for børne- og ungeudvalget eller i dennes fravær næstformanden har truffet afgørelse i sagen. I akutte tilfælde, hvor formanden eller næstformanden for udvalget ikke kan træffes, kan henvises til reglerne i § 143, stk. 6, som uddybes i punkt 241 nedenfor.

Forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge over 10 år samt andre parter i sagen har adgang til at klage over foreløbige afgørelser. For at undgå at sagen behandles flere steder samtidig, er det imidlertid i § 146 fastsat, at en klage over en foreløbig afgørelse ikke kan behandles i Ankestyrelsen, så længe der verserer en sag om anbringelse efter § 47 i barnets lov ved børne- og ungeudvalget. Det betyder, at sagen ikke kan behandles, før der er truffet endelig afgørelse om anbringelse uden for hjemmet af børne- og ungeudvalget, eller barnet eller den unge er blevet hjemgivet.

236. Efter § 143, stk. 2, i barnets lov, kan formanden eller i dennes fravær næstformanden for børne- og ungeudvalget i sager om et barn eller en ung, der er pålagt en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller er i et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, træffe foreløbige afgørelser om lægelig undersøgelse og behandling efter § 40, forbud mod flytning og hjemtagning fra privat familiepleje, jf. § 42, stk. 4, videreførelse af en anbringelse, jf. § 67 samt afbrydelse af forbindelsen m.v., jf. § 105, som af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kan afvente sagens behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet.

Formanden eller i dennes fravær næstformanden for børne- og ungeudvalget kan endvidere efter § 143, stk. 2, træffe foreløbige afgørelser om tilbageholdelse og om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation efter henholdsvis § 11 eller § 15 i lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge.

Endelig kan formanden eller i dennes fravær næstformanden for børne- og ungeudvalget træffe afgørelse efter en række bestemmelser i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Det drejer sig om anbringelse som led i et forbedringsforløb, jf. § 14, stk. 2-4, anbringelse efter § 14 på en delvis lukket døgninstitution eller delvis lukket afdeling på en døgninstitution, jf. § 15, stk. 1, anbringelse efter § 14 på en sikret døgninstitution, jf. § 16, stk. 1, anbringelse efter § 14 på en særligt sikret afdeling, jf. § 17, stk. 1, tilbageholdelse i forbindelse med en anbringelse efter § 14, jf. § 18, stk. 1 og 2, ændret anbringelsessted, jf. § 24, stk. 1, samt gennemførelse af en ungefaglig undersøgelse uden samtykke, jf. § 32, stk. 1 og 2, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Bestemmelsen finder anvendelse i tilfælde, hvor situationen er sådan, at der er behov for øjeblikkelig indgriben, f.eks. i tilfælde af akut omsorgssvigt. Det akutte behov kan således også være til stede i denne type sager, hvor det vurderes, at barnets eller den unges situation betyder, at sagen ikke kan afvente Ungdomskriminalitetsnævnets behandling, og der derfor skal træffes en foreløbig afgørelse. Der gælder de samme betingelser for en afgørelse efter § 143, stk. 2, i barnets lov som efter § 143, stk. 1.

237. Det er således en betingelse for en afgørelse efter § 143, stk. 2, at der skal være et akut opstået behov for en foreløbig afgørelse om en bestemt indsats. Det er afgørende, at sagen ikke kan afvente en mødebehandling i Ungdomskriminalitetsnævnet. Der skal foretages en konkret vurdering i hver enkelt sag, og afgørelsen skal ske under hensyntagen til barnets eller den unges bedste. I overensstemmelse med betingelserne for at træffe afgørelse uden samtykke i øvrigt er det desuden en betingelse, at forvaltningen forud for den foreløbige afgørelse skal have forsøgt at indhente samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år til den påtænkte indsats.

Forvaltningen kan ikke iværksætte akutte indsatser uden, at formanden for børne- og ungeudvalget eller dennes stedfortræder har truffet afgørelse i sagen. Det er således alene børne- og ungeudvalgets formand, eller i dennes fravær næstformanden, der har kompetence til at træffe en foreløbig afgørelse efter bestemmelsen.

238. Kommunen skal være opmærksom på, at forældremyndighedsindehaveren og eventuelle andre parter i sagen, skal have en skriftlig meddelelse om afgørelsen inden 24 timer efter, at der er iværksat en foreløbig afgørelse, jf. § 143, stk. 3. Meddelelsen skal indeholde oplysninger om retten til gratis advokatbistand.

Godkendelse af en foreløbig afgørelse

239. § 143, stk. 4, understreger, at en formandsafgørelse efter § 143, stk. 1 og 2, alene er en foreløbig afgørelse. Bestemmelsen fastsætter derfor, at formandens eller næstformandens afgørelse efter § 143, stk. 1 og 2, snarest muligt og senest inden syv dage efter, at afgørelsen er truffet, skal forelægges børne- og ungeudvalget til godkendelse. Det gælder uanset om indsatsen måtte være ophørt. Syv dages fristen for forelæggelsen for børne- og ungeudvalget skal regnes fra iværksættelsen af afgørelsen. Ved beregningen af syv dages fristen skal dagen for iværksættelsen samt lørdage, søndage og helligdage medregnes. Hvis børne- og ungeudvalget ikke har taget stilling til den foreløbige afgørelse inden syv dage, vil afgørelsen bortfalde. Syv dages fristen er ufravigelig, uanset om forældremyndighedsindehaveren eller andre parter ikke kan deltage på mødet i børne- og ungeudvalget, da der er tale om et tilbud og ikke en pligt til at deltage.

Godkendelsen af den foreløbige afgørelse efter bestemmelsen drejer sig alene om den foreløbige afgørelse, som formanden eller næstformanden har truffet. Derfor vil bedømmelsen af gyldigheden af afgørelsen kun ske med udgangspunkt i det beslutningsgrundlag, som kommunen har forelagt formanden eller næstformanden, når formanden eller næstformanden for børne- og ungeudvalget har truffet sin afgørelse. Der skal således ikke på dette tidspunkt tages stilling til, om der er grundlag for efterfølgende at træffe afgørelse om eksempelvis barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet. Hvis kommunen har sagen klar til den endelige afgørelse ved godkendelsesmødet i børne- og ungeudvalget, kan børne- og ungeudvalget imidlertid behandle denne indstilling, efter indstillingen om godkendelse er behandlet. Man skal dog være opmærksom på, at procedurereglerne også skal være fulgt i forhold til behandlingen af den endelige afgørelse.

Ved godkendelsen skal udvalget tage stilling til, om betingelserne for den pågældende indsats var opfyldt på afgørelsestidspunktet, og om indsatsen af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kunne afvente, at der blev holdt et møde i børne- og ungeudvalget. Formanden eller næstformanden er

ikke inhabil som medlem af børne- og ungeudvalget, selv om pågældende har truffet den foreløbige afgørelse.

Hvis børne- og ungeudvalget ikke godkender en foreløbig afgørelse om anbringelse uden for hjemmet af et barn eller en ung, foreligger der ikke længere hjemmel til en anbringelse. Kommunen kan i disse tilfælde derfor ikke træffe afgørelse om hjemgivelse og kan ikke fastsætte en hjemgivelsesperiode. Kommunens bør i sådanne tilfælde sikre, at barnet eller den unge uden unødigt forsinkelse bringes tilbage til forældremyndighedsindehaveren.

240. § 143, stk. 5, fastsætter, at en foreløbig afgørelse, der er godkendt efter § 143, stk. 4, som udgangspunkt har gyldighed i én måned. Der er dog en række undtagelser herfra, som beskrevet nedenfor. Bestemmelsen indebærer, at en indsats, der er iværksat på baggrund af en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 1 og 2, skal ophøre, medmindre børne- og ungeudvalget i mellemtiden træffer afgørelse om at opretholde indsatsen.

Fristen skal beregnes fra afgørelsen om børne- og ungeudvalgets godkendelse af den foreløbige afgørelse, jf. § 143, stk. 4.

I tilfælde, hvor indsatsen ophører inden udløbet af månedsfristen, er der ikke krav om fornyet forelæggelse for børne- og ungeudvalget, da formålet med en fornyet forelæggelse er at tage stilling til, om der fortsat skal være indsatser uden samtykke. Selvom indsatsen er ophørt, inden syv dages fristen er udløbet, skal børne- og ungeudvalget alligevel godkende den foreløbige afgørelse, jf. § 143, stk. 4.

Der er to undtagelser fra bestemmelsen om gyldighedsperioden på en måned for en foreløbig afgørelse.

Den første undtagelse er, hvis der er truffet afgørelse om undersøgelse af barnet eller den unge efter § 23 i barnets lov eller efter § 32 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. I disse tilfælde skal afgørelsen ikke forelægges udvalget inden en måned, da afgørelsen om en undersøgelse efter § 23 i barnets lov eller § 32 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, er gyldig, indtil undersøgelsen er afsluttet, dog højst to måneder. Dette følger af § 143, stk. 5, 2. pkt., i barnets lov. I disse tilfælde skal to måneders fristen beregnes fra formandens afgørelse efter § 143, stk. 1 og 2.

Den anden undtagelse er, hvis der træffes en foreløbig afgørelse om, at et barn eller en ung ikke må flyttes eller hjemtages fra en privat familiepleje, jf. § 42, stk. 4. I disse tilfælde ændrer den foreløbige afgørelse ikke på det forhold, at der er tale om et privat plejeforhold, som er foranstaltet af forældremyndighedsindehaveren selv. Afgørelsen har derfor gyldighed, indtil der træffes en ny afgørelse om flytning eller hjemtagelse, eller kommunen vælger at træffe afgørelse om indsatser efter kapitel 5 i barnets lov. Dette følger af § 143, stk. 5, 3. pkt.

241. Direktøren for Ankestyrelsen eller den, der af direktøren for Ankestyrelsen er bemyndiget hertil, har, jf. § 143, stk. 6, samme adgang som formanden for børne- og ungeudvalget til at træffe en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 1 og 2, og kan således pålægge kommunen at gennemføre afgørelsen.

Direktørens foreløbige afgørelse har som udgangspunkt gyldighed i en måned, jf. dog de undtagelser, der er nævnt i § 143, stk. 5, og afgørelsen skal ikke godkendes. Direktøren kan dog undtagelsesvis bestemme, at den foreløbige afgørelse skal godkendes af Ankestyrelsen snarest muligt og senest inden syv dage efter iværksættelsen af afgørelsen, jf. fristen efter § 143, stk. 4, uanset at indsatsen eventuelt er ophørt.

Reglerne efter § 143, stk. 3 og 5, om meddelelse til forældremyndighedsindehaver og eventuelle andre parter om gyldighedsperiode, finder tilsvarende anvendelse i situationer, hvor direktøren træffer en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 6.

Betingelserne for, at Ankestyrelsen kan træffe en sådan foreløbig afgørelse, er de samme, som når formanden for børne- og ungeudvalget træffer en foreløbig afgørelse, dog med den undtagelse at Ankestyrelsens foreløbige afgørelse ikke skal godkendes syv dage efter af børne- og ungeudvalget. Det indebærer således også, at bestemmelsen finder anvendelse i tilfælde, hvor sagen af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov for støtte ikke kan afvente, at sagen behandles i børne- og ungeudvalget eller Ungdomskriminalitetsnævnet. Bestemmelsen finder således anvendelse i tilfælde, hvor situationen er sådan, at der er behov for øjeblikkelig indgriben, f.eks. i tilfælde af akut omsorgssvigt. Se punkt 235-238 i denne vejledning.

242. § 143, stk. 7, retter sig mod de tilfælde, hvor direktøren for Ankestyrelsen har truffet en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 6, og hvor børne- og ungeudvalget eller Ungdomskriminalitetsnævnet ikke inden en måned træffer afgørelse i fuld overensstemmelse med direktørens foreløbige afgørelse. Bestemmelsen fastsætter, at i disse tilfælde vil børne- og ungeudvalget straks orientere Ankestyrelsen herom.

Børne- og ungeudvalgets eller Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse om ikke at træffe afgørelse i overensstemmelse med direktørens foreløbige afgørelse har i disse tilfælde ikke virkning, før direktøren snarest muligt og senest inden ti dage efter afgørelsen har taget stilling til, om afgørelsen alligevel skal have virkning. Formålet hermed er at sikre barnet eller den unge mod at blive flyttet frem og tilbage, hvor der er uenighed, således at der sikres kontinuitet i barnets eller den unges anbringelsesforløb.

Hvis direktøren træffer afgørelse om, at børne- og ungeudvalgets eller Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse om ikke at iværksætte indsatser ikke skal have virkning, skal Ankestyrelsen træffe afgørelse efter reglerne i § 151 om Ankestyrelsens beføjelser til at tage sager op og træffe afgørelse, uden at der er indgivet klage (Ankestyrelsens egendriftsbeføjelser). Dette skal ske senest otte uger fra børne- og ungeudvalgets afgørelse. Herved vil Ankestyrelsen træffe en endelig afgørelse, som det påhviler kommunen at gennemføre.

Hvis direktøren ikke finder grundlag for, at sagen behandles efter Ankestyrelsens egendriftsbeføjelse, jf. § 151, kan børne- og ungeudvalgets eller Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse iværksættes umiddelbart herefter. For mere om § 151 henvises til kapitel 12 i denne vejledning.

Efter bestemmelsen vil orienteringspligten påhvile Ungdomskriminalitetsnævnet i sager om et barn eller en ung, der er pålagt en straksreaktion eller er i et forbedringsforløb efter §§ 12-14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, og hvor der træffes afgørelse efter § 143, stk. 6, i barnets lov. Det vil i praksis indebære, at kommunen, når den bliver bekendt med direktøren for Ankestyrelsens foreløbige afgørelse, skal forelægge sagen for Ungdomskriminalitetsnævnet med henblik på, at nævnet kan træffe afgørelse i overensstemmelse med direktørens afgørelse.

243. Det følger af § 143, stk. 8, i barnets lov, at formanden eller i dennes fravær næstformanden for børne- og ungeudvalget, jf. § 143, stk. 1 og 2, eller direktøren for Ankestyrelsen, jf. § 143, stk. 6, straks skal orientere Ungdomskriminalitetsnævnet om en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 1 og 2, der vedrører et barn eller en ung, der er pålagt en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller er i et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at Ungdomskriminalitetsnævnet er opmærksom på de konkrete afgørelser i forhold til børn og unge, som allerede efter Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse er pålagt en straksreaktion eller er i et forbedringsforløb, med henblik på at nævnet kan træffe afgørelse i overensstemmelse med den foreløbige afgørelse, der er truffet af børne- og ungeudvalgets formand eller næstformand, jf. § 143, stk. 1 og 2, i barnets lov eller af direktøren for Ankestyrelsen, jf. § 143, stk. 6.

Kapitel 11

Klage til Ankestyrelsen

244. I dette kapitel beskrives reglerne om klageadgangen til Ankestyrelsen, herunder de forskellige klagemuligheder, som den part, afgørelsen vedrører, kan benytte sig af. Det beskrives samtidig, hvilke afgørelser der kan indbringes for henholdsvis Ankestyrelsen og domstolene. I kapitlet beskrives også Ankestyrelsens egendriftskompetence.

Generelt om klageadgang

245. Afgørelser, som ikke giver parten fuldt ud medhold, skal efter forvaltningslovens § 25 være ledsaget af en vejledning om klageadgang.

Klagesystemet på børne- og ungeområdet er grundlæggende bygget op omkring to forskellige ankeinstanser: Ankestyrelsen og domstolene. Om de almindelige klageregler, herunder om klagefrister, genvurdering af sagen m.v., henvises til kapitel 10 i retssikkerhedsloven.

Klage til Ankestyrelsen over afgørelser truffet af kommunalbestyrelsen

246. Det fremgår af § 144, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsens afgørelser efter barnets lov kan indbringes for Ankestyrelsen efter reglerne i retssikkerhedsloven, medmindre andet er fastsat i barnets lov eller i retssikkerhedsloven. Det er som udgangspunkt forældremyndighedsindehaveren og den personkreds, der fremgår af §§ 145-148 i barnets lov, der er klageberettigede, for så vidt angår de anførte afgørelser i §§ 145-148. Klageberettigede er endvidere kommende forældre, for så vidt angår afgørelser efter § 24, § 32, stk. 5, § 46, stk. 4, og § 49, netværksplejefamilier, for så vidt angår afgørelser efter § 59, stk. 3, og plejeforældre, for så vidt angår afgørelser efter § 42, stk. 4.

Netværksplejefamilier er klageberettigede for afgørelser efter § 59, stk. 3, det vil sige afgørelser om netværksplejefamiliens dækning af øvrige og ekstraordinære omkostninger og om dækning af tabt arbejdsfortjeneste. Plejeforældre er klageberettigede for afgørelser efter § 42, stk. 4, om flytning eller hjemtagelse af et barn eller en ung fra privat familiepleje.

247. § 144, stk. 1, skal ses i sammenhæng med de almindelige klageregler, herunder om klagefrister, genvurdering af sager m.v. Der henvises til kapitel 10 i retssikkerhedsloven og vejledning om lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (retssikkerhedsvejledningen).

Processen for at klage følger af kapitel 10 i retssikkerhedsloven. Det indebærer bl.a., at klagen skal indgives til kommunen, der skal genvurdere sin afgørelse og sende klagen videre til Ankestyrelsen inden for fire uger, hvis kommunen ikke giver parten fuldt ud medhold ved genvurderingen.

Ankestyrelsen har mulighed for at afvise, stadfæste, hjemvise, ophæve eller ændre en kommunal afgørelse, der er klaget over efter denne bestemmelse. Der henvises i den forbindelse til kapitel 9 i retssikkerhedsloven.

Bestemmelsen i § 144, stk. 1, skal ses i sammenhæng med § 3 i barnets lov, som fastsætter, at barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, udøver partsbeføjelser i de sager, der er fastsat i bestemmelsen, medmindre andet er fastsat i de enkelte bestemmelser.

§ 144, stk. 1, 3. pkt., indebærer, at kommende forældre er klageberettigede, når der træffes afgørelser over for kommende forældre efter § 24 om undersøgelse af de kommende forældres forhold, § 32, stk. 5, om støttende indsatser til de kommende forældre, § 46, stk. 4, om anbringelse med samtykke og § 49 om anbringelse uden samtykke af et ufødt barn efter fødslen.

Bestemmelsen indebærer dermed, at kommende forældre er klageberettigede i forhold til afgørelser om indsatser, der træffes inden barnet er født.

Barnets eller den unges mulighed for at klage til Ankestyrelsen

248. Det fremgår af § 145, stk. 1, i barnets lov, at barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, kan indbringe følgende afgørelser for Ankestyrelsen efter reglerne i retssikkerhedsloven:

- 1) Indsatser efter § 32, stk. 1.
- 2) Børne- og ungepålæg efter § 39.
- 3) Anbringelse uden for hjemmet efter § 46.
- 4) Valg af anbringelsessted efter § 52, stk. 1.
- 5) Behandling, uddannelse og ændring af anbringelsessted m.v. efter § 97, stk. 2.
- 6) Hjemgivelse og hjemgivelsesperiode efter § 100, stk. 1.
- 7) Samvær og kontakt efter § 104, stk. 2-4.
- 8) Ungestøtte efter §§ 114 og 116 eller opretholdt anbringelse efter § 120, der træffes i medfør af § 111 eller § 112, stk. 3, inden den unge fylder 18 år.

Kommunen skal støtte barnet eller den unge i at udnytte deres klagemuligheder. Hvis et barn eller en ung retter henvendelse til en børne- og ungerådgiver eller andre i kommunen, fordi barnet eller den unge ønsker at klage over eksempelvis kommunens valg af det konkrete anbringelsessted eller over en afgørelse om ændring af anbringelsessted m.v., skal denne person sørge for at videregive klagen til rette sted i kommunen eller støtte barnet eller den unge i at tage kontakt til den rette.

249. Det fremgår af § 145, stk. 2, i barnets lov, at i det omfang afgørelsen efter § 145, stk. 1, nr. 5 og 7, angår den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, kan afgørelsen af denne indbringes for Ankestyrelsen.

§ 145, stk. 2, kan eksempelvis finde anvendelse i tilfælde, hvor kommunen efter § 104 træffer afgørelse om at begrænse omfanget af samværet mellem barnet eller den unge og en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 140, stk. 2 og 3, § 141, stk. 2.

250. Det fremgår af § 145, stk. 3, i barnets lov, at afgørelser i sager om bisidder til børn og unge efter § 6 af barnet eller den unge kan indbringes for Ankestyrelsen efter reglerne i retssikkerhedsloven.

251. § 145, stk. 3, indebærer, at afgørelser vedrørende bisidder kan indbringes for Ankestyrelsen uanset barnets eller den unges alder.

Hvis en børne- og ungerådgiver, en pædagog eller andre fagpersoner omkring barnet bliver klar over, at barnet eller den unge ønsker at klage over afslaget på at medtage den pågældende person som bisidder, skal vedkommende hjælpe barnet eller den unge med at viderebringe klagen til den rette myndighed.

252. Det fremgår af § 145, stk. 4, at beslutninger efter § 48, stk. 2, 2. pkt., kan indbringes af barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, for Ankestyrelsen efter reglerne i retssikkerhedsloven.

§ 145, stk. 4, indebærer, at barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, kan klage til Ankestyrelsen efter reglerne i retssikkerhedsloven, hvis der på baggrund af en anmodning om en anbringelse efter § 48, stk. 1, hverken træffes afgørelse om en støttende indsats efter § 32, stk. 1, eller om anbringelse uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47.

I disse sager kan Ankestyrelsen således tage stilling til barnets eller den unges behov for støtte, og herunder for anbringelse uden for hjemmet.

Barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, vil efter reglerne i §§ 145, stk. 1, eller § 146 ligeledes kunne klage over en afgørelse om anbringelse uden for hjemmet eller en støttende indsats, hvis barnet eller den unge er uenig i den afgørelse, der er truffet.

Derudover bemærkes, at kommunalbestyrelsen efter § 5, stk. 3, har pligt til at inddrage barnet eller den unge, inden der træffes beslutninger eller afgørelser om barnets eller den unges forhold. Det vil bl.a. være relevant i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen beslutter, at en anmodning fra barnet eller den unge om en anbringelse uden for hjemmet ikke imødekommes, og hvor kommunalbestyrelsen således bør orientere barnet om, hvordan barnets anmodning er håndteret, og hvilke hensyn, der ligger bag.

Klage til Ankestyrelsen over afgørelser truffet af børne- og ungeudvalget

253. Det fremgår af § 146, stk. 1, i barnets lov, at afgørelser truffet af børne- og ungeudvalget, jf. § 142, kan indbringes for Ankestyrelsen, inden fire uger efter at klageren har fået meddelelse om afgørelsen. En klage over en afgørelse efter § 143, stk. 4, kan dog ikke behandles af Ankestyrelsen, så længe der verserer en sag om anbringelse efter § 47 for børne- og ungeudvalget.

254. Det fremgår af § 146, stk. 2, i barnets lov, at børne- og ungeudvalgets afgørelser kan indbringes for Ankestyrelsen af forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge, der er fyldt 10 år. Afgørelser efter § 105 i barnets lov og efter § 15, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, der angår den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, kan tillige af denne indbringes for Ankestyrelsen. Endvidere kan plejeforældrene indbringe afgørelser efter § 42, stk. 4, i barnets lov, for Ankestyrelsen.

255. Det fremgår af § 146, stk. 3, i barnets lov, at indbringelse af en afgørelse for Ankestyrelsen ikke hindrer iværksættelse af afgørelsen. Dog kan Ankestyrelsens direktør under ganske særlige omstændigheder bestemme, at en afgørelse ikke må iværksættes, før Ankestyrelsen har truffet afgørelse i sagen.

256. Det fremgår af § 146, stk. 4, i barnets lov, at ved behandlingen i Ankestyrelsen finder §§ 140 og 141 og § 142, stk. 2 og 3, tilsvarende anvendelse. Dette gælder også, når Ankestyrelsen af egen drift tager en sag om støtte til børn og unge op, jf. § 151, og Ankestyrelsen i den forbindelse vurderer, at det ikke kan udelukkes, at behandlingen af sagen kan resultere i, at Ankestyrelsen træffer afgørelse efter § 151, stk. 3.

257. Det fremgår af § 146, stk. 5, i barnets lov, at i forbindelse med behandlingen af en sag i Ankestyrelsen har forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, ret til at få dækket udgifter til transport til møder i Ankestyrelsen.

Afgørelser, der kan indbringes for Ankestyrelsen

258. § 146, stk. 1, indeholder en opstilling af de konkrete afgørelser, der træffes af børne- og ungeudvalget, og som kan indbringes for Ankestyrelsen. Det drejer sig bl.a. om afgørelser om gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse under ophold på institution eller indlæggelse på et sygehus efter § 23, om anbringelse uden samtykke efter § 47 og om ændring af anbringelsessted uden samtykke efter § 98, stk. 4.

Ankestyrelsen skal behandle en klage efter bestemmelsen efter reglerne i retssikkerhedsloven. Ankestyrelsen foretager efter § 69, stk. 2, fuld efterprøvelse af børne- og ungeudvalgets afgørelser, dvs. at Ankestyrelsen også prøver skønnet.

Sagens parter skal oplyses om klagemuligheder og klagefrist i forbindelse med børne- og ungeudvalgets afgørelser, jf. reglerne i retssikkerhedsloven.

Efter § 146, stk. 2, i barnets lov, er forældremyndighedsindehaver og barnet eller den unge over 10 år berettiget til at indbringe en sag til Ankestyrelsen, hvor børne- og ungeudvalget har truffet afgørelse. Klagadgangen gælder også for barnet eller den unge, hvor barnet først fylder 10 år efter afgørelsen er truffet, men inden udløbet af ankefristen.

Begrundelsen for barnets eller den unges selvstændige adgang til at indbringe en sag for Ankestyrelsen er, at der kan være situationer, hvor barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren har modsatrettede interesser, og hvor det derfor kan være et problem, at forældrene skal varetage både egne og barnets eller den unges interesser. Derfor har barnet eller den unge over 10 år ret til at udøve egne partsbeføjelser som selvstændig part i egen sag.

For børn og unge under 10 år kan en sag alene indbringes for Ankestyrelsen af forældremyndighedsindehaverne, og det påhviler da indehaverne af forældremyndigheden at varetage barnets eller den unges interesser i forbindelse med klage.

Hensynet med § 146, stk. 2, er således først og fremmest, at i sager om særlig støtte til børn og unge kan det ofte være tilfældet, at forældrene enten ikke er i stand til at varetage barnets eller den unges tarv, eller at forældrene og barnet eller den unge har modsatrettede interesser i forhold til hvilke indsatser, der bedst kan gavne barnet eller den unge. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor forældrene ønsker barnet hjemme, til trods for at det er bedst for barnet at blive anbragt. Det kan påvirke den endelige afgørelse om indsats på en måde, der ikke altid er til gavn for barnet.

259. Det følger af § 146, stk. 3, at hvis børne- og ungeudvalget eksempelvis træffer afgørelse om anbringelse uden samtykke, og denne afgørelse påklages af forældremyndighedsindehaveren eller barnet eller den unge over 10 år, skal anbringelsen som hovedregel iværksættes, uagtet at sagen er indbragt for Ankestyrelsen.

Klagen kan dog under ganske særlige omstændigheder tillægges opsættende virkning. Det er Ankestyrelsens direktør, der træffer afgørelse om at tillægge en klage opsættende virkning, hvilket betyder, at den trufne afgørelse ikke må iværksættes, før Ankestyrelsen har truffet afgørelse i sagen. Det kan f.eks. være relevant i tilfælde, hvor børne- og ungeudvalget har truffet afgørelse om ændring af anbringelsessted uden samtykke, og hvor barnet eller den unge over 10 år har klaget over afgørelsen. I sådanne tilfælde kan Ankestyrelsen vurdere, at det vil være bedst for barnet eller den unge at blive boende på sit nuværende anbringelsessted, mens sagen behandles i Ankestyrelsen, for at undgå unødige skift for barnet eller den unge.

Formålet med bestemmelsen er således at beskytte barnets tarv. Når en klage ikke kan tillægges opsættende virkning, er det begrundet i, at en klage ikke må forhindre, at barnet eller den unge får den rette hjælp og støtte. Når det under ganske særlige omstændigheder kan besluttes, at klagen skal have opsættende virkning, skal det begrundes i, at det er det bedste for barnet eller den unge under hensyntagen til barnets eller den unges tarv og behov for støtte.

Ret til advokatbistand, indsigt i sagen mm.

260. § 146, stk. 4, medfører, at parterne i sagen har ret til gratis advokatbistand i overensstemmelse med reglerne i § 140, ligesom kommunen efter reglerne i § 141 har pligt til at gøre parterne bekendt med retten til efter forvaltningslovens regler at se sagens akter og til at udtale sig, inden afgørelsen træffes. Derudover har parterne, samt parternes advokat eller eventuelt anden bisidder, ret til at udtale sig i overensstemmelse med reglerne i § 142, stk. 2 og 3.

Med § 146, stk. 4, fastsættes desuden, at det samme gør sig gældende, når Ankestyrelsen af egen drift tager en sag om støtte til børn og unge op efter reglerne i § 151, og Ankestyrelsen i den forbindelse vurderer, at det ikke kan udelukkes, at behandlingen af sagen kan resultere i, at Ankestyrelsen selv træffer afgørelse efter § 151, stk. 3.

Bestemmelsen har til formål at fastslå, at sagens parter har samme ret til advokatbistand, ret til orientering om aktindsigt samt samme udtaleret, ved Ankestyrelsens behandling af sagen, som de har ved behandlingen af sagen i børne- og ungeudvalget.

Bestemmelsen fastslår, at forpligtelsen til at tilbyde forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 10 år, gratis advokatbistand m.v. i forbindelse med, at Ankestyrelsen tager en sag op af egen drift, foreligger, når Ankestyrelsen vurderer, at det ikke kan udelukkes, at behandlingen af sagen kan resultere i, at Ankestyrelsen træffer afgørelse om en indsats uden samtykke.

Med bestemmelsen fastsættes samtidig, at Ankestyrelsen skal foretage en vurdering af, om sagen kan ende med en afgørelse om en indsats uden samtykke. Hvis dette som udgangspunkt kan udelukkes, f.eks. fordi det er forældrene selv, der har bedt Ankestyrelsen tage sagen op, fordi forældrene ikke mener, at kommunen har gjort tilstrækkeligt, eller hvor der i øvrigt ikke er noget, der tyder på, at forældrene ikke er villige til at samarbejde, behandles sagen uden advokatbistand. Hvis det imod forventning skulle ske, at Ankestyrelsen i sådanne tilfælde ender med at behandle sagen efter § 151, skal der indkaldes til et nyt ankemøde, hvor sagens parter har ret til gratis advokatbistand m.v.

261. Det følger af § 146, stk. 5, at forældremyndighedsindehaver og barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, har ret til at få dækket udgifter til transport til møder i Ankestyrelsen i forbindelse med behandlingen af en sag. Ydelsen vil ikke være transgbestemt, dvs. at det ikke afhænger af, om f.eks. forældrene selv har råd at betale udgiften. Det vil være forældrenes og barnets eller den unges handlekommune, der skal dække transportudgifterne til sådanne møder efter bestemmelsen.

Domstolsprøvelse

262. Det fremgår af § 147, stk. 1, i barnets lov, at Ankestyrelsens afgørelser efter § 146 og § 151, stk. 3, ved henvendelse til Ankestyrelsen, inden 4 uger efter at klageren har fået meddelelse om afgørelsen, kan kræves forelagt for retten.

263. Det fremgår af § 147, stk. 2, i barnets lov, at hvis Ankestyrelsens afgørelse er stadfæstet ved dom, kan fornyet prøvelse for retten kun kræves, hvis sagen på ny har været forelagt Ankestyrelsen til afgørelse.

264. Efter grundloven vil domstolene kunne påkende ethvert spørgsmål om forvaltningens grænser. Det er ikke en almindelig betingelse for indbringelse af forvaltningens afgørelser for domstolene, at borge- ren forinden har udnyttet sine muligheder for at påklage afgørelsen til en anden administrativ myndig- hed. Retten har dog mulighed for at udsætte en sag, når dette findes hensigtsmæssigt. Det kan f.eks. ske med henblik på at afvente udfaldet af en administrativ afgørelse i Ankestyrelsen, der kan få indflydelse på sagens udfald.

265. Det følger af § 147, stk. 2, at hvis Ankestyrelsens afgørelse er stadfæstet ved dom, kan fornyet prøvelse for retten kun kræves, hvis sagen på ny har været forelagt Ankestyrelsen til afgørelse, dvs. at den administrative rekurs skal være udnyttet. Der er således ikke mulighed for at få foretaget fornyet domstolsprøvelse på uændret grundlag.

Byrettens dom kan ikke ankes til landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. reglerne i retsplejeloven. Der henvises i den forbindelse til § 149 og vejledningens punkt 276-277 nedenfor.

Der henvises endvidere til retsplejelovens regler om frister for indbringelse af sager for retten m.v.

266. Det fremgår af § 148, stk. 1, i barnets lov, at byretten tiltrædes i sager, jf. § 147, stk. 1, under hovedforhandlingen af et retsmedlem, der er sagkyndig i børneforsorg, og et retsmedlem, der er sagkyndig i børne- eller ungdomspsykiatri eller i psykologi.

267. Det fremgår af § 148, stk. 2, i barnets lov, at sagerne behandles efter retsplejelovens regler om borgerlige sager, herunder kapitel 43 a om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse med de ændringer, der er angivet i dette kapitel.

268. Det fremgår af § 148, stk. 3, i barnets lov, at som parter anses forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, uanset om den pågældende har krævet afgørelsen forelagt for retten.

269. Det fremgår af § 148, stk. 4, i barnets lov, at retten kan bestemme, at retsmøderne skal foregå for lukkede døre.

270. Det fremgår af § 148, stk. 5, i barnets lov, at ved offentlig gengivelse af forhandlingerne i retten eller af dommen må der ikke uden rettens tilladelse ske offentliggørelse af navn, stilling eller bopæl for nogen af de under sagen nævnte personer eller på anden måde offentliggørelse af de pågældendes identitet. Overtrædelse af forbuddet straffes med bøde.

271. Det fremgår af § 148, stk. 6, i barnets lov, at ved afgivelse af dissens angives dommernes navne ikke.

272. Begrundelsen for, at § 148, stk. 1, giver adgang til enten at vælge et retsmedlem, der er sagkyndig i børne- eller ungdomspsykiatri eller i psykologi, er, at det må anses for en fordel, at den kreds, af hvilken de sagkyndige medlemmer tages, herved bliver større. På denne måde kan det bl.a. lettere undgås, at de pågældende gennem deres arbejde ved psykiatriske afdelinger og klinikker m.v. har beskæftiget sig med den enkelte sag, inden den bringes for retten.

I forhold til sagkyndige i børne- og ungdomspsykiatri eller psykologi lægges der vægt på den enkeltes praktiske erfaring med udsatte børn og unge, herunder at der er tale om autoriserede psykologer eller psykologer, der har specialiseret sig i børne- og ungeområdet.

I forhold til udpegning af børnesagkyndige dommere inden for børneforsorg stilles der ikke specifikke krav om pædagogisk uddannelse. Der forudsættes dog relevant uddannelse på børneområdet samt praktisk erfaring med specialområdet for udsatte børn og unge og/eller børn og unge med en funktionsnedsættelse.

Det kan ofte være ønskeligt, at pædagogisk uddannede udpeges til dette hverv, men personer med erfaringer fra praktisk pædagogisk arbejde eller andet arbejde inden for børne- og ungeområdet kan også være relevant, hvorfor der ikke stilles specifikke krav om pædagogisk uddannelse. Andre faggrupper med relevant faglig uddannelse og/eller efteruddannelse kan efter en konkret vurdering eksempelvis være folkeskolelærere, socialrådgivere eller sundhedsplejersker, som har praktisk erfaring inden for specialområdet udsatte børn og unge.

273. Det følger af § 148, stk. 3, at såvel indehaveren af forældremyndigheden som barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, vil være parter i sagen. Dette gælder også i de tilfælde, hvor den pågældende ikke selv har krævet sagen forelagt for retten.

Ankestyrelsen er, hvis afgørelsen indbringes for retten, ligeledes part i sagen, jf. retsplejelovens § 470, stk. 1.

I det omfang, der er tillagt plejeforældre og den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, en klageret efter barnets lov, er disse endvidere part i sagen i det omfang, de har indbragt sagen for retten.

Da det antages, at parter, der optræder på egen hånd, har ret til at overvære retsmøderne, uanset bestemmelsen i retsplejelovens § 32, stk. 1, har barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, i kraft af sin partsstatus ret til at overvære retsmøderne.

274. Med § 148, stk. 4, kan retten bestemme, at retsmøderne skal foregå for lukkede døre.

Der henvises til retsplejelovens § 29, hvorefter retten kan bestemme, at et retsmøde skal holdes for lukkede døre, når særlige forhold gør sig gældende.

Det kan f.eks. være tilfælde, når hensynet til ro og orden i retslokalet kræver det, eller når sagens behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse. Det følger endvidere af retsplejelovens § 29, stk. 2, at i borgerlige sager kan der efter anmodning fra parterne træffes bestemmelse om dørlukning, hvis det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen, og ingen afgørende offentlig interesse strider herimod.

275. Med § 148, stk. 6 fastsættes det, at i tilfælde af dissens, vil der ikke gives oplysning om dommernes navne. Dette er forudsat, at der kan gives oplysning om dissens. Der kan være en vis vejledning i at få oplyst om eventuel dissens, uanset at dommernes navne ikke vil kunne angives.

Der er tale om en fravigelse af det almindelige udgangspunkt som fastsat i retsplejelovens § 218, stk. 3, 1. pkt., hvoraf det fremgår, at i borgerlige sager skal domme og kendelser, der ikke er afsagt af en enkelt dommer, indeholde oplysninger om de forskellige meninger under afstemningen vedrørende såvel resultatet som begrundelsen med angivelse af de pågældende retsmedlemmers navne.

276. Det fremgår af § 149 i barnets lov, at byrettens afgørelse ikke kan indbringes for landsretten. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til at anke, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler herfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden fire uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden et år efter afsigelsen.

277. Vurderingen af, om der foreligger særlige grunde, skal bero på en konkret vurdering af den enkelte sag, men det forudsættes bl.a. at kunne omfatte tilfælde, hvor byrettens afgørelse vurderes at være (åbenbart) forkert, eller hvor der i øvrigt er grund til at tro, at afgørelsen vil blive ændret af landsretten.

Vedr. beskikkelse af børnesagkyndige

278. Det fremgår af § 150, stk. 1, i barnets lov, at de sagkyndige, der er nævnt i § 148, beskikkes af Domstolsstyrelsen efter forhandling med social- og boligministeren. Domstolsstyrelsen fastsætter deres antal og træffer bestemmelse om vederlag og rejsegodtgørelse. De beskikkede skal være myndige, må ikke være under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7 og skal være uberygtede og vederhæftige.

279. Det fremgår af § 150, stk. 2, i barnets lov, at beskikkelse gælder for fire år. En sagkyndig afgår ved udgangen af den måned, i hvilken den pågældende fylder 70 år.

280. Det fremgår af § 150, stk. 3, i barnets lov, at ingen, der opfylder betingelserne i § 150, stk. 1, kan afslå at modtage beskikkelse, medmindre den pågældende er over 65 år eller har anden rimelig fritagelsesgrund.

281. Det fremgår af § 150, stk. 4, i barnets lov, at udtagelsen for den enkelte sag blandt de beskikkede sagkyndige foretages af retsformanden. Ingen kan udtages, som efter §§ 60 og 61 i retsplejeloven ville være udelukket fra at handle som dommer i sagen.

282. Begreberne "uberygtet" og "vederhæftig" i § 150, stk. 1, i barnets lov, er en terminologi, der stammer fra de tidligere sociale love. Begrebet "uberygtet" er endvidere anvendt i retsplejelovens § 69 i relation til nævninge og domsmænd, uden at begrebet er nærmere defineret.

Med begreberne forstås, at den sagkyndige skal være pålidelig, troværdig, uangribelig og ubelastet. Det vil sige, at vedkommende må f.eks. ikke have begået handlinger, der i almindeligt omdømme gør pågældende uværdig til at bestride hvervet som sagkyndig ved domstolene. Der er derudover tale om kvaliteter, som pågældende må forventes at besidde for at kunne varetage vedkommendes virke, herunder som psykolog, da kravene er formuleret i forbindelse med en faglig beskikkelse. Eventuelle sager vedrørende vedkommendes professionelle virke må derfor skulle vægtes betydeligt tungere i vurderingen, end sager vedrørendes vedkommendes private forhold.

Der kan således ikke opstilles klare kriterier for, eller nedre grænse for, hvornår en beskikket sagkyndig opfylder kravene om at være vederhæftig og uberygtet, men der vil skulle være tale om en individuel, konkret og samlet vurdering af den pågældende.

283. § 150, stk. 4, i barnets lov, indebærer, at kompetencen til at udtage sagkyndige dommere for den enkelte sag er placeret hos retsformanden. Dette er i overensstemmelse med den almindelige regel om udtagning af sagkyndige dommere i retsplejelovens § 94, og det er antaget i praksis, at § 150, stk. 4, 1. pkt., i barnets lov ikke vil være til hinder for, at landsretspræsidenten kan bemyndige retsformanden til at udtage sagkyndige dommere for den enkelte sag.

Kapitel 12

Ankestyrelsens beføjelser uden at der er indgivet klage

284. I dette kapitel beskrives reglerne om Ankestyrelsens egendriftskompetence.

285. Det fremgår af § 151, stk. 1, i barnets lov, at Ankestyrelsen af egen drift kan tage sager om støtte efter barnets lov til børn og unge op, når det må antages, at en kommunalbestyrelse i en konkret sag ikke har foretaget de fornødne sagsbehandlingsskridt eller ikke har truffet de fornødne afgørelser i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste, jf. dog § 151, stk. 5 og 6. Ankestyrelsen kan pålægge kommunalbestyrelsen at foretage de fornødne sagsbehandlingsskridt eller at træffe de fornødne afgørelser efter kapitel 3-7 og 9-12 i barnets lov.

286. Det fremgår af § 151, stk. 2, i barnets lov, at Ankestyrelsen kan træffe foreløbige afgørelser om indsatser efter § 32, § 35, stk. 4 og 5, og § 46, hvis der er behov herfor, og kommunalbestyrelsen undlader at iværksætte disse i fornødent omfang.

287. Det fremgår af § 151, stk. 3, i barnets lov, at Ankestyrelsen kan træffe afgørelse efter §§ 23, 40, 47, 61-63, 67, 104 og 105.

288. Det fremgår af § 151, stk. 4, i barnets lov, at Ankestyrelsen kan pålægge kommunalbestyrelsen at gennemføre en afgørelse efter § 151, stk. 1-3, og kan bestemme, at afgørelsen skal gennemføres inden for en nærmere angivet tidsfrist, når det må anses for nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges bedste.

289. Det fremgår af § 151, stk. 5, i barnets lov, at Ankestyrelsen ikke kan træffe afgørelse efter § 151, stk. 1 og 3, i sager om et barn eller en ung, der er pålagt en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller er i et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. I sådanne sager kan Ankestyrelsen træffe afgørelse om at pålægge kommunalbestyrelsen at forelægge sagen for Ungdomskriminalitetsnævnet. Ankestyrelsen skal orientere Ungdomskriminalitetsnævnet om sådanne afgørelser.

290. Det fremgår af § 151, stk. 6, i barnets lov, at Ankestyrelsen ikke kan træffe en foreløbig afgørelse efter §§ 46 eller 47 i barnets lov, når afgørelsen vedrører et barn eller en ung i et forbedringsforløb efter §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Ankestyrelsen skal orientere Ungdomskriminalitetsnævnet om sådanne tilfælde og om afgørelser efter § 151, stk. 2, når afgørelsen vedrører et barn eller en ung, der er i et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Ankestyrelsens egendriftskompetence

291. Med § 151, stk. 1, i barnets lov, har Ankestyrelsen mulighed for at gå ind i alle sager vedrørende støtte efter kapitel 3-7 og 9-12 i barnets lov, hvor kommunen ikke har foretaget eller truffet de i loven foreskrevne fornødne sagsbehandlingsskridt eller afgørelser, eller hvor de foretagne sagsskridt og truffede afgørelser ikke er foretaget eller truffet i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste.

Oftest vil anledningen til at tage en sag op være en henvendelse fra andre myndigheder, et sygehus eller pårørende til barnet eller den unge, men også henvendelser fra et barn eller en ung eller omtale af en sag i medierne kan give anledning til, at en sag tages op efter bestemmelsen. Ankestyrelsen skal konkret vurdere, om henvendelsen giver grundlag for at tage sagen op efter § 151.

I visse tilfælde vil der desuden foreligge en konkret pligt til at underrette Ankestyrelsen. Det gælder f.eks. i tilfælde, hvor børne- og ungeudvalget ikke træffer afgørelse i overensstemmelse med kommunens indstilling om opretholdelse eller iværksættelse af en anbringelse uden samtykke, og hvor der ved afgørelsen ikke er enighed i børne- og ungeudvalget herom, jf. § 142, stk. 6. Det gælder også i tilfælde, hvor børne- og ungeudvalget i forbindelse med behandlingen af en sag om anbringelse uden samtykke finder, at kommunens begrundelse for ikke at anbringe én eller flere søskende til det pågældende barn giver anledning til bekymring, jf. § 51, stk. 4. I dette tilfælde skal Ankestyrelsen konkret vurdere, om der er grundlag for at tage sagen op af egen drift.

292. Ankestyrelsen kan gå ind i alle sager, hvor kommunen ikke har foretaget eller truffet de i loven foreskrevne fornødne sagsbehandlingsskridt eller afgørelser i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste. Det kan eksempelvis omfatte de formelle sagsbehandlingsskridt som f.eks. inddragelse af barnet eller den unge, jf. § 5, der har til formål at bidrage til sagsoplysningen, og indsatser efter § 32.

Ankestyrelsens mulighed for at gå ind i sagerne af egen drift gælder både i tilfælde, hvor det lovpligtige sagsbehandlingsskridt slet ikke er foretaget, eller afgørelse ikke er truffet, og i de tilfælde, hvor sagsbehandlingsskridtet er foretaget, eller afgørelsen er truffet, men hvor de ikke lever op til lovens krav. Det kan f.eks. være, hvor den børnefaglige undersøgelse er mangelfuld, hvor der ikke er sammenhæng mellem undersøgelsen eller afdækningen og den valgte indsats efter § 32, eller hvor en afgørelse om eksempelvis samvær mellem barnet eller den unge og forældre eller netværk ikke er truffet under fornøden hensyntagen til barnets eller den unges bedste.

Som reaktion på kommunens manglende overholdelse af loven kan Ankestyrelsen pålægge kommunen at foretage de fornødne sagsbehandlingsskridt eller at træffe de fornødne afgørelser.

Ankestyrelsens kompetence til at træffe afgørelse af egen drift er afskåret, når afgørelsen vedrører et barn eller en ung, der er pålagt en straksreaktion, jf. § 12 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, eller er i et forbedringsforløb efter §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Der henvises i den forbindelse til § 151, stk. 5 og 6, i barnets lov, og vejledningens punkt 298 herom. Dette skal ses i lyset af, at Ungdomskriminalitetsnævnet i en række sager har overtaget kompetencen og pligten til at reagere, hvis kommunen ikke gør det fornødne.

293. Ankestyrelsen kan efter § 151, stk. 2, reagere i sager, hvor kommunen f.eks. har truffet afgørelse om en indsats efter § 32, men hvor Ankestyrelsen vurderer, at denne ikke er dækkende i forhold til at imødekomme barnets eller den unges behov. I disse tilfælde kan Ankestyrelsen pålægge kommunen at træffe en ny afgørelse, jf. § 151, stk. 1, eller Ankestyrelsen kan selv træffe en foreløbig afgørelse, jf. § 151, stk. 2. Ankestyrelsen kan imidlertid ikke tage stilling til det konkrete metodevalg i forbindelse med en indsats eller kommunens valg af det konkrete anbringelsessted, forudsat at kommunens valg modsvarer barnets eller den unges behov.

Med bestemmelsen kan Ankestyrelsen f.eks. træffe en foreløbig afgørelse om familiebehandling eller anbringelse. Det vil dog kræve, at parterne giver samtykke hertil.

Ankestyrelsens direktør kan desuden træffe foreløbig afgørelse og pålægge kommunen at gennemføre afgørelsen efter § 143, stk. 6. Der henvises til punkt 241 for nærmere herom.

294. § 151, stk. 3, indebærer, at Ankestyrelsen selv kan træffe visse afgørelser uden samtykke efter barnets lov, herunder bl.a. om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke, når betingelserne herfor er opfyldt. Ankestyrelsen kan således selv træffe afgørelse efter § 23 (undersøgelse under ophold på institution m.v.), § 40 (lægelig undersøgelse og behandling uden samtykke), § 47 (anbringelse uden samtykke), § 61 (anbringelse på delvist lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner), § 62 (anbringelse på sikrede døgninstitutioner), § 63 (anbringelse på særligt sikrede afdelinger), § 67 (permanent anbringelse), og §§ 104 og 105 (samvær og kontakt).

Det betyder, at Ankestyrelsen af egen drift eksempelvis kan træffe afgørelse efter § 104, stk. 2, om omfanget og udøvelsen af samvær og kontakt mellem barnet eller den unge og forældre eller netværk og kan fastsætte nærmere vilkår for samværet og kontakten. Ankestyrelsen har også adgang til at træffe afgørelse om samvær mellem barnet eller den unge og f.eks. en tidligere plejefamilie, som barnet eller den unge er knyttet til, og som derfor må betragtes som en del af barnets eller den unges netværk.

Ved afgørelse om fastsættelse af samvær efter § 104 er udgangspunktet altid, at kommunen, som alt andet lige har det bedste kendskab til barnet eller den unge eller familien, er nærmest til at træffe afgørelse, og der skal således være tale om særlige omstændigheder, før det vil være relevant, at Ankestyrelsen selv træffer afgørelse herom af egen drift frem for at pålægge kommunen at træffe de nødvendige afgørelser.

295. En afgørelse efter § 151, stk. 3, kan f.eks. være relevant i en situation, hvor kommunen i en længere periode har undladt at sørge for, at barnets eller den unges forbindelse med f.eks. forældre, bedsteforældre, søskende eller en tidligere plejefamilie, som barnet er nært knyttet til, holdes ved lige, og hvor dette ikke er begrundet i hensynet til at beskytte barnets eller den unges sundhed eller udvikling eller beskytte barnet eller den unge mod overgreb. Her vil hensynet til barnets eller den unges bedste, herunder hensynet til barnets eller den unges mulighed for at bevare nære relationer til deres netværke, tale for, at

Ankestyrelsen selv træffer afgørelse om omfang og udøvelse af samvær eller støttet samvær, hvis dette vurderes nødvendigt, så sagen ikke forsinkes yderligere.

Hvor længe kommunen skal have undladt at sørge for, at forbindelsen holdes ved lige, før Ankestyrelsen selv bør træffe afgørelse frem for at pålægge kommunen at foretage de fornødne sagsbehandlingskridt eller træffe de fornødne afgørelser, beror på en konkret og individuel vurdering i det enkelte tilfælde. Ved vurderingen heraf skal bl.a. lægges vægt på barnets eller den unges tilknytning til den eller de pågældende, som samværet vedrører, og/eller barnets eller den unges behov og mulighed for fremadrettet at skabe og bevare nære relationer til vedkommende.

Ankestyrelsen kan desuden efter bestemmelsen med samtykke fra forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at samværet mellem forældrene og barnet eller den unge skal støttes ved, at der en tredje person til stede (støttet samvær), jf. § 104, stk. 3.

Det kan efter omstændighederne f.eks. være relevant i en situation, hvor kommunen har tilrettelagt eller fastsat samvær med forældrene, men hvor samværet inden for de fastsatte rammer og vilkår ikke er til barnets eller den unges bedste, fordi forældrene har behov for råd, hjælp og vejledning under samværet med barnet eller den unge med henblik på at forbedre relationen mellem barnet eller den unge og forældrene, uden at der dog er risiko for barnets eller den unges sikkerhed ved samværet. Hvis behovet for at justere rammerne for samvær vurderes at være hastende af hensyn til barnets eller den unges bedste, vil det efter omstændighederne kunne tale for, at Ankestyrelsen selv træffer afgørelse, så sagen ikke skal afvente, at kommunen træffer de fornødne afgørelser efter pålæg fra Ankestyrelsen.

296. § 151, stk. 3, betyder endvidere, at Ankestyrelsen kan træffe afgørelse om overvåget eller afbrudt samvær efter § 105 i barnets lov, når betingelserne herfor er opfyldt, også selvom sagen ikke er så hastende, at der er grundlag for en foreløbig afgørelse efter § 143, stk. 6.

Det kan f.eks. være tilfældet ved behandlingen af en sag, som Ankestyrelsen har rejst af egen drift, eller en klagesag om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet uden samtykke, hvor Ankestyrelsen vurderer, at det af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling er nødvendigt at træffe afgørelse om, at samvær mellem barnet eller den unge og forældrene for en periode skal afbrydes eller være overvåget.

Ankestyrelsen kan pålægge kommunen at gennemføre de afgørelser, som Ankestyrelsen træffer efter bestemmelsen. Ankestyrelsen kan desuden bestemme, at afgørelserne skal gennemføres inden for en nærmere angivet tidsfrist, når det må anses for nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges bedste, jf. § 151, stk. 4.

297. Muligheden for at fastsætte en frist efter § 151, stk. 4, vil eksempelvis kunne anvendes i sager, hvor Ankestyrelsen har en formodning om, at barnet muligvis er akut truet, og der derfor er behov for at foretage en undersøgelse af barnets behov inden for en nærmere afgrænset frist. Fristen skal fastsættes ud fra en konkret vurdering af den enkelte sag afhængig af, hvad pålægget omhandler, og hvor akut barnets situation vurderes at være.

298. Ankestyrelsen kan efter § 151, stk. 5, ikke anvende sin egendriftskompetence efter § 151, stk. 1 og 3, hvis barnet eller den unge er i et forbedringsforløb. Hvis Ankestyrelsen bliver opmærksom på, at der burde reageres i en sag, hvor barnet eller den unge er i et forbedringsforløb, skal Ankestyrelsen i stedet underrette Ungdomskriminalitetsnævnet. Ungdomskriminalitetsnævnet kan herefter - ligesom Ankestyrelsen - pålægge kommunen at foretage de fornødne sagsskridt inden for en nærmere angivet tidsfrist eller træffe en ny afgørelse, som kommunen herefter er forpligtet til at fuldbyrde.

Mulighed for at underrette Ankestyrelsen

299. Det fremgår af § 152, stk. 1, i barnets lov, at borgere, fagpersoner eller andre, der har grund til at antage, at kommunalbestyrelsen ikke har foretaget eller truffet de i loven foreskrevne fornødne sagsbehandlingsskridt eller afgørelser i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste, kan underrette Ankestyrelsen. Ankestyrelsen vurderer herefter, om der er grundlag for at tage sagen op efter § 151, stk. 1 (dvs. efter Ankestyrelsens egendriftskompetence).

300. Der er ikke nogen begrænsninger med hensyn til, hvem der kan rette henvendelse til Ankestyrelsen og gøre opmærksom på en sag, som kan være relevant for Ankestyrelsen at tage op af egen drift.

Bestemmelsen indebærer en mulighed for enhver til at underrette Ankestyrelsen. Der vil således ikke være tale om en underretningsforpligtelse.

301. Der påhviler imidlertid kommunen en pligt til at underrette Ankestyrelsen i en række konkrete tilfælde. Det drejer sig for det første om tilfælde, hvor børne- og ungeudvalget ikke træffer afgørelse i overensstemmelse med kommunalbestyrelsens indstilling om opretholdelse eller iværksættelse af en anbringelse uden samtykke, og hvor der ved afgørelsen ikke er enighed i børne- og ungeudvalget herom. I sådanne tilfælde skal kommunalbestyrelsen, jf. § 142, stk. 6, underrette Ankestyrelsen. For det andet i tilfælde, hvor børne- og ungeudvalget i forbindelse med behandlingen af en sag om anbringelse uden samtykke finder, at kommunens begrundelse for ikke at anbringe én eller flere søskende til det pågældende barn giver anledning til bekymring. Her følger det af § 51, stk. 4, at børne- og ungeudvalget skal underrette Ankestyrelsen.

I begge de nævnte tilfælde skal Ankestyrelsen behandle underretningen som enhver anden underretning efter § 152, og Ankestyrelsen skal således på baggrund af underretningen vurdere, om der er grundlag til at tage sagen op efter § 151, stk. 1.

For underretninger efter § 142, stk. 6, gælder det, at hvis barnet eller den unge allerede er anbragt uden for hjemmet, skal anbringelsen opretholdes under Ankestyrelsens behandling af sagen. Der henvises til vejledningens punkt 224 for mere herom.

Ankestyrelsens behandling af anmodning om "second opinion"

302. Det fremgår af § 153, stk. 1, i barnets lov, at ved Ankestyrelsens behandling af en anmodning efter § 98, stk. 3, eller § 101 i barnets lov finder § 68, stk. 1, § 70 og § 72, stk. 7, i retssikkerhedsloven tilsvarende anvendelse. Ankestyrelsen behandler sagen efter § 52 a, stk. 1, i retssikkerhedsloven. Ankestyrelsens afgørelse efter § 98, stk. 3, og § 101 kan gå ud på, at sagen ikke giver Ankestyrelsen anledning til at foretage sig yderligere eller hjemvisning eller ophævelse af den afgørelse, der er anmodet om en vurdering af.

303. § 153, stk. 1, betyder, at § 68, stk. 1, § 70 og § 72, stk. 7, i retssikkerhedsloven finder anvendelse ved Ankestyrelsens behandling af en anmodning efter § 98, stk. 3, fra en plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie om Ankestyrelsens vurdering ("second opinion") af en afgørelse om ændring af anbringelsessted eller en anmodning efter § 101 om vurdering af en afgørelse om hjemgivelse.

§ 153 skal således ses i sammenhæng med § 98, stk. 3, hvorefter det følger, at når kommunen efter § 97, stk. 2, træffer afgørelse om ændring af anbringelsessted for et barn under 10 år, kan barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie anmode Ankestyrelsen om en vurdering af afgørelsen.

Bestemmelsen skal desuden ses i sammenhæng med § 101, hvorefter barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie kan anmode Ankestyrelsen om en vurdering af kommunens afgørelse efter § 100, stk. 1, om hjemgivelse for et barn under 10 år.

Sagen skal behandles administrativt i Ankestyrelsen i lighed med Ankestyrelsens indledningsvise behandling af underretninger, jf. § 151. Det indebærer, at Ankestyrelsen kan foretage en prøvelse af sagen baseret på de oplysninger, som foreligger ved kommunens afgørelse.

Afgørelse om ændret anbringelsessted for børn og unge kan træffes af kommunen, hvis forældremyndighedsindehaver og barnet, der er fyldt 12 år samtykker, eller af børne- og ungeudvalget uden samtykke, hvis der er grundlag herfor.

304. I sager, hvor forældrene samtykker til flytningen eller til hjemgivelsen, og barnet er under 10 år og dermed er for lille til selv at kunne udøve partsbeføjelser, kan plejeforældre, venskabsfamilie eller støtteperson på barnets vegne bede om at få afgørelsen forelagt for Ankestyrelsen til en uvildig vurdering i form af en "second opinion".

I sager, hvor barnet eller den unge er over 10 år og dermed selvstændigt kan udøve partsbeføjelser jf. § 3, kan plejeforældre, venskabsfamilie eller støtteperson ikke bede om en "second opinion", idet barnet eller den unge her selvstændigt kan klage over en sådan afgørelse og herigennem få prøvet afgørelsen. Det samme gælder, hvis forældremyndighedsindehaveren klager over en afgørelse. Påklages en afgørelse af sagens parter, er plejeforældre, venskabsfamilie eller støtteperson således afskåret fra muligheden for at få behandlet en anmodning om Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen.

De afgørelser om ændret anbringelsessted, som træffes uden samtykke, træffes af børne- og ungeudvalget, og der sker derfor i disse tilfælde en prøvelse med klageadgang for parterne til Ankestyrelsen og efterfølgende til retten. Dermed kan Ankestyrelsen ikke i disse tilfælde anmodes om eller behandle en sag om vurdering af afgørelsen.

En afgørelse om hjemgivelse af et barn eller ung træffes af kommunen. Det kan ske på foranledning af forældremyndighedsindehaver, den unge over 15 år eller på initiativ fra kommunen selv, f.eks. i forbindelse med opfølgning på anbringelsen eller i forbindelse med en genbehandling af afgørelse om anbringelse uden samtykke, hvor børne- og ungeudvalget, Ankestyrelsen eller retten har fundet, at der ikke længere er grundlag for at opretholde anbringelse.

I de tilfælde, hvor en afgørelse om hjemgivelse træffes på baggrund af, at Ankestyrelsen eller retten har vurderet, at der ikke længere er grundlag for en anbringelse, vil sagen allerede have været vurderet i flere instanser, og der er derfor ikke behov for yderligere vurdering eller behandling. Ankestyrelsen kan i disse tilfælde derfor ikke anmodes om eller behandle en sag om vurdering af afgørelsen.

For øvrige situationer, hvor barnet er under 10 år, indebærer §§ 101 og 153, stk. 1, at kommunens afgørelse om hjemgivelse efter anmodning fra plejefamilie, venskabsfamilie eller støtteperson, kan forelægges Ankestyrelsen til vurdering i form af en "second opinion".

305. Hvis Ankestyrelsen efter en konkret vurdering af sagen er enig i kommunens afgørelse i sager om skift i anbringelsessted eller hjemgivelse, kan Ankestyrelsen afslutte behandlingen af sagen med en afgørelse om, at sagen ikke giver Ankestyrelsen anledning til at foretage yderligere, og processen i forlængelse af enten afgørelsen om flytning af barnet eller hjemgivelse kan herefter sættes i værk.

Er Ankestyrelsen ikke enig med kommunen i sager om skift i anbringelsessted eller hjemgivelse, kan Ankestyrelsen ophæve kommunens afgørelse. Ankestyrelsen kan også hjemvise kommunens afgørelse til fornyet behandling, hvis Ankestyrelsen finder, at sagen ikke er tilstrækkelig oplyst. I begge tilfælde skal

barnet forblive på sit nuværende anbringelsessted, indtil der evt. træffes en ny afgørelse om ændring af anbringelsessted eller hjemgivelse. Sådanne afgørelser har dermed opsættende virkning.

Formålet med § 153, stk. 1, er at styrke hensynet til barnets behov for kontinuitet i opvæksten ved at sikre en uvildig vurdering, dvs. en "second opinion" i de sager, hvor forældremyndighedsindehaveren samtykker til flytningen eller til hjemgivelsen, og barnet er under 10 år og dermed er for lille til selvstændigt at udøve sine partsbeføjelser.

Plejeforældre, venskabsfamilie eller støtteperson bliver ikke parter i barnets sag, når de anmoder Ankestyrelsen om en vurdering af kommunens afgørelser efter bestemmelserne i § 98, stk. 3, eller § 101 om "second opinion".

Som udgangspunkt skal Ankestyrelsen forholde sig oplysningerne, fra da afgørelsen er blevet truffet, og skal således ikke indhente nye oplysninger i sagen.

Reglerne i retssikkerhedslovens § 72 om opsættende virkning finder anvendelse ved Ankestyrelsens behandling af sagen. Det indebærer, at kommunalbestyrelsen som udgangspunkt ikke kan iværksætte en hjemgivelse eller ændring af anbringelsessted, mens Ankestyrelsen efter § 153 behandler en anmodning efter § 98, stk. 3, eller § 101. Det vil sige, at flytningen af barnet sættes i bero, indtil Ankestyrelsen har behandlet sagen. Hvis særlige forhold gør det påkrævet, kan kommunen dog efter retssikkerhedslovens § 72, stk. 7, træffe afgørelse om at iværksætte afgørelsen straks. Det kan eksempelvis være tilfælde, hvor socialtilsynet har truffet afgørelse om ophør af en plejefamilies godkendelse, eller andre forhold gør det nødvendigt at effektuere afgørelsen straks.

Hvis Ankestyrelsen er enig i kommunens afgørelse i en sag om skift i anbringelsessted eller hjemgivelse, kan Ankestyrelsen afslutte behandlingen af sagen med en afgørelse om, at sagen ikke giver Ankestyrelsen anledning til at foretage sig yderligere, og afgørelsen om flytning af barnet eller hjemgivelse vil herefter kunne sættes i værk.

Hvis Ankestyrelsen ikke er enig med kommunen i sager om skift i anbringelsessted eller hjemgivelse, kan Ankestyrelsen ophæve kommunens afgørelse. Ankestyrelsen kan også hjemvise sagen til fornyet behandling, hvis Ankestyrelsen finder, at sagen ikke er tilstrækkelig oplyst. I begge tilfælde skal barnet forblive på sit nuværende anbringelsessted, indtil der evt. træffes en ny afgørelse om ændring af anbringelsessted eller hjemgivelse.

Afsnit IV

Særlig hjælp og støtte til børn, der har været udsat for overgreb

Kapitel 13

Særlig hjælp og støtte til børn, der har været udsat for overgreb

306. I dette kapitel beskrives reglerne om børnehuse til brug for sager vedrørende overgreb mod børn og unge.

Børnehuset – behandling af sager om overgreb

307. Det fremgår af § 124, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelserne i regionerne skal oprette et børnehus i hver region til undersøgelse af et barns eller en ungs forhold, når barnet eller den unge har været udsat for overgreb, eller ved mistanke herom.

308. Det fremgår af § 124, stk. 2, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om børnehusenes indretning, drift, finansiering og opgaver m.v. Social- og boligministeren kan endvidere efter forhandling med justitsministeren og indenrigs- og sundhedsministeren fastsætte nærmere regler for politiets og sundhedsvæsenets anvendelse af børnehuset.

309. § 124, stk. 1, indebærer, at der skal være fysiske børnehuse i hver region. Såfremt geografiske forhold m.v. tilsiger det, kan der til et børnehus tilknyttes en eller flere matrikler. Der er i dag oprettet børnehuse på to matrikler i tre ud af fem regioner: Region Midtjylland, Region Syddanmark og Region Hovedstaden, med henblik på at sikre let tilgængelighed for børn, unge og deres familier.

I forbindelse med aftalen om drift af børnehusene kan det aftales, hvordan samarbejdet i børnehuset skal organiseres, og hvordan børnehuset skal samarbejde med de involverede kommuner og de involverede samarbejdspartnere, navnlig politiet og sundhedsvæsenet i regionen. Disse samarbejdspartnere bør inddrages ved udarbejdelsen af aftalerne om børnehuset.

§ 124, stk. 1, indebærer, at den kommunale myndighedsrådgiver fra barnets eller den unges handlekommune kan få rådgivning, vejledning og bistand til løsningen af den konkrete sag, herunder i forhold til familiens situation, af det faste personale i børnehuset. Den kommune, som driver et børnehus, er ansættelsesmyndighed for det faste personale i børnehuset.

Personalet i børnehuset inddrager øvrige relevante fagpersoner som eksempelvis politi og sundhedsvæsen efter behovet i den konkrete sag og sørger for, at myndighedernes udredninger og undersøgelser m.v. koordineres, så forløbet i børnehuset tilrettelægges efter barnets eller den unges behov og så skånsomt som muligt for barnet eller den unge. I tilfælde hvor barnet eller den unge har nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, kan der inddrages fagpersoner med særlig ekspertise på dette område. De involverede myndigheder og fagpersoner samarbejder om hjælpen til barnet eller den unge og har mulighed for at dele oplysninger fra udredninger, undersøgelser og samtaler m.v., således at barnet eller den unge ikke skal fortælle hændelsesforløb m.v. gentagne gange.

Der kan i den forbindelse henvises til § 126 i barnets lov, hvorefter personalet i børnehuset, politiet og anklagemyndigheden, sundhedsmyndigheder, autoriserede sundhedspersoner og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, i forbindelse med behandlingen af en sag, hvor et børnehus benyttes, indbyrdes kan udveksle oplysninger om rent private forhold om barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling. Autoriserede sundhedspersoner er forpligtet til under behandlingen af en sag, hvor et børnehus benyttes, at videregive oplysninger omfattet af 1. pkt. til fagpersoner og myndigheder nævnt i 1. pkt., hvis videregivelsen anses for at være nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling.

310. Børnehuset udgør den fysiske ramme for samarbejdet mellem kommuner, sygehusvæsen og politi. Medarbejderne i børnehuset samarbejder således med en række faste eksterne samarbejdspartnere, som inddrages efter behov i de konkrete sager. Det vil som oftest være den kommunale myndighedsrådgiver, politi, pædiater og/eller retsmedicinere.

Politiet deltager i den tværsektorielle koordinering af sagerne og anvender derudover børnehusene til afhøringer og videoafhøringer af barnet til brug i en politimæssig efterforskning. Hvis politiet vurderer, at der er grundlag for det, rekvireres desuden en retsmedicinsk undersøgelse til brug i den politimæssige efterforskning.

Det sundhedsfaglige personale, i form af en pædiater eller socialpædiater, deltager i den tværsektorielle koordinering af sagerne og foretager den indledende sundhedsfaglige udredning og vurdering af behov for eventuel sundhedsfaglig viderevisitation

311. Med hjemmel i § 124, stk. 2, er udstedt regler i bekendtgørelse om børnehuse. Bekendtgørelsen fastsætter bl.a., at finansieringen af børnehusene primært sker ved objektiv finansiering suppleret med betaling efter forbrug per udredningsforløb.

Den objektive finansiering indebærer, at hver enkelt kommune betaler et fast beløb til ordningen fastsat på baggrund af objektive kriterier. Kombinationen af objektiv finansiering og betaling efter forbrug sikrer både stabil drift af en ordning, hvor efterspørgslen kan variere, og at den enkelte kommune fortsat har incitament til forebyggelsesaktiviteter på området.

Bekendtgørelsen fastsætter også regler om faste formaliserede samarbejdsaftaler med samtlige kommuner og politikredse i regionen og med et retsmedicinsk institut og en sygehusafdeling, der er højt specialiseret i relation til overgreb mod børn.

Aftalerne sikrer, at der i det enkelte børnehus opretholdes et højt fagligt niveau. Aftalerne understøtter endvidere en ensartethed i børnehusenes arbejde på landsplan.

Kommunalbestyrelserne i en region er forpligtet til at samarbejde om børnehuset. Det er således ikke muligt for en kommune at stå uden for børnehussamarbejdet.

Brug af børnehuse

312. Det fremgår af § 125, stk. 1, i barnets lov, at når et barn eller en ung har været udsat for overgreb, eller ved mistanke herom, skal kommunalbestyrelsen til brug for den børnefaglige undersøgelse efter § 20 benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 124. Undersøgelsen foretages som del af den børnefaglige undersøgelse efter § 20 i barnets lov.

Målgruppe for børnehusene

313. Målgruppen for børnehusene er børn og unge til og med 17 år, der har været udsat for overgreb, eller hvor der er mistanke herom, samt deres nærmeste omsorgspersoner.

I børnehusene håndteres som udgangspunkt sager, hvor overgrebet har en sådan karakter, at der er behov for et samarbejde mellem kommunen, politiet og/eller sundhedsvæsenet. Det vil som udgangspunkt være sager, hvor der er mistanke om strafbare forhold, og hvor der derfor er behov for en tværsektoriel indsats i sagen. Det følger af § 20, stk. 1, nr. 2, i barnets lov, at der som udgangspunkt skal iværksættes en børnefaglig undersøgelse i situationer, hvor et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom. Det beror på en konkret vurdering i den enkelte sag, om betingelserne herfor er opfyldt.

Hvis der efter § 20 skal iværksættes en børnefaglig undersøgelse, og der er tale om en sag, hvor der er behov for et tværsektorielt samarbejde mellem kommune, politi og/eller sundhedsvæsen, skal kommunalbestyrelsen benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 124. Dog vil eksempelvis sager om vold i nattelivet mellem to jævnaldrende som udgangspunkt ikke være omfattet af målgruppen for anvendelse af børnehuset. Det er underordnet for pligten til at anvende børnehuset, om overgrebet mod barnet eller den unge netop er sket, eller om overgrebet er begået tilbage i tiden.

Når kommunalbestyrelsen vurderer, at en sag er omfattet af bestemmelsen, bør kommunalbestyrelsen forinden kontakte børnehuset med henblik på at advisere om den forestående sag samt modtage rådgivning og vejledning om den indledningsvise håndtering af sagen ud fra det enkelte barns eller den enkelte unges og familiens konkrete situation. Vejledningen kan eksempelvis omhandle spørgsmål om, hvorvidt

forældrene bør følge med barnet eller den unge i børnehuset, og om barnet eller den unge har behov for akutte indsatser efter barnets lov. Det gælder særligt i tilfælde, hvor overgrebet er begået af forældre eller en omsorgsperson, hvor det kan være nødvendigt at foretage en akut anbringelse af barnet eller den unge.

I de tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt det i en konkret sag er relevant at udrede barnet eller den unge i børnehuset, eksempelvis fordi der er tale om en yderst vag mistanke, vil kommunalbestyrelsen kunne kontakte børnehuset med henblik på at vurdere sagen sammen med børnehusets faste personale og modtage rådgivning og vejledning fra personalet om, hvorvidt barnet eller den unge bør udredes og undersøges i børnehuset.

314. I de tilfælde hvor et barn eller en ung, der har oplevet et overgreb, henvender sig til børnehuset alene eller med forældre, omsorgspersoner eller andre, uden at have haft indledningsvis kontakt med kommunen, skal børnehuset være behjælpelig i forhold til det videre forløb.

Børnehusets personale skal således tale med barnet eller den unge og være barnet eller den unge behjælpelig med at få kontakt til de relevante myndigheder, eksempelvis ved at bistå barnet, dets forældre eller andre omsorgspersoner med at foretage de relevante opkald til myndighederne. Rette myndighed vil i den forbindelse være den sociale forvaltning i barnets handlekommune, men kan i akutte sager sideløbende hermed også være sygehusvæsenet og/eller politiet. Hvis børnehusets personale efterfølgende bliver bekymret for, om kommunen har handlet tilstrækkeligt over for barnet eller den unge, har børnehuset mulighed for at underrette Ankestyrelsen efter § 152 i barnets lov, ligesom øvrige borgere og fagpersoner har, hvis de er bekymrede for, om en kommune har foretaget det fornødne over for et barn eller en ung med behov for støtte.

Ud over barnet eller den unge selv er barnets eller den unges forældre eller nærmeste omsorgspersoner også en del af målgruppen for børnehusene, hvis deres barn er blevet udsat for overgreb fra en udenforstående, og børnehusets personale vurderer, at de har behov for akut, kortvarig krisestøtte for at være i stand til at håndtere deres barns situation og dermed være en støtte for barnet eller den unge.

Endelig er de kommunale myndighedsrådgivere på børne- og ungeområdet, der behandler konkrete sager, hvor der er viden eller mistanke om seksuelle eller voldelige overgreb begået mod et barn eller en ung, en del af målgruppen, da de kan få rådgivning og vejledning fra børnehusene om konkrete sager.

Undersøgelse i børnehuse

315. I børnehuset foretages de nødvendige undersøgelser af barnets eller den unges forhold med henblik på at afdække barnets eller den unges behov for indsatser efter barnets lov. Da udredning og undersøgelse m.v. i børnehuset alene fokuserer på de forhold hos barnet eller den unge, der er relateret til overgrebet eller mistanken om overgrebet, vil det fortsat være påkrævet at foretage en samlet børnefaglig undersøgelse. Den børnefaglige undersøgelse vil da gennemføres i sammenhæng med forløbet i børnehuset. Oplysninger om barnets eller den unges forhold, der fremkommer under udredning eller undersøgelser i børnehuset, vil skulle inddrages i den samlede vurdering af barnets eller den unges behov for støtte.

Undersøgelse i børnehuset er et led i den samlede børnefaglige undersøgelse efter § 20 af barnet eller den unge. Reglerne om gennemførelse af børnefaglige undersøgelser efter § 20 i barnets lov vil således også finde anvendelse for undersøgelser, der af de sociale myndigheder foretages i et børnehus.

316. Der vil være tilfælde, hvor et barn eller en ung udredes i et børnehus på baggrund af en mistanke, og hvor mistanken aldrig bliver be- eller afkræftet, og hvor politiet eksempelvis lukker straffesagen. I disse tilfælde kan barnet eller den unge fortsat have behov for støtte efter barnets lov, og det er derfor vigtigt,

at udredningen af barnets eller den unges forhold fortsættes, så der kan træffes de fornødne afgørelser om behovet for indsatser for barnet eller den unge.

Der kan endvidere være tilfælde, hvor viden eller mistanke om overgreb mod et barn eller en ung først fremkommer nogen tid efter, at der er truffet afgørelse om en indsats for barnet eller den unge.

Det gælder eksempelvis i situationer, hvor barnet eller den unge er blevet anbragt og først efterfølgende beretter om overgreb. I disse tilfælde skal barnet eller den unge ligeledes henvises til en undersøgelse i et børnehus. I sådanne sager vil der allerede foreligge en børnefaglig undersøgelse efter § 20 samt en barnets plan eller ungeplan efter § 91 eller § 108. Imidlertid vil viden eller mistanke om overgreb udgøre nye oplysninger i sagen, hvorfor det kan være nødvendigt at udrede disse forhold sideløbende med undersøgelsen i børnehuset med henblik på at revurdere barnets eller den unges samlede behov for støtte.

317. Indsatsen i børnehuset er tilendebragt, når de involverede myndigheder har foretaget de nødvendige udredninger og undersøgelser m.v., samt når barnets eller den unges behov for støtte foranlediget af overgrebet er afdækket.

Den nødvendige støtte til barnet eller den unge gives efter bestemmelserne i barnets lov herom. Det vil være barnets eller den unges handlekommune, der har kompetence til at træffe afgørelse om støttende indsatser m.v. på baggrund af den undersøgelse af barnets eller den unges forhold, der er foretaget i børnehuset. Kommunalbestyrelsen i barnets handlekommune bevarer således myndighedsansvaret for barnet eller den unge under hele forløbet i børnehuset.

En myndighedsrådgiver fra barnets eller den unges handlekommune skal følge barnet eller den unge i børnehuset og deltage i forløbet heri. I løsningen af den konkrete sag indgår børne- og ungerådgiveren i praksis som en del af børnehusteamet. Ved gennemførelse af undersøgelser, som ikke henhører under andre myndigheder, har børne- og ungerådgiveren fortsat ansvar for at foretage de nødvendige vurderinger og beslutninger under vejledning, rådgivning og bistand fra personalet i børnehuset.

Børne- og ungerådgiveren kan vælge at lade sig bistå af børnehusets personale i gennemførelsen af konkrete sagsskridt. Det vil eksempelvis kunne være hensigtsmæssigt med hensyn til gennemførelse af samtaler med barnet eller den unge, hvis børne- og ungerådgiveren finder det vanskeligt at tale med barnet eller den unge om selve overgrebet eller forhold, der relaterer sig hertil. Børne- og ungerådgiveren bevarer dog sit myndighedsansvar og skal derfor altid forestå de konkrete sagsskridt, således at børne- og ungerådgiveren efterfølgende selvstændigt kan vurdere barnets eller den unges behov for støtte.

Undersøgelse i et børnehus er ikke en indsats eller et tilbud i barnets lovs forstand, og derfor er kommunernes anvendelse af børnehuset ikke omfattet af det grundlæggende princip i barnets lov om, at tilbud finansieres ved takstbetaling af de visiterende kommuner. § 195 om takster, i barnets lov, finder således ikke anvendelse.

Personale i børnehusene

318. Børnehusene skal have et fast personale, der er særligt kvalificeret til at varetage sager om overgreb mod børn og unge. Det kan eksempelvis være socialrådgivere, pædagoger, (børne-)psykologer, (børne-)sygeplejersker, sundhedsplejersker m.v., jf. § 7 i bekendtgørelse om børnehuse.

Herudover kan børnehusene inddrage og få vejledning fra relevante fagfolk efter behov i konkrete sager. Det vil hyppigst være politi, psykologfagligt og sundhedsfagligt personale, men kan herudover også være eksempelvis sagsbehandlere fra Familieretshuset i forældreansvarssager, tolke, eller fagpersoner med kompetence til at kommunikere med børn og unge med handicap, herunder uden talesprog.

Børnehuset skal inddrage myndighedssagsbehandleren (børne- og ungerådgiveren) fra barnets eller den unges handlekommune. I udredningen af den konkrete sag indgår børne- og ungerådgiveren således i praksis som en del af børnehusteamet.

Børnehusets opgaver: Rådgivning og vejledning til kommunale myndighedssagsbehandlere (børne- og ungerådgivere)

319. Børnehusene skal yde rådgivning og vejledning primært til kommunale børne- og ungerådgivere i forbindelse med en sag om et barn eller en ung, der har været udsat for overgreb, eller hvor der er en mistanke herom. Oplever andre fagpersoner som f.eks. lærere, pædagoger, sundhedsplejersker m.v. at have behov for rådgivning vedrørende mistanke om overgreb, skal de som udgangspunkt kontakte kommunen.

I de tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt det i en konkret sag er relevant at lade barnet eller den unge blive undersøgt i børnehuset, eksempelvis fordi der er tale om en yderst vag mistanke, kan børne- og ungerådgiveren modtage rådgivning og vejledning fra børnehusets faste personale med henblik på at vurdere sagen og på at vurdere, hvorvidt barnet eller den unge bør undersøges i børnehuset. Myndighedsansvaret, og dermed kompetencen til at træffe afgørelser, ligger dog som nævnt ovenfor fortsat hos barnets eller den unges handlekommune.

Når kommunen vurderer, at der er behov for at benytte et børnehus til undersøgelse af barnets eller den unges forhold, bør kommunen forinden kontakte børnehuset med henblik på at advisere om den forestående sag samt modtage rådgivning og vejledning i forhold til den indledningsvise håndtering af sagen ud fra det enkelte barns eller den enkelte unges og familiens konkrete situation. Vejledningen kan eksempelvis omhandle spørgsmål i forhold til, om forældrene bør følge med barnet eller den unge i børnehuset, og om barnet eller den unge har behov for akutte indsatser efter barnets lovs bestemmelser. Det gælder særligt i tilfælde, hvor overgrebet er begået af forældre eller en omsorgsperson, hvor det kan være nødvendigt at foretage en akut anbringelse af barnet eller den unge.

Kommunen skal som udgangspunkt, når den kontakter børnehuset med henblik på at få rådgivning og vejledning i en konkret sag, oplyse cpr.nr. på det barn eller den unge, som kommunen ønsker at modtage rådgivning og vejledning omkring.

Børnehusets opgaver: Udredning af barnets eller den unges behov for særlig støtte

320. I børnehuset foretages de nødvendige udredninger og undersøgelser af barnets eller den unges forhold med henblik på at afdække barnets eller den unges behov for særlig støtte efter bestemmelserne i barnets lov, relateret til overgrebet. Herunder hører også den indledende sundhedsfaglige udredning og vurdering af behov for eventuel sundhedsfaglig viderevisitation. Da undersøgelser m.v. i børnehuset alene fokuserer på de forhold hos barnet eller den unge, der er relaterede til overgrebet eller mistanken om overgrebet, er det fortsat påkrævet, at kommunen foretager en samlet børnefaglig undersøgelse efter § 20. Den børnefaglige undersøgelse foretages da i sammenhæng med forløbet i børnehuset. Oplysninger om barnets eller den unges forhold, der fremkommer under undersøgelser i børnehuset, inddrages i den samlede vurdering af barnets eller den unges behov for særlig støtte.

Såfremt der allerede foreligger en børnefaglig undersøgelse af barnet/den unge, udarbejder handlekommunen en revideret undersøgelse af barnets/den unges forhold. Handlekommunen skal i den forbindelse være opmærksom på, at børnehuset modtager relevante sagsakter i forbindelse med undersøgelsen/udredningen i børnehuset, eksempelvis tidligere psykologiske undersøgelser m.v.

Når barnets sag er modtaget i børnehuset, planlægges og koordineres det videre sagsforløb i børnehuset, herunder orientering og inddragelse af barnets nærmeste omsorgspersoner, så det bliver så skånsomt for barnet som muligt. Sagsforløbet afhænger af den konkrete sag. Der kan eksempelvis være foretaget forskellige akutte indsatser over for barnet eller den unge, inden barnet eller den unge kommer i børnehuset. Personalet i børnehuset skal sikre, at de relevante fagpersoner fra de involverede myndigheder, eksempelvis den kommunale børne- og ungerådgiver, politiet og det psykologfaglige såvel som lægefaglige personale, deltager i koordineringen af den videre indsats over for barnet.

Børnehusets opgaver: Krisestøtte

321. Sideløbende og i forlængelse af udredningen af barnets eller den unges behov for særlig støtte, skal børnehuset – i de sager, hvor børnehusets personale vurderer, at det er relevant – iværksætte kortvarig psykologisk krisestøtte til barnet. Ligeledes kan barnets nærmeste omsorgspersoner modtage akut, kortvarig krisestøtte for at være i stand til at håndtere deres barns situation og dermed være en støtte for barnet eller den unge. Den akutte krisestøtte er da en del af forløbet i børnehuset.

Den psykologfaglige indsats i børnehuset vil variere afhængigt af overgrebets karakter, barnets eller den unges alder og funktionsniveau, barnets og dets omsorgspersoners tilstand og reaktioner, samt eventuelle allerede igangsatte støtte- og behandlingstilbud.

Børnehusets opgaver: Videoafhøring

322. Børnehusene skal anvendes til videoafhøring af barnet eller den unge i sager, hvor politiet vurderer, at det er relevant. Reglerne om videoafhøring er fastsat i retsplejeloven, hvor det fremgår, at børn under 13 år som udgangspunkt skal afhøres på video. De nærmere retningslinjer for videoafhøringer af børn i sager om seksuelt misbrug af børn kan findes i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om videoafhøring. Meddelelsen kan findes på www.anklagemyndigheden.dk.

Salg af relaterede ydelser

323. Driftskommunen for børnehuset kan sælge ydelser til brugerkommunerne eller andre myndigheder mod betaling, eksempelvis længerevarende psykologbehandling som en ydelse efter barnets lov § 32. Dette kan ske i lighed med, at kommunerne allerede i dag på det sociale område kan sælge ydelser til andre myndigheder mod betaling. Betalingen for relaterede ydelser sker ved særskilt afregning mellem driftskommunen og køber. Køber skal betale de faktiske omkostninger forbundet med ydelserne, jf. § 16, skt. 6 i børnehusbekendtgørelsen.

Børnehusets opgaver: Akutfunktion

324. Børnehusene, eller repræsentanter herfor, skal være telefonisk tilgængelige døgnet rundt, således at det i akutte overgrebssager er muligt for en børne- og ungerådgiver i barnets eller den unges handlekommune at få rådgivning om, hvilke udredninger, undersøgelser m.v., der er nødvendige at foretage akut, samt få bistand til at kontakte relevante myndigheder med henblik på at disse myndigheder igangsætter akutte undersøgelser. Rådgivning, vejledning og koordination i sager, der ikke er akutte, sker i børnehuses normale åbningstid.

Det er ikke nødvendigt, at børnehuset er åbent døgnet rundt. Det skal blot være muligt at komme i telefonisk kontakt og få rådgivning og vejledning i forhold til den akutte koordinerende indsats af en kvalificeret medarbejder, der repræsenterer børnehuset. Rådgivningen kan også ydes af andre end børnehusets eget personale, eksempelvis driftskommunens sociale døgnvagt. Det er dog børnehusets entydige ansvar at sikre, at de relevante medarbejdere er kvalificerede til at yde denne rådgivning. Det er

således børnehuset, der skal sikre og stå inde for, at der ydes en kvalificeret rådgivning, når børnehuset kontaktes uden for normal åbningstid.

Akutfunktionen kan bistå børne- og ungerådgiveren med at vurdere, hvilke handlinger og indsatser, der er akutte og bør iværksættes med det samme, eksempelvis akut anbringelse, og hvilke indsatser, der kan vente til myndighedernes "normale" åbningstid. Herudover kan akutfunktionen bistå børne- og ungerådgiveren med at vurdere, hvilke fagpersoner, det er relevant at tage kontakt til med det samme, eksempelvis politiet, og evt. bistå med oplysninger m.v., der hjælper børne- og ungerådgiveren med at tage kontakt til disse. Der kan i den forbindelse henvises til punkt 309 ovenfor vedr. udveksling af oplysninger mellem fagpersoner i forbindelse med behandlingen af en sag, hvor et børnehus benyttes.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet, den 21. juni 2024

DAVID RENE TRANEKÆR KLEMMENSEN

/ Astrid Leschly Holbøll